Eiffel

NICOLAS

D'ESTIENNE D'ORVES

Eiffel

ROMAN ADAPTAT DUPĂ FILMUL CU ACELAȘI NUME, REGIZAT DE MARTIN BOURBOULON, CU ROMAIN DURIS ȘI EMMA MACKEY ÎN ROLURILE PRINCIPALE

FICTION CONNECTION

TREI

NICOLAS

D'ESTIENNE D'ORVES

Eiffel

ROMAN ADAPTAT DUPĂ FILMUL CU ACELAȘI NUME, REGIZAT DE MARTIN BOURBOULON, CU ROMAIN DURIS ȘI EMMA MACKEY ÎN ROLURILE PRINCIPALE

FICTION CONNECTION

TREI

FICTION CONNECTION

COLECȚIE COORDONATĂ DE
Magdalena Mărculescu

Nicolas d'Estienne d'Orves

Eiffel

Traducere din limba franceză de
Ruxandra Chiriță

3
TREI

Editori:

Silviu Dragomir

Vasile Dem. Zamfirescu

Director editorial:

Magdalena Mărculescu

Redactare:

Irina Tudor Dumitrescu

Coperta colecției: Faber Studio

Director producţie:

Cristian Claudiu Coban

Dtp:

Gabriela Anghel

Corectură:

Duşa Udrea-Boborel

Cristina Spătărelu

Conținutul acestei lucrări electronice este protejat prin copyright (drepturi de autor), iar cartea este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sub orice formă sau prin orice mijloc, fără consimțământul editorului, sunt interzise.

Dreptul de folosință al lucrării nu este transferabil.

Drepturile de autor pentru versiunea electronică în formatele existente ale acestei lucrări aparțin persoanei juridice Editura Trei SRL.

Titlul original: Eiffel

Autor: Nicolas d'Estienne d'Orves

Copyright © Éditions Michel Lafon, 2021, Eiffel

Adapted from the movie „EIFFEL" by Martin Bourboulon, on an original scenario by Caroline Bongrand, adaptation and dialogues by Caroline Bongrand, Thomas Bidegain, Martin Bourboulon, Natalie Carter and Martin Brossollet.

Copyright © Editura Trei, 2022

pentru prezenta ediţie

O.P. 16, Ghişeul 1, C.P. 0490, Bucureşti

Tel.: +4 021 300 60 90; Fax: +4 0372 25 20 20

e-mail: comenzi@edituratrei.ro

www.edituratrei.ro

ISBN (print): 978-606-40-1230-2

ISBN (EPUB): 978-606-40-1551-8

Prolog

Bordeaux, 1859

Apa era înghețată. Crezu că cineva, ceva îl străpunge. Mii de cuțite îi pătrundeau prin piele, mai să-l sufoce. Frigul arde când e extrem de puternic. Fața îi părea sfârtecată de flăcări care-i devorau obrajii, fruntea, buzele. Era atât de uimit, încât deschise gura, care i se umplu pe dată de apa aceea nămoloasă din care luă

o înghițitură înainte de a-și opri respirația.

Totul se petrecuse atât de repede! Muncitorul acesta solid, ale cărui încălțări erau mai mari ca pontonul improvizat. Scândurile acelea uzate deja, alunecoase, legate prost unele de altele. Și clipa aceea de neatenție în care bărbatul voise s-o fluiere pe o tânără care trecea pe malul celălalt al Garonei.

Accidentul s-a întâmplat într-o secundă.

Piciorul scapă, spatele se duce îndărăt, iar țipătul, neconvins, aproape vesel, le sfredelește timpanele.

Spaimă generală.

— Doamne! E Chauvier!

Toată lumea încremenise. Și totuși, dacă ar fi fost luați la întrebări unul câte unul, cu toții ar fi mărturisit că se temuseră de acel moment. Încă de când începuse șantierul. Pauwels îi asigurase că schelăria era sigură, că nu era niciun risc, iar construcția pasarelei era un joc de copii. Cu toții îl crezuseră. Cel puțin așa îi lăsase să creadă. Și pe urmă, Pauwels plătea bine. Era unul dintre cei mai buni angajatori din Bordeaux. În plus, erau mândri că lucrau la proiectul acesta.

Ziarele scriau că pasarela aceea metalică era revoluționară. Lumea îi interpela pe muncitori în cafenele, pe stradă, ca să afle mai multe.

— Ei, ne povestiți?

— Când se inaugurează podul ăla?

Asta îi măgulea; se simțeau complicii unei victorii. Ca să nu mai

vorbim de acel tânăr inginer, în vârstă de douăzeci și șase de ani, care-i entuziasma, depunea toate eforturile, sosea primul pe șantier și-l închidea după ce pleca toată lumea.

Acest Gustave Eiffel era un ghem de energie și idei. Firește, numele lui avea o rezonanță teutonă, deși el zicea că e de origine burgundă. Dar la urma urmei, nu-i păsa nimănui. Pe un șantier, nu există origini, ci doar oameni care muncesc.

Și Chauvier muncea. Era chiar printre cei mai harnici, cei mai dedicați. De altfel, Eiffel îl reperase și căpătase repede încredere în judecata lui, în intuiția lui brută.

Nu fusese, oare, Chauvier cel care-l prevenise pe inginer în legătură cu instabilitatea acestei schele?

— Ar trebui vorbit cu domnu' Pauwels. El e patronul. Știți, ar fi suficient doar ceva mai mult lemn.

— Mă voi ocupa de asta, promisese Eiffel.

Din păcate, rezultatul fusese un refuz categoric.

— Exclus! strigase Pauwels, fără să asculte măcar avertismentele inginerului său.

— Dar, domnule, dacă se va întâmpla un accident, veți fi considerat responsabil!

— Ei, bine! Fiecare e responsabil pentru propria siguranță, bunul meu prieten. Și pe urmă, dumneavoastră vă revine sarcina să vegheați la funcționarea șantierului.

Deja mă costă totul destul de scump. Și vă amintesc că dumneavoastră aveți cel mai mare salariu.

Gustave Eiffel se întorsese pe șantier cu mâna goală, dar nimeni nu-i făcuse reproșuri.

— Măcar ați încercat, dom'le Eiffel, spusese Chauvier.

Gustave îl bătuse pe umăr.

— Va trebui pur și simplu să fim mai atenți, bine, Gilles?

— Eu sunt ușor ca un țipar! râsese muncitorul.

Și totuși, chiar Chauvier se prăbușise cu capul înainte, cu acel țipăt ciudat.

În mintea lui Gustave se derulă totul prea repede ca să poată gândi. Altfel, ar mai fi sărit oare?

Fără să-și scoată încălțările, inginerul sări.

Frigul îl cuprinse într-o clipă, dar voința îi era mai puternică. În ciuda apei noroioase, brune, zări silueta lui Chauvier care se scufunda. Îi văzu chiar și un ochi uluit care-l fixa. Spre norocul lor, apa nu era adâncă în anotimpul acela. În câteva clipe, Eiffel îl cuprinse pe bărbatul de două ori mai corpolent ca el și împinse cu toată forța din picioare pe fundul Garonei. Alt noroc: se sprijini de o scândură ce căzuse din schelă încă din primele zile ale șantierului.

Urcarea la suprafață îi păru o eternitate. Se spune că în acele clipe — care preced momentul fatal — revine totul în memorie. Dar Eiffel respinse orice amintire.

Nu venise ora bilanțului. Va urca la suprafață înainte de-a se îneca.

Aerul care le pătrunse în plămâni fu și mai dureros. Ca o lavă sufocantă, pe care simțiră nevoia să o vomite când ajunseră la mal.

Se adunase mulțimea de muncitori și cu toții voiau să-i ajute să iasă din fluviu.

Chauvier se lăsă să cadă din nou pe spate și zâmbi către cer.

Eiffel luă și el aceeași poziție, dar își întoarse fața spre muncitor.

— Ușor ca un țipar?

Chauvier izbucni într-un râs dureros și începu să tremure.

— Oricine se poate înșela, dom'le Eiffel. Dar un lucru e sigur, sunteți un erou, unul adevărat.

Gustave ridică din umeri și închise ochii. Aerul nu-i păruse nicicând atât de plăcut.

1

Paris, 1886

— Domnule Eiffel, Statele Unite ale Americii vă consideră un erou!

Ce accent ciudat... rotund, alungit, cu poticniri bruște. Eiffel se întrebase mereu cum se formează accentele. Aveau legătură cu clima, cu relieful? Erau, oare, unele vocale mai sensibile la lumina soarelui, iar consoanele, la ploaie? O fi accentul american o sinteză a inflexiunilor englezești, irlandeze și olandeze?

Poate, dar în cazul acesta, există, oare, o limbă care le-a precedat pe toate? O

structură primitivă?

„Un schelet...“ se gândește Eiffel, privind fix buzele cărnoase care-și revarsă

complimentele.

De fapt, a trecut o jumătate de secol de când își dedică viața scheletelor. A renunțat aproape la tot — la familie, la iubiri, la vacanțe — pentru pasiunea lui față de oase. Firește, sunt femururi din metal, tibii din oțel. Dar femeia aceasta verde, învеșmântată oarecum ridicol, care se înalță în fața adunării, nu e și ea fiica lui Eiffel? Lui îi datorează cea mai tainică, cea mai intimă structură a sa.

— Ce ai, Gustave? șoptește Jean. Parcă ai văzut-o pe Fecioară!

— Fecioară... n-o să mai fie multă vreme...

Eiffel coboară din nou pe pământ și își amintește unde se află, în fața cui și de ce.

Ambasadorul Milligan McLane n-a observat nimic și își continuă discursul cu acel accent îngrozitor, în fața unei adunări care se clatină de plictiseală sub gulerele false și sub mustăți.

— Pretindeți cu modestie că nu vă asumați decât structura internă a acestei statui a Libertății. Dar tocmai această osatură îi asigură și îi va asigura forța.

Câțiva bătrâni se întorc spre Eiffel cu priviri admirative. Aproape că-i vine să

scoată limba la ei, dar a promis să se abțină. Compagnon[1] l-a implorat chiar.

— Gustave, asta face parte din misiunea ta.

— Știi bine că disprețuiesc onorurile.

— Eu nu, noi nu, nici Întreprinderile Eiffel. Așa că, dacă n-o faci pentru tine...

— Fă-o pentru mine, adăugase Claire, fiica lui, intrând în birou, în timp ce el își lega stângaci papionul. Și dă-mi voie să te ajut, ai să-ți șifonezi gulerul, tată...

Gustave Eiffel e om de teren, nu de salon. A detestat dintotdeauna oamenii slugarnici, jocul de glezne, ipocrizia din cabinetele ministeriale și alcovurile ambasadelor.

Totuși, Compagnon are dreptate: trebuie să intre în joc. Mai ales dacă asta îi face plăcere dragii lui fiice.

— Statuia aceasta va rezista împotriva tuturor vânturilor, tuturor furtunilor și va fi tot aici și peste o sută de ani.

— Cred și eu, idiotule! murmură Eiffel, destul de tare încât Compagnon să-l înghiontească în coaste.

Dar inginerul face un pas înainte și adaugă, zâmbindu-i ambasadorului:

— Mai mult. Mult mai mult decât o sută de ani...

Adunarea chicotește tușind ușor și toată lumea își spune că acest Eiffel are o minte ageră. Gustave îi privește cu o falsă bunăvoință. Le trebuie foarte puțină...

Profitând de faptul că a ieșit din rând, ambasadorul se apropie de eroul zilei și ridică medalia în aer.

Eiffel se miră că e atât de mică. De-a lungul anilor, a primit o grămadă. Decorații franceze, regionale, coloniale: toate se găsesc de-a valma într-un sertar în care copiilor le place să scormonească la carnavalul de Mi-Carême[2]. Asta nu va fi mai presus de celelalte.

„Toate astea pentru atâta lucru...“, își spune Eiffel, întorcându-se spre statuia

„lui“. De fapt, este într-adevăr a lui? Forma, farmecul, privirea, expresia: toate vin de la Bartholdi, sculptorul. Călătorii care vor intra de acum înainte în portul din New York vor trece prin fața ei. E prima americancă pe care o vor întâlni.

Dar cui îi vor atribui paternitatea? Artistului sau inginerului? Care

dintre cei doi e adevăratul creator? Nu se găsește, oare, artă și în ceea ce este ascuns, ceea ce nu se arată? Toate podurile, pasarelele, viaductele construite de Gustave de treizeci de ani sunt, oare, opere de artă sau simple obiecte? Nu e cumva vremea să construiască o structură, un schelet care să existe doar prin și pentru el însuși?

Un fel de revanșă, de triumf al oaselor?

O durere ușoară îl face să-și abandoneze gândurile. A făcut-o special ambasadorul? A văzut privirea rătăcitoare a premiatului căruia i-a înfipt acul medaliei la câțiva milimetri de sânul drept?

Americanul se preface că n-a observat nimic, iar Eiffel își ascunde grimasa.

— În numele poporului american și al valorilor sale, vă numesc cetățean de onoare al Statelor Unite ale Americii. God Bless America!

— God Bless America! repetă asistența în cor.

Un francez l-ar fi îmbrățișat simbolic. Ambasadorul îl strânge în brațe pe Eiffel, apoi îl sărută pe amândoi obrajii. Gustave se crispează. Vechiul lui sânge german clocotește mereu când are de-a face cu gesturi prea familiare. Americanii ăștia sunt într-adevăr foarte entuziaști. Și ce halenă, Doamne ferește!

„Ați mâncat cumva broaște-râioase, domnule ambasador?“

Firește, nu spune nimic, dar tare i-ar fi plăcut...

*

— Yankeul puțea a usturoi! A fost îngrozitor!

— Se vedea pe figura ta. Sper că n-a remarcat nimeni nimic...

Eiffel studiază asistența, care soarbe cu zgomot din șampanie.

— Ăștia? Sunt orbi și surzi...

Un academician bătrân se repede spre Eiffel și-i strânge mâna călduros, mormăind un compliment de neînțeles, din cauza lipsei dinților.

— Dar nu sunt muți... adaugă Compagnon, în timp ce bătrânul se îndepărtează

clătinându-se în haina lui verde.

— Bun, ajunge, hotărăște Eiffel și o pornește spre vestiar.

— Gustave, așteaptă!

— Ce să aștept? Toți oamenii ăștia stau la palavre. Știi bine că nu suport palavrele...

Compagnon pare să stea la pândă. De parcă s-ar teme că atitudinea lui Eiffel le va juca feste. De ani de zile îi îmblânzește atitudinea, face curat în urma lui. O

sarcină de-a dreptul ingrată: Gustave îi e asociat, nu șef. Însă Eiffel nu-și dă

seama. Prietenia lor — căci sunt cu adevărat prieteni — se sprijină pe această

combinație ciudată de dependență și complicitate. Sunt ca orbul cu paraliticul.

Azi, de pildă, Gustave ar trebui să se poarte mai puțin dezinvolt. Compagnon îl prevenise în timp ce urcau treptele ambasadei Statelor Unite din strada Faubourg-Saint-Honoré. Avea să vină lume aleasă. Adică, viitoare contracte.

— N-avem nevoie de contracte...

— Avem întotdeauna nevoie! Se vede bine că nu tu stai cu nasul în socoteli, Gustave.

— Tocmai de asta m-am asociat cu tine. Pentru mine, cifrele reprezintă

măsurători, nu bancnote...

Se dovedește că are dreptate Compagnon. În seara asta, toată lumea s-a adunat

sub drapelul american. Nu e momentul jocului de-a vedeta.

— Toată lumea vorbește numai despre Expoziția universală, știi? Va fi peste trei ani. Ca mâine...

Gustave se face că nu aude și dă pe gât o cupă de șampanie înainte de-a se strâmba.

— Ai observat? E călduță. Americanii ăștia...

Compagnon îl apucă pe Eiffel de braț și-l împinge într-un colț al încăperii, sub un tablou vechi ce reprezintă orașul Cape Vincent de pe lacul Ontario. O scenă

încremenită, ce oglindește fantomele care bântuie saloanele.

Compagnon arată spre un bărbat masiv care stă cu spatele și pare să sară pe loc, nerăbdător.

— Ăla mare de acolo. Lucrează la Quai d'Orsay. Spune că Freycinet vrea un monument care să reprezinte Franța în 1889.

— Un monument?

Văzând că a captat în sfârșit atenția inginerului, Compagnon insistă.

— Da, vor să-l construiască la Puteaux, la porțile Parisului. De altfel, ca să

ajungă acolo, ar dori să construiască o cale ferată metropolitană, ca la Londra.

Un tren care să treacă pe sub Sena.

Ideea asta îl trezește imediat pe Eiffel.

— Asta e bine, e foarte bine!

Compagnon simte că va câștiga, în sfârșit, partida.

— Vezi că n-am venit aici degeaba! Ar trebui să iei legătura cu ministerul ca să

le propui niște proiecte, niște planuri.

— Pentru metrou? Ai dreptate. Interesează-te.

— Nu pentru metrou, Gustave! Pentru monument...

Când Gustave se încăpățânează, nimic nu-l poate întoarce din drum.

— Metroul nu e o idee nouă. Și sunt oameni care se ocupă deja de asta, adaugă

Compagnon.

— Și unde sunt oamenii ăștia? întreabă Eiffel, îmbrăcându-și paltonul.

Compagnon e nevoit să admită că nu știe.

Inginerul zâmbește, se înclină de la distanță și face un mic semn spre câțiva invitați care-i remarcă plecarea. Văzând că unii dintre ei vor să se apropie, merge cu spatele până ajunge în curtea ambasadei. Compagnon ține pasul cu el. Mintea lui Gustave s-a pus deja în mișcare. Metroul! Trebuie să-l facă mai bine decât englezii! Își imaginează tuneluri, structuri metalice, scheletul unei râme gigantice!

— Așadar, interesează-te. Un monument nu servește la nimic. Pe când metroul...

uite un proiect frumos. Un proiect adevărat!

[1] Jean Compagnon, șef serviciu la Întreprinderile Eiffel, colaborator apropiat al

lui Gustave Eiffel (N.t.).

[2] Carnaval tradițional în Franța; are loc la jumătatea Postului Mare, ce precede

sărbătoarea Paștelui (N.t.).

2

Bordeaux, 1859

Pauwels nu știa ce-i stârnește mai tare furia: accidentul lui Chauvier, imprudența lui Gustave Eiffel sau propria sa avariție, din pricina căreia trecuse pe lângă o adevărată dramă.

Pe măsură ce se apropia de cei doi bărbați lungiți pe mal, muncitorii se dădeau deoparte. Simțeau un amestec de respect și dezgust. Pauwels era până la urmă

patronul...

— Doamne, cine vă credeți? Nu trebuia să săriți!

Eiffel încercă să se ridice și, mai mult din reflex decât din simpatie, Pauwels îi întinse mâna ca să-l ajute să se salte în picioare.

— V-am spus, domnule Pauwels. Dacă am avea mai mult lemn, am face schele mai late și n-ar cădea nimeni în apă...

Muncitorii erau de acord, fără însă a îndrăzni să vorbească. Nu știau în ce măsură îl puteau sprijini pe inginer.

— V-am răspuns deja de douăzeci de ori: trebuie să mă încadrez într-un buget!

Publicul înțepeni, așteptând riposta.

Eiffel spuse pe un ton așezat, arătând spre muncitori:

— Iar eu am nevoie de toți oamenii mei...

Pauwels înțelese că pășea pe un teren fragil. Nu dorea să se confrunte cu o rebeliune. În acest caz, bugetul său ar fi într-adevăr afectat. Și avea de dat socoteală la rândul lui.

Apropiindu-se de Eiffel, îl luă de braț cu un gest de salon și adoptă un ton conspirativ.

— Omul dumneavoastră n-a murit, zise el, arătând spre Chauvier.

Muncitorul zâmbea mai departe spre cer, de parcă bunul Dumnezeu tocmai îi acordase grațierea.

Eiffel fu obligat să încuviințeze.

— Atunci, încetați să mă deranjați cu povestea asta despre lemne.

— În cazul ăsta, am să mă ocup eu, tună Gustave.

— Serios? Și ce mai aveți de gând?

Fără să-i arunce o privire lui Pauwels, Eiffel se înfășură într-o pătură și făcu stânga-mprejur.

— Unde vă duceți?! Uscați-vă, pentru Dumnezeu! Nu e momentul să vă

îmbolnăviți!

Dacă ar fi văzut figura inginerului său, Pauwels ar fi descoperit un zâmbet lacom și distrugător. Lui Eiffel îi plăceau provocările și pregătea una nouă. La urma urmei, își începuse ziua salvând o viață de la înec. Pe lângă asta, era o joacă de copil să-l sfideze pe cel mai mare bogătaș din Bordeaux.

— Eiffel, veniți înapoi! strigă Pauwels, pierzându-și întreaga

autoritate. Vă

implor, nu faceți vreo prostie!

3

Paris, 1886

Eiffel îndrăgește zgomotul. Nu murmurul monden al saloanelor, șoaptele de alcov, ci zgomotul bun și cinstit al unei omeniri care ciocnește pahare, care se umflă în pene. Îi amintește de atmosfera de pe șantiere, din ateliere. Oameni care se iau la trântă cu meseria lor, cufundați în munca de zi cu zi, ocupați cu smulgerea din neant a unei mase, a unei forme. Ocupați cu transformarea în realitate a ceea ce și-a imaginat Gustave. Imaginația, aici e totul: forța de a vedea mai departe, altfel. Iar asta nu se poate face decât într-o harababură perpetuă ce urmează imediat după marea liniște a inspirației care i-a stârnit întotdeauna inginerului fascinație și teroare. Când e singur cu ideile sale, când pândește scânteia ce va produce primul desen, Gustave se teme. Se crede un băiețel aflat la marginea unei păduri când se lasă noaptea și nu știe de unde va apărea lupul.

Acesta însă nu vine niciodată. Dimpotrivă, când teama e nespusă, de necuprins, creativitatea se pune în mișcare; trebuie să ajungă în prăpastia îngrijorării, a îndoielii, pentru a urca spre ideea cea bună. Astfel au ajuns Întreprinderile Eiffel ceea ce sunt: genii ale fierului, poeți ai metalului. Fier, metal ce n-ar exista fără

marele vacarm al topitoriilor, al ciocanelor, al bancurilor de lucru, al mușchilor asudați, al frunților preocupate, al atenției de fiecare clipă. Din nou, zgomotul.

Dragul lui zgomot. Casa lui.

Iată de ce se simte Gustave atât de bine în aceste braserii unde lumea nu se aude.

Acești stupi în care se țipă, se cheamă, se înhață au ceva liniștitor. De când cu debandada din șaptezeci[3], s-au înmulțit. Câți alsacieni și-au găsit refugiul la Paris, fugind de hidra cu cască ascuțită? Preferă să le servească beri dragonilor Republicii decât soldaților lui Bismarck. Varza acră va fi franțuzească sau nu va fi deloc.

— Încă un țap, domnule Eiffel?

— Perfect! Și mai pune o duzină.

— Stridii Marennes Oléron?

— Evident!

— S-a făcut!

— Tată, n-ai terminat nici prima duzină...

— Doar mă știi, îmi iau întotdeauna un avans...

— Și nu mânca așa repede, ai să te sufoci!

— Da, mamă...

Claire se strâmbă. Nu-i place ca tatăl ei să-i vorbească astfel. Firește, ea cocoloșește întreaga familie, dar ăsta-i este rolul de soră mai mare. De la moartea mamei ei, cu nouă ani în urmă, ea e adevărata stăpână a casei. Dar să-i spună

„mamă“ e prea mult. Nu e nostim nici pentru el, nici pentru ea. De altfel, el își dă seama și-și pune mâna plină de iod pe cea a lui Claire.

— Iartă-mă, draga mea... Pot fi foarte penibil.

Văzând zâmbetul tatălui ei, Claire simte cum i se risipește supărarea. Tatăl și fiica lui se adoră! „Sunt ca două degete ale unei mâini“, se spune pe culoarele Întreprinderilor Eiffel din Levallois-Perret, când trece Claire pe acolo ca să

verifice dacă taică-său și-a prins bine eșarfa sau când îi aduce o gustare într-un coș. Gustave îi e tată, dar și model, idol. Când vorbește despre el, tonul ei se înflăcărează.

— Zău dacă nu ești îndrăgostită! glumesc uneori prietenii ei.

Claire ridică din umeri, fără a fi uimită.

— Într-un fel. E bărbatul vieții mele. Cel puțin, deocamdată.

De altfel, din pricina asta a vrut să-l vadă astă-seară. Chiar ea i-a dat întâlnire la Brasserie des Bords du Rhin, pe bulevardul Saint-Germain, căci știe că acolo obișnuiește Gustave să meargă. Ceea ce vrea să-i spună merită atenția și bunăvoința lui. Prin urmare, trebuie să se simtă în elementul său.

— Tată, aș vrea să-ți spun ceva...

Eiffel o privește cu blândețe, dar mintea lui e deja departe. Înfulecă stridiile una după alta, cu sorbitul acela zgomotos care-o îngrozea pe soția lui.

„Gustave, parc-ai fi o caracatiță!“ spunea ea, gata să părăsească încăperea. Claire a moștenit această aversiune, dar azi trebuie s-o țină în frâu. Nu e momentul să-și ofenseze tatăl.

— Dă-mi voie să ghicesc, spune el, sorbind o nouă stridie. Lași Dreptul pentru Bele-arte?

— Aș vrea să mă mărit...

Claire e uluită de ceea ce tocmai a spus! Tot corpul i se înfioară, dar numai ea își dă seama. Din cauza zgomotului, Gustave n-a auzit nimic.

— Poftim?

Claire schițează un zâmbet forțat și separă fiecare silabă.

— Aș vrea să mă mă-rit.

Eiffel saltă impasibil din umeri și-și cufundă buzele în halba tocmai adusă de chelner.

— Da, sigur, o să ți se întâmple într-o zi, spune el, ștergându-se pe mustață.

Mănâncă, mai ia niște stridii! Iodul e excelent pentru sănătate. Pentru creștere.

Pentru tot.

— Tată...

Oare Gustave o face special? Uneori, e doar un ștrengar care merită o bătaie la fund. Atunci s-ar potrivi să-i spună „mamă“...

Claire se pregătește să pornească lupta tocmai când se apropie o umbră de ei.

Chiar ea, Claire, i-a spus lui Compagnon că va lua masa aici cu tatăl ei. I-a făcut o confidență, rugându-l să nu-i deranjeze. Azi, mai mult ca oricând. Cei apropiați te trădează întotdeauna... Au trecut zece ani de când inginerul și fostul dulgher lucrează împreună, astfel încât Jean face de acum parte din familie. Cel puțin așa credea Claire.

Din păcate, Compagnon nu mai e „unchiul“ cel cumsecade. Redevenit asociatul îngrijorat, se așază fără să-i arunce o privire lui Claire și își etalează documentele pe masă, nesocotind petele.

— Ai mâncat? întreabă Eiffel și, până să primească un răspuns, comandă

„douăsprezece stridii pentru domnul!“ și deschide ziarul pe care-l strângea Compagnon la subraț.

— Scrie de medalia americană? Sunt fotografii?

— Credeam că nu-ți pasă de onoruri.

— De onoruri, nu. Dar de publicitate, da! Ai ceva împotrivă?

În vreme ce tatăl ei cercetează fiecare pagină din Figaro, Claire simte cum i se crispează mușchii. Compagnon o observă, în sfârșit, pe tânără și-și amintește că

n-a ales o zi bună. Îi oferă o expresie dezolată, însă Claire nu-și ia ochii de la tatăl ei.

— Tată, crezi că putem sta cu adevărat de vorbă?

Tatăl n-o mai ascultă. Compagnon tocmai i-a întins o mapă cu acte, iar inginerul semnează pagină după pagină.

— Îmi pare rău, dragă Claire, se scuză Compagnon jenat. Dar știi bine...

— O, da, știu...

Claire cunoaște această concentrare de neclintit cu care tatăl ei i-a înnebunit: „Să

fiți cu mintea la ocupația voastră, la ceea ce faceți. Să nu v-o împrăștiați niciodată, înțelegeți, copii?“

— Da, taatăăă...

Deodată, Eiffel împinge violent unul dintre dosare spre Compagnon.

— Puișorule, reiei negocierea. Eu nu plătesc așa ceva...

Apoi, după ce a mai semnat încă jumătate de duzină de acte, Eiffel se lasă din nou comod pe scaun, ca un atlet în urma unui efort; cu o

figură senină, golește jumătate de halbă.

Claire nu mai are curajul să pornească din nou lupta. Taică-său are uneori darul de-a da totul peste cap.

Oarecum stânjenit, ezitând să se retragă — acum, că a stricat petrecerea, n-ar fi, oare, o dovadă de lașitate dacă ar lua-o la sănătoasa? —, Compagnon îl întreabă

pe Gustave:

— Te-ai mai gândit la Expoziția universală? La monument?

Eiffel înlătură subiectul cu un gest disprețuitor.

— Să n-o iei iar de la capăt. Ceea ce mă interesează e metroul. Claire, spune-i că

metroul e ceva modern, adaugă el, punându-și mâna pe cea a fiicei lui.

Claire repetă papagalicește: „Metroul e modern, Jean“, dar Eiffel nu sesizează

ironia din vocea fiicei sale. Dimpotrivă, dă aprobator din cap, mulțumit că este susținut.

Atunci, Claire ia o poziție încordată pe scaunul ei și-i face cu ochiul lui Compagnon, spunând:

— În același timp, un monument poate fi ceva palpitant.

Eiffel e uimit, iar Compagnon prinde mingea din zbor:

— Te asigur că trebuie ales contractul pentru monument. Acolo e prestigiul.

Încă un cuvânt care-l enervează pe arhitect... prestigiul! Ca să vezi!

— Explică-mi interesul construirii unui edificiu nefolositor, care va trebui demolat...

— A, e temporar? se miră Claire.

— Douăzeci de ani, mormăie taică-său. Cât o secundă...

Compagnon strânge din dinți, dar nu se dă bătut pentru atâta lucru.

— Îți aduci aminte de proiectul lui Koechlin și Nouguier?

Eiffel se preface că scormonește prin memorie, când înțelege, de fapt, foarte bine despre ce vorbește asociatul lui. Turnul acela îi păruse cât se poate de dizgrațios, de fad, iar el îi refuzase imediat pe angajații săi, cerându-le să găsească alte idei.

— Pilonul acela pe care încearcă să ni-l bage pe gât de câteva luni? Sper că

glumești...

— Chiar merită, dacă te mai uiți o dată la el.

Eiffel ridică din umeri.

— Un turn. Un turn care nu folosește la nimic.

— Poate, dar se vede de departe...

Auzind această remarcă, Eiffel tace și se gândește. Claire profită ca să se ridice de la masă.

— Vă las...

Gustave îi zâmbește candid.

— Ești sigură, draga mea?

— Sigură de ce?

— Nu doreai să stăm de vorbă?

Tatăl ei e imposibil! Și-ar dori să se întoarcă mama ei din morți ca să-l certe.

— Nu-ți face griji, murmură ea, dezamăgită.

Deși e furioasă, îi dă o sărutare tatălui, iar parfumul lui îi risipește puțin din supărare. Reușește chiar să zâmbească și strigă, în timp ce se îndepărtează

printre mesele pline de beri și varză acră:

— Vorbim curând, tată!

— Când dorești, draga mea!

Compagnon o privește cum dispare pe ușa mare, rotativă. Îi vede mai ales pe bărbații care-i studiază silueta, îi observă formele, curbura șoldurilor, în ciuda ținutei ei sobre. La o masă alăturată, trei domni o arată chiar cu degetul, cu gesturi sugestive.

— Fiica ta s-a schimbat cu adevărat.

— Crezi?

— A devenit o femeie în toată firea...

Auzind remarca asta, Eiffel își scoate nasul dintre stridiile lui, cu un aer sincer surprins.

— Femeie? Chiar așa?

3 Aluzie la războiul franco-prusac (1870–1871) (N.t).

4

Bordeaux, 1859

Pauwels avea dreptate: nu avea voie să se îmbolnăvească. Și pe urmă, nu se putea prezenta la familia Bourgès îmbrăcat ca un țărănoi. Așa că trecuse în grabă

pe acasă să-și pună niște haine uscate, să se pieptene cât de cât și chiar să se bărbierească. Tatăl lui purta barbă, iar Gustave își expunea cu mândrie bărbia nudă și voluntară pe care o admirau tinerele din Bordeaux când el se așeza la masă pe terasele cafenelelor, la sfârșitul zilei.

Însă azi, Gustave Eiffel nu mergea la cafenea. Pătrundea — fără a fi invitat —

întruna dintre cele mai frumoase case din oraș, puțin mai departe de centru. Una dintre acele clădiri superbe construite în timpul Vechiului Regim, care aparținuseră unor aristocrați locali și pe care le cumpăraseră niște negustori bogați — adesea la un preț scăzut — la sfârșitul Revoluției. Cum proprietarii plecaseră în exil sau li se tăiase capul, era epoca afacerilor profitabile. Eiffel nu știa de unde provenea averea familiei Bourgès, dar era colosală. Era pe potriva acestei fațade impunătoare, a acestei grădini înfloritoare, a acestui parc vast și a acestui balet de slujitori care se agitau cu o grație coordonată, asemenea unei colonii de furnici. Văzându-l străbătând aleea centrală ce ducea spre gard, un majordom veni în întâmpinarea lui. Era un

bărbat mărunt cu privire ștearsă, care vorbea cu un accent britanic prefăcut.

— Vă pot fi de folos, domnule?

— Am venit să vorbesc cu domnul Bourgès.

Surprins, servitorul îl măsură din priviri pe străin, de parcă-i socotea valoarea, eleganța.

— Sunteți așteptat?

— Nu, dar e urgent, răspunse Gustave nerăbdător, pe un ton sec. E vorba despre pod...

— Despre pod? se miră majordomul.

— Da. Podul peste Garona. Lucrez cu domnul Pauwels.

Servitorul se lămuri și-i făcu semn lui Gustave să-l urmeze.

Sosiră și alți oameni în acel moment, un cuplu de bordelezi tineri și bogați fără

îndoială; cei doi îi făcură un semn discret majordomului — „bună ziua, Georges“, „bună ziua, domnule conte, bună ziua doamnă contesă“ — înainte de-a urca scările spre intrarea principală.

Eiffel scrâșni din dinți când înțelese că Georges îl conducea prin spatele casei.

Fu nevoit să străbată spălătoria, oficiul, bucătăriile, trecu pe lângă menajere grăbite, servitori ce duceau platouri, alți majordomi care nici nu-i răspundeau măcar când îi saluta politicos.

Când ajunseră în holul cel mare de la intrare — câte ocoluri pentru asta! —, Gustave recunoscu vocea. Acel timbru grav, aspru, ciudat de țărănesc pentru un mare burghez. O voce de samsar. Deși stătea cu spatele, Eiffel identifică de îndată silueta cea înaltă și masivă ce amintea mai degrabă de un zdrahon din Hale, un bătăuș de bâlci, decât de un bogătaș bordelez. Louis Bourgès venise deja de trei ori să viziteze șantierul pasarelei pentru care furniza lemnul. Se povesteau multe despre omul acesta, despre averea și metodele lui. Oricum, viața îi zâmbea, căci locul acela avea o strălucire care intimida.

Louis Bourgès se proptise în mijlocul intrării, la jumătatea drumului dintre ușa cu două canaturi și scara luxoasă ce urca la etaj. Brațele i se

roteau ca o morișcă, iar vocea îi tuna: — Să n-o iei de la capăt cu asta! O tânără nu poartă pantaloni!

— Dar, tată, zău că nu te deranjează...

— Nu se face, știi foarte bine.

Val de râs cristalin.

— Ei, bine, ai să vii să mă vizitezi la închisoare...

Gustave văzu atunci o siluetă ce se desprinse de cea a colosului și se avântă pe scară, asemenea unei zâne. Abia dacă atingea pământul. Se opri o clipă și se întoarse, sprijinită de balustradă, aruncând săgeți din ochii ei de pisică. Apoi îi zâmbi tatălui ei cu o veselie sfidătoare.

— Adrienne, te rog, fii drăguță...

— Sunt drăguță, spuse ea râzând mai departe, înainte de-a se face nevăzută spre etaje.

Bourgès dădu din umeri și bombăni, privindu-și ceasul de buzunar. Atunci îl zări pe străin.

— Dumneata ce dorești?

Dar bărbatul nu-i răspunse, privind încă scara pe care zâna dispăruse prea devreme.

— Georges, ce-i asta?

Majordomul trebui să-l înghiontească ușor cu cotul pe Gustave ca să revină cu picioarele pe pământ. Fața masivă a lui Bourgès se lipise aproape de figura lui și îi simți răsuflarea greoaie de burghez prea îndestulat.

— Am venit pentru schele...

Bourgès rămase impasibil, ușor năuc.

— Schele?

— Da, cele de la podul peste Garona.

Privirea lui începea să se anime.

— Podul... Dar cine ești dumneata?

— Gustave Eiffel.

În acel moment, Louis Bourgès își îndreptă spatele și-și pierdu alura greoaie. Cu

un zâmbet larg, îi luă mâna lui Gustave și i-o strânse călduros.

— Eroul zilei? De azi-dimineață se vorbește numai de dumneavoastră.

Gustave nu venise ca să primească laude.

— Tocmai, domnule Bourgès. Nu avem destul lemn. De asta am venit. Ne trebuie mai mult, mult mai mult...

Amănuntele acestea nu păreau importante pentru Bourgès, care făcu un gest dezinvolt.

— Mare scofală. Am să vorbesc cu Pauwels, adăugă el, prefăcându-se a-și relua ocupațiile.

— Nu. Îmi trebuie imediat...

Silueta încremeni din nou, regăsindu-și inerția, de parcă exista un gol între mintea sprintenă, vioaie și trupul atât de greoi. Dar zâmbetul reveni, iar el îl măsură din priviri pe Gustave, așa cum făcuse și majordomul la sosirea lui aici.

Inginerul avea impresia că dă examen după examen.

— Aha! spuse Bourgès. Păi rămâneți la dejun, poftim! În felul ăsta, o să vorbim pe îndelete. Acceptați? Georges, aranjează să se mai pună un tacâm.

Acești mari burghezi sunt imposibili! Ei întreabă și tot ei răspund, nefiind obișnuiți să fie contrazișI. Fără îndoială, de aceea sunt niște negociatori atât de iscusiți: au dreptate înaintea ta.

Gustave dădu să repete că venise pentru lemn, când se deschise larg ușa spre sufragerie. Toată lumea se așezase deja la masă și răsună un „ah, tată, în sfârșit!“

asemenea unui cântec.

— Veniți? întrebă Bourgès, nerăbdător.

Eiffel îl urmă oarecum stingher.

— Prieteni, avem un oaspete-surpriză!

Printre comeseni, Eiffel recunoscu pe dată ochii de pisică.

5

Paris, 1886

Turnul e acolo, pe biroul cel mare de acaju, rătăcit printre teancuri cu dosare de aprobat, borcane cu creioane, cești în care zac resturi de cafea. Cei doi bărbați sunt în alertă, bat în retragere, intimidați. Patronul lor examinează macheta, învârtindu-se în jurul biroului. Ochii lui îi descifrează detaliile, creierul o proiectează la dimensiunile reale. Însă gestul lui e cel al fiarei care-și încercuiește prada. Dintr-o lovitură cu laba, o poate pune la pământ.

Apoi Eiffel se oprește și își ridică privirea spre cei doi ingineri. Vocea lui e fermă:

— E urât...

Nouguier tresare, iar Koechlin începe să justifice cele patru picioare, care ar permite...

— Patru, șase sau douășpe, nu-mi pasă. Dacă e urât, e urât!

Cei doi nu mai mișcă, surprinși și umiliți. Chiar ieri i-a chemat de urgență

Compagnon și le-a cerut să scoată iar la iveală proiectul turnului pe care Eiffel îl refuzase totuși anul trecut. Au fost nevoiți să construiască macheta în câteva ore.

„Asta poate fi șansa vieții voastre, prieteni. Dacă-i place lui Gustave, o să vă

îmbogățiți!“

Au petrecut noaptea migălind această structură drăgălașă de metal, așezată în ultimă instanță pe biroul patronului, în momentul în care pășea pragul Întreprinderilor Eiffel.

Și iată cum strădania lor e distrusă de acest simplu epitet: urât.

Biroul lui Eiffel e înconjurat de geamuri, ca un acvariu. În încăperile învecinate, se stă la pândă. Colegii lui Koechlin și ai lui Nouguier sunt cu ochii ațintiți la ceea ce se petrece, deși sunt aplecați asupra

planurilor, a compasurilor, a calculelor. Koechlin insistă, învingându-și timiditatea: — Am făcut calculele: trebuie să putem urca până la două sute de metri...

— Obeliscul din Washington măsoară doar o sută șaizeci și nouă de metri, pledează Nouguier.

Eiffel e tot mai nervos. I se pare că se află în fața a doi copii care încearcă să

justifice o boacănă. Acasă, Albert și Églantine par mai adulți!

— Atunci, despre ce e vorba? Despre cine urcă cel mai sus?

— Da! Și ar fi bine să fim noi aceia!

Eiffel îl privește pe Koechlin cu un amestec de iritare și amuzament. Îi place să

fie sfidat. Nimic nu-l plictisește mai tare ca platitudinea. Dar Koechlin își simte deja gleznele cum tremură și începe să se bâlbâie:

— Când spun noi... mă refer la Franța...

— Franța, chicotește Eiffel, numai Franța!

Tot mai înfierbântat, Koechlin se apropie de machetă și arată spre partea mediană a pilonului.

— Primul etaj nu va fi ușor de realizat, sunt de acord. Dar pe urmă, va fi o joacă

de copil.

Eiffel simte cum îi revine interesul. Și dacă e ceva de făcut cu pânza asta de păianjen?

Creierul lui proiectează, imaginează, calculează din nou. Însă când plantează

obiectul acesta pe malul Senei, la Puteaux, tabloul nu-l convinge. Se întoarce totuși spre Compagnon care stă cu spatele la geam și n-a scos o vorbă. El i-a chemat pe cei doi ingineri și i-a trimis în prima linie. Dar rămâne impasibil, cunoaște acest mecanism intelectual: Gustave se află într-un duel permanent cu el însuși, cu îndoielile și contradicțiile sale. Realizările de la Garabit, Gérone, Maria Pia, Cubzac, Souleuvre, Verdun nu sunt decât niște brațe de fier între

Gustave și propria lui îndrăzneală. Iar dacă acest turn va trebui să existe într-o zi, va urma același drum.

Cu toate astea, când Eiffel apucă macheta și le-o întinde celor doi ingineri, Compagnon simte cum i se risipește optimismul.

— E prea rigidă lucrarea asta. Lipsită de mister, de farmec. Vreau tehnică, dar și poezie, fir-ar să fie! Vrem să facem impresie, dar și poezie. Haideți, luați-vă

pilonul de aici și întoarceți-vă la treabă!

Koechlin și Nouguier pălesc. Cei doi, observați cu compasiune din birourile vecine, părăsesc încăperea ca doi osândiți, ducând cu ei opera moartă din fașă.

— Ești aspru, Gustave, spune Compagnon, care și-a tras un scaun și se prăbușește pe el.

Eiffel rămâne cufundat în gânduri, mâzgălind forme și linii pe o foaie mare de hârtie așezată în fața lui.

— Nu eu sunt aspru, ci epoca. Concurența e dură. Nu e momentul să rămânem în urmă. Nu facem o meserie de visători!

Auzind toate astea, Compagnon știe că Gustave nu crede o iotă. Fără visările și viziunile sale, atâtea realizări ar fi fost imposibile. N-a fost, oare, numit „poetul fierului“? Dar Gustave respinge aceste familiarități.

— Un proiect bun este să faci ceea ce știi: ceva folositor, democratic...

— Și care va rămâne după noi, adaugă Compagnon, care cunoaște deviza prietenului său. Știu, Gustave.

Știind că divaghează, Eiffel consimte să zâmbească. Și totuși, e unicul mod de a impune o idee: s-o nituiești în minte, așa cum legi două bucăți de metal.

— Te-ai interesat? reia inginerul discuția.

— În legatură cu ce?

Lui Eiffel nu-i place ca interlocutorii lui să-i piardă șirul gândurilor, nici măcar

atunci când nu le rostește.

— Metroul, Jean. Vorbesc despre metrou...

— E complicat. Municipalitatea Parisului și guvernul nu cad de acord. Fiecare se ține tare pe poziție, iar proiectul e înghețat...

Acesta nu e un obstacol pentru Gustave. A fost nevoit să înfrunte viituri, uragane, stânci: nu poate fi împiedicat în drumul lui de niște dispute administrative!

— De ce autoritate depinde? Cine conduce proiectul Expoziției universale?

— Ministrul Comerțului.

— Édouard Lockroy? Trebuie doar să luăm legătura cu el.

Uneori, Gustave e cel care o face pe copilul. E atât de obișnuit să-i pregătească

terenul Compagnon...

Eiffel se ridică în picioare și se îndreaptă spre cuier, în capătul celălalt al încăperii. Privește un moment pe fereastră, afară. În ciuda ploii, micul său stup zbârnâie. Muncitorii cară stâlpii de metal, arhitecții aleargă dintr-un birou în altul, furnizorii sosesc în goana cailor, de parcă ar fugi cu toții după timp.

„Să fiți mereu cu o secundă în avans, chiar și în somn“, le-a tot repetat el adesea.

„Nu lăsați pe nimeni să v-o ia vreodată înainte“, încă o deviză, pe lângă multe altele. Bieții lui copii sunt copleșiți de axiome și formule.

„Tată, lasă-ne să respirăm“, spune adesea Claire, fără ranchiună. Blândețea nu e punctul lui forte. Dar ea știe cât de mult își iubește el familia, care-i este piedestal, stâncă. Gustave Eiffel e însă un om exigent, mai ales cu el însuși. Iată

de ce nu se lasă niciodată doborât. E vorba să se întâlnească cu ministrul Comerțului? Nicio problemă!

Scoate un ziar din buzunarul paltonului, îl deschide pe biroul cel mare și arată o semnătură de la sfârșitul unui articol.

— El e!

Compagnon își pune lornionul. E vorba de un articol despre Expoziția

universală, al cărui autor pare foarte informat.

— Cine?

— Cunoști semnătura asta?

Compagnon se apleacă și mai mult.

— Antoine de Restac? Da, e unul dintre cei mai cunoscuți cronicari ai momentului.

— Am fost împreună la cursurile preparatorii, la Sainte-Barbe.

Compagnon e foarte uimit.

— Vă cunoașteți?

— Nu știu dacă e același, dar ăsta îmi pare destul de apropiat de ministru.

Jean încuviințează și ia ziarul ca să citească mai atent articolul.

— Așa este, Restac știe totul înaintea tuturor. Își bagă nasul peste tot. E temut până la vârful statului. Știe precis multe lucruri despre o grămadă de oameni...

Cuprins de o teamă surdă, Compagnon împăturește cu atenție ziarul la loc și se așază iar pe scaun.

— Vă cunoașteți bine? Adică sunteți prieteni?

Eiffel se întoarce din nou spre fereastră. Distinge în nori niște forme care-i amintesc de tinerețe. Se poate spune că l-a cunoscut bine pe Restac. Așa cum cunoști bine chefurile, nebuniile studenției, nopțile fără somn.

— Aveam gusturi comune în privința fetelor și a berii.

Ochii i se aprind și își trece limba peste buze.

— Le aduceam chiar și la internat...

— Pe fete?

Eiffel izbucnește în râs.

— Nu, pe fete le vedeam pe afară...

Compagnon nu mai ascultă. Indiferent ce au făcut cei doi amici, are tot interesul să-i aducă împreună. Azi, mai mult ca oricând.

— În regulă, am să-ți aranjez...

6

Bordeaux, 1859

Dejunul era delicios, iar atmosfera, destinsă și agreabilă. Gustave își amintea de anumite prânzuri la Dijon, când părinții îl luau cu ei să ia masa la mari burghezi din oraș. Erau niște suplicii de-a lungul cărora tânărul își reținea căscatul, obligat să suporte platitudinile cotoroanțelor cu voaletă care-i vorbeau despre broderie și grădinărit. Dar azi, nimic din toate astea. Louis Bourgès îndrăgea compania tinereții, a bucuriei de a trăi, iar Gustave înțelese că el își invita zi de zi la masă

prietenii și apropiații. Erau mai mult de zece în jurul acestei mese mari, împodobită frumos cu flori. Bourgès ocupa locul de cinste. De partea cealaltă, soția lui întreținea adunarea cu o bunăvoință discretă. Brunetă, foarte gătită, părând fără îndoială tânără pentru vârsta ei, avea atitudinea rigidă, formală a femeilor supuse, dar cu un simț al observației care nu lasă nimic la voia întâmplării. Câțiva prieteni aflați în trecere — printre care, cuplul întâlnit la intrare — se simțeau aici ca acasă. Și mai era Adrienne, zâna cu ochi de pisică...

Ședea în fața lui Gustave, dar cum masa era foarte lată, vorbea doar cu cei de lângă ea. El încerca să-i prindă privirea, iar ea, cu o plăcere răutăcioasă, îl evita mereu. Capul familiei, cel puțin, conducea conversația, lansând subiectele așa cum arunci zarurile la jocul de table.

— Bravo pentru azi-dimineață, Eiffel, spuse el autoritar în timp ce se servea sparanghelul. Să sari în Garona, împotriva curentului!

Vecinul lui Adrienne, un tânăr gomos de genul celor pe care Eiffel îi întâlnise adesea, chicoti disprețuitor.

— Să nu exagerăm. În anotimpul ăsta, curentul nu e așa puternic.

— Să te văd pe dumneata, Edmond, cu părul dumitale pomădat, râse Bourgès.

Eiffel n-a ezitat nicio clipă să sară!

Edmond roși vexat și se pregăti să răspundă, însă Adrienne nu-i dădu timp.

— Ați sărit în Garona? întrebă, privindu-l fix pe inginer. Toată lumea pare informată, doar eu nu știu nimic...

Tânăra tăcu un moment. Apoi adăugă, lacomă:

— Povestiți-ne...

„Un nou examen“, se gândi Eiffel, simțindu-și mușchii tensionați. Îi venea mai ușor să salveze un om dintr-un fluviu înghețat decât să improvizeze un rol de fanfaron în fața unei adunări care aștepta să fie fascinată. Simțea mai ales o timiditate neobișnuită în fața acestei tinere care-l privea în ochi.

— Nu avem destule schele pe șantier, începu el, dregându-și glasul. Să zicem că

avem mai mulți muncitori decât scânduri, care sunt prea înguste. Iar în dimineața asta, unul dintre oamenii mei a căzut în apă.

— Unul dintre oamenii dumneavoastră? repetă Adrienne.

Cu un ton pe care nu l-ar fi dorit atât de satisfăcut, Eiffel răspunse că el era inginerul responsabil cu construcția podului de metal.

Fețele comesenilor se luminară: în sfârșit, înțelegeau. Toți știau că Louis Bourgès furniza lemnul pentru construcția al cărei șantier era urmărit cu interes de întregul oraș.

— O dantelă de metal! exclamă contele întâlnit în parc. L-am văzut, e uimitor.

O tânără așezată lângă Adrienne îl contrazise, spunând că podul acesta i se părea foarte urât.

— E modern, spuse tăios Bourgès. Și e alegerea primarului.

Stăpâna casei strânse pleoapele și își observă „invitatul-surpriză“, nu fără

îngrijorare. Gustave simți ostilitatea acestei femei care-și masca sentimentele printr-o amabilitate de amfitrioană.

— O foarte mare lucrare pentru un foarte tânăr inginer.

— Nu am conceput-o eu, doamnă. Eu conduc doar șantierul.

— Și modest pe deasupra! cârti Bourgès. Pauwels mi-a povestit că tânărul acesta a pus la punct o metodă revoluționară bazată pe cilindri hidraulici.

Se lăsă un văl de tăcere asupra comesenilor, plictisiți deja de aceste amănunte.

Preferau „fără îndoială“ să discute despre aparițiile care aveau loc la Londra încă

de la începutul anului? Sau despre consecințele atentatului din ianuarie trecut împotriva împăratului? Franța era la capătul puterilor. În loc de toate astea, cilindrii hidraulici...

Doar Adrienne mai era captivată, sorbindu-l pe Gustave din ochi. Vru să

vorbească, dar maică-sa i-o luă înainte:

— Primii sparangheli din sezon. Sunt violeți.

Satisfacție generală, în timp ce mesenii se serveau.

— Păi explicați-ne! insistă Adrienne, de parcă doar ei doi se aflau la masă.

Doamna Bourgès se pregăti să intervină, însă soțul ei îi făcu un semn sever. Apoi se întoarse spre Eiffel și-i dădu cuvântul.

— E un sistem foarte simplu, începu el, regăsindu-și treptat siguranța de sine.

Permite prinderea picioarelor podului de albia fluviului, așa încât să fie complet fix și stabil, în ciuda structurii lui metalice ușoare.

Atenția publicului slăbi pe dată. Adrienne îi veni în ajutor lui Gustave.

— Așadar, sunteți inginer?

— Da.

— Atunci, știți să construiți orice?

— Nu orice, dar destule lucruri...

Nerăbdător de prea multă vreme, Edmond profită de o ezitare și întrebă pe un ton viclean:

— Și unde ați învățat să înotați?

Întrebarea îi trezi pe comeseni.

— La colegiul Sainte-Barbe, la Paris.

— Ce făceați acolo?

— Mă pregăteam pentru Politehnică. Dar m-au luat cei de la Școala Centrală...

Iritat de acest istoric profesional, Edmond deveni și mai ironic:

— Prin urmare, se caută înotători buni la Școala Centrală?

În alte vremuri, gâlceava aceasta l-ar fi plictisit pe Gustave. Dar Adrienne părea că îi soarbe fiecare cuvânt, iar el nu dorea să pălească în fața lui Edmond.

— Ca să fiu sincer, proba de ajutor n-a ieșit bine. Cel pe care trebuia să-l salvez s-a înecat și a murit...

Toți cei prezenți erau atenți, nu mai înțelegeau unde voia să ajungă tânărul acesta. Bourgès se încruntă.

— Dar, din fericire, mi-au dat notă pentru plonjon: aveam brațele bine aliniate, așa că m-au acceptat...

Stânjeneala era acum palpabilă. Doamnei Bourgès îi pierise zâmbetul, iar soțul ei își mânca sparanghelul, pândind reacția comesenilor.

Râsul lui Adrienne deveni și mai incisiv. O cascadă de cristal ce destinse atmosfera. Chiar și Gustave se simțise ca un acrobat pe sârmă care-și pierde echilibrul.

— Foarte nostim, zise Bourgès, înainte de-a înghiți doi sparangheli dintr-o îmbucătură. Inginerul nostru are simțul umorului.

— Și în plus, îl reduceți la tăcere pe Edmond, adăugă Adrienne, privindu-și vecinul, vădit ofensat. E clar: sunteți eroul zilei!

Știindu-se câștigătorul partidei, Gustave așteptă până se domoliră râsetele, apoi profită de prestigiul său — foarte efemer:

— Domnule Bourgès, schelele nu sunt destul de late. De aceea a căzut

muncitorul azi-dimineață. Avem cu adevărat nevoie de mai mult lemn...

— Ai auzit, tată? spuse imediat Adrienne. Dacă un pic de lemn e de ajuns ca să

salvezi niște vieți, poți fi și tu un erou.

Bourgès cugetă jovial, cu gura plină. Și cu toții păreau să se felicite pentru acest gest binevoitor, care-i costa atât de puțin.

Cât despre Gustave, el n-o vedea decât pe Adrienne.

7

Paris, 1886

Nimic nu e mai prețios ca prieteniile din vremea studenției. Sunt ferite de gelozie, de ranchiună, de neajunsurile pricinuite de vârstă. În ciuda trecerii timpului, ele păstrează o prospețime pe care n-o vor avea niciodată prieteniile ce se leagă la o vârstă respectabilă. Când ești încă necizelat, accepți totul. Te cauți pe tine, îl cauți pe celălalt, îi cauți pe ceilalți, iar acest drum e ca un bufet cu delicatese, căci nimic nu pare interzis. Ai încă scuza tinereții, a lipsei de experiență și profiți de asta. În privința profitului, Antoine și Gustave sorbiseră

până la fund cupa plăcerilor. Și totuși, erau amândoi niște șoareci de bibliotecă.

Nu era puțin lucru să te pregătești pentru Școala politehnică la începutul anilor 1850. Veneau candidați din întreaga Franță ca să fie primiți la prestigioasa școală, iar concurența era dură. Pe lângă asta, Sainte-Barbe nu era neapărat cel mai bun dintre cursurile preparatorii, dar îl acceptase pe tânărul din Dijon în vârstă de optsprezece ani, proaspăt ieșit de după fusta mamei. Ah, cum își arătase familia lui mândria pe străzile capitalei burgunde!

„Gustave merge la Paris!“, spunea maică-sa. „Urmează Politehnica!“

„Se pregătește pentru Politehnică“, o corecta taică-său.

Dar negustorii din piață și viticultorii vedeau, oare, diferența? Erau gata să-i creadă pe domnul și pe doamna Eiffel, pe care-i respecta toată lumea aici. De fapt, ea era autoritatea în familie; se ocupa cu

negoțul de huilă și își construise un mic imperiu. Tatăl fusese instruit în armatele napoleoniene, unde învățase arta supunerii: soția lui îi era acum împărat. Gustave deprinsese de la ea respectul pentru munca bine făcută, pentru cuvântul dat, pentru efort; și ambiția aceasta ce făcea parte din el, cu atât mai puternică cu cât venea de la maică-sa, într-o epocă

în care femeile erau atât de des nevoite să se restrângă la bucătărie și în salon.

Un singur lucru îi necăjea pe dijonezi: numele lor. Se știa bine că, deși își spunea Eiffel, această familie se numea Bonickhausen. Și chiar dacă trăiau în Franța de un secol, se trăgeau din Renania, din regiunea Eiffel. Nu mai existau alții ca ei.

Erau într-un fel diferiți.

Familia Bonickhausen zisă Eiffel transformase această diferență într-o forță.

Ceea ce te diferenția te făcea mai puternic — asta te „obliga“ —, iar tatăl știa că, într-o bună zi, va reuși să impună schimbarea numelui. De aceea încercaseră să

fie niște oameni care nu stârneau nici suspiciuni, nici conflicte. De aceea era reușita școlară a micului Gustave o nouă dovadă de excelență și integrare.

Trebuia să fie mai mult decât francez.

Putea fi vorba despre excelență? Cu siguranță, din punctul de vedere dijonez.

Firește, Gustave muncea pe rupte ca să se pregătească pentru examen, însă

nopțile petrecute cu amicul lui Antoine în tavernele de pe muntele Sainte-Geneviève erau mai puțin studioase! Dormise oare, de-a lungul acestor doi ani?

N-ar fi în stare să spună. Singurele amintiri sunt momentele de trezire cețoasă în așternuturi slinoase, având alături, pe pernă, plete drăguțe ce acopereau chipuri tinere care nu mai însemnau nimic. În vremea aceea, goleau halbe și devorau fete. Sau invers! Era bucuria, nebunia, lumea tuturor posibilităților. Fusese ținut sub obroc vreme de optsprezece ani, trebuia neapărat să iasă la lumină. Iar Antoine de

Restac, camaradul pe care-l cunoscuse de cum sosise la internat, avea să-i fie tovarăș de dezmățuri.

Din păcate, zbenguielile lor amoroase le-au lovit puternic idealurile. Când umbli prea mult după fuste, te risipești și te pierzi. Apoi vine dezastrul. Părinții lui Gustave n-au vrut să-l creadă pe fiul lor când a fost nevoit să-i anunțe că ratase admiterea la Politehnică.

— Am luat examenul scris, dar nu l-am trecut pe cel oral...

Nu le-a precizat că, în ajunul examenului, petrecuse o noapte albă între coapsele lui Camille, o tânără savuroasă întâlnită în piața Contrescarpe, care fusese chiar nevoită să-l dea afară ca să-l trimită la examen.

— În schimb, am fost admis la Școala Centrală...

Părinții nici n-au vrut să audă. Pentru ei, Școala Centrală de arte și meserii nu exista. Decepția era la fel de mare pe cât de mari fuseseră așteptările. În primul rând, ce aveau să le spună vecinilor, familiei, negustorilor din comunitatea lor?

Cum putuse micul Gustave să le joace un asemenea renghi?

Atunci se născuse, oare, rigoarea lui Eiffel? Verticalitatea, rigiditatea lui provin, oare, de la vălul așternut peste privirea mamei lui? Un văl ce avea să se risipească abia peste ani. Va fi nevoie de poduri, de structuri, de pasarele până ce Catherine Eiffel nu-l va mai vedea pe Gustave ca pe un ratat. Chiar și cu ocazia inaugurărilor, când era felicitată pentru munca fiului ei, bombănea: „Da, da, e destul de dotat. Dar dacă ar fi urmat Politehnica...“

Gustave tăcea, rănit de regretul mamei sale, dar conștient de propria vinovăție.

— Vrei să zici că mama ta ți-a reproșat?

Antoine de Restac nu poate crede. Gustave îi povestește de o oră viața lui după

ce s-au despărțit la Sainte-Barbe, iar el e tot mai uimit de severitatea acestei femei.

— Nu mai eram copilul pe care-l cunoștea...

Restac izbucnește în râs. Atmosfera din tavernă e sufocantă. Cei doi se

văd cu greu prin fumul pipelor, aburii de alcool și oamenii care se ciocnesc între ei, clătinându-se pe picioare, strigă după chelneri, urlă că le e sete, foame, chef de-un picior de pui, de-o friptură, de-o femeie.

Nici unul, nici celălalt nu mai veniseră pe aici din 1852!

— Treizeci și cinci de ani, îți dai seama? zice Gustave, uitându-se împrejur.

— Nu s-a schimbat nimic, spune Restac, golind a cincea halbă de bere călduță, dar bogată în amintiri.

— Ba da, noi ne-am schimbat.

Eiffel își trece mâna prin barba sură:

— Acum treizeci și cinci de ani, eram cei mai tineri din crâșmă, adu-ți aminte.

Pe când azi...

Cu un gest instinctiv, Antoine de Restac își pune palma pe creștet: chelește de câțiva ani.

— Azi, suntem decanii adunării.

Câțiva studenți de la mesele învecinate îi măsoară din priviri cu ironie:

— Ei, domnilor, ați venit la agățat?

— Vreți să vă împrumut o fată? întrebă unul dintre tineri, arătând spre o domnișoară așezată pe genunchii lui.

Fata — roșcată, dispusă, cu pieptul aproape dezgolit — îi scrutează din cap până-n picioare pe bărbații trecuți de cincizeci de ani și strigă lacomă: — Nu zic nu. Ăștia sunt ca vinul: au gust mai bun când sunt lăsați la învechit...

Izbucnește o explozie de râs la masă, iar cei doi „bătrâni“ ai noștri se privesc, ridicând din umeri. N-au făcut și ei aceleași farse la vremea lor? Erau zorii celui de-al Doilea Imperiu, Badinguet[4] era la comandă, Haussmann[5] nu spintecase încă Parisul, dar atmosfera era aceeași. Beția eternă transcende vremurile.

Napoleon al III-lea sau generalul Boulanger , fiecare epocă își avea

idolii și țapii ei ispășitori. Studenții rămân studenți și nu le pasă decât de ei înșiși, de libertatea lor, de plăcerea lor.

— Și tu, Antoine? Ce ai făcut în acești treizeci și cinci de ani?

Restac se lăfăie pe scaunul lui și adoptă un aer evaziv, trăgând un fum dintr-o țigară de foi voluminoasă.

— N-am devenit o celebritate ca tine. M-am născut leneș și așa am rămas.

— Bună definiție despre jurnalism.

Remarca îl face pe Restac să zâmbească, dar își păstrează alura serioasă.

— Familia mea a avut fără îndoială prea mulți bani, prea mult confort. N-a trebuit să lupt. Am ales o cale ușoară. Cu relațiile mele, cu figura mea onorabilă, cu jovialitatea mea, țopăi din saloane în ministere de atâția ani, încât sunt cel mai bine informat om din Paris. De fapt, doar soția mea a rămas un mister pentru mine...

— Ești însurat?

— S-ar zice că asta te surprinde. Da, sunt însurat. Și chiar de multă vreme.

— Și câți copii ai?

La întrebarea asta, chipul lui Restac încremenește. Își mușcă buzele și face un semn către cârciumar, să li se aducă încă două halbe.

— Dar tu ai? întreabă el, fără să răspundă la întrebarea lui Gustave.

— Patru...

Restac face o nouă grimasă. Eiffel vede o clipă expresia unei invidii feroce, înăbușită pe dată de o privire tristă și resemnată.

— Trebuie să fie frumos, patru copii. Și mama lor?

E rândul lui Eiffel să înghețe. Restac își vede prietenul pălind.

— Marguerite a murit acum nouă ani...

Tăcere îndelungată. Cei doi sunt stânjeniți. Stânjeniți de această clipă stăruitoare, în care amândoi s-au gelozit, s-au invidiat, ca să înțeleagă

mai bine că fiecare își purta crucea.

Ca pentru a sparge gheața, Restac lovește cu pumnul în masă.

— Treizeci și cinci de ani, Gustave, bătrâne. Treizeci și cinci.

— Și la fel de multă spumă, râde Eiffel, golind dintr-un foc halba de bere pe care tocmai a adus-o cârciumarul.

O nouă izbucnire de râsete la masa alăturată, unde se urlă în cor En revenant d'la revue[7].

Gustave pune halba pe masă, cu privirea sticloasă. Berea l-a adus cu picioarele pe pământ. Nu se află aici ca să trezească fantomele, ca să-și retrăiască tinerețea.

E Gustave Eiffel, strălucitul fondator al Întreprinderilor Eiffel, și nu din întâmplare a dorit să-l revadă pe jurnalistul Antoine Restac.

— Îl cunoști pe Édouard Lockroy?

Restac e uimit de întrebare și de tonul iscoditor al vechiului său camarad.

— Ministrul Comerțului? Da, îl cunosc. Chiar foarte bine.

— Cu atât mai bine...

— De ce mă întrebi?

— Trebuie să mă întâlnesc cu el. Foarte repede...

[4] Poreclă satirică dată împăratului Napoleon al III-lea (1808–1873) (N.t.).

[5] Georges Eugène Haussmann (1809–1891), urbanist, înalt funcționar și om

politic francez, renumit pentru modernizarea Parisului (N.t.).

Georges Ernest Boulanger (1837–1891), fost ministru al forțelor armate

franceze (N.t.).

[7] Marș popular francez compus în 1886 (din limba franceză, Întoarcerea de la

paradă) (N.t.).

8

Bordeaux, 1859

Interesul pentru faima tânărului Eiffel păli în scurt timp. Imediat ce se termină

masa, invitații merseră în grădină și se regrupară în cercuri intime. Bourgès îi vorbea soției sale, contele o luă pe contesă de braț, Edmond îi șoptea unei tinere la ureche, iar ea râdea forțat, exagerat. Chiar și Adrienne deveni iar domnișoara casei, zâmbind fiecăruia, jucându-și rolul cu acea perfecțiune datorată educației și obișnuinței.

Eiffel nu era câtuși de puțin mirat. Cunoștea această castă. La Dijon, prefera mereu să-i viziteze pe vechii aristocrați, o clasă decăzută, dar care păstrase o politețe moștenită din vechime. În vreme ce burghezii păreau atât de dornici să-și marcheze teritoriul, încât deveneau necioplți, stângaci, plini de dispreț, ca să

uite lumea că strămoșii lor veniseră de la coada vacii.

Gustave știa că rolul lui se încheiase. La urma urmei, își îndeplinise misiunea: Bourgès avea să procure mai mult lemn.

Era doar dezamăgit, fiindcă Adrienne era atât de schimbătoare. El nu mai exista pentru ea, fusese redus la condiția lui de furnizor de servicii.

„O flecară ca toate celelalte...“, gândi el, făcându-i de departe un semn discret lui Bourgès.

Ocupat să converseze cu contesa, stăpânul casei nici nu se obosi măcar să vină și să-și salute „invitatul-surpriză“. Dădu doar din cap înainte de a-și relua conversația. Inginerul era concediat.

Gustave se răsuci ofensat pe călcâie. Invitații îl tratau cu atâta dispreț, încât nimeni nu observă silueta care se îndrepta spre ieșirea din parc.

Când ajunse la poartă, auzi pași care alergau pe pietriș.

— Plecați?

Adrienne gâfâia.

— Mă întorc pe șantier.

Păru surprinsă de vocea lui tăioasă. De unde venea această ostilitate subită? Nici măcar nu se obosise s-o salute. Răspunse pe un ton înțepat:

— O, da, desigur, uit că există și oameni care muncesc.

Rostită cu dispreț, replica își pierdu din ferocitate. Adrienne își exagera rolul.

Când îl luă pe Eiffel de mână, inginerul tresări.

— Veniți la aniversarea mea?

Numai la asta nu se aștepta Gustave! Luat ca din oală, răspunse că nu știe.

— Nu vă faceți griji, nu vă veți simți pierdut, o să fie lemn și metal.

Eiffel își reținu un râs nervos în fața acestei remarci insolite.

— Vă referiți la mese și tacâmuri?

— Da, printre altele.

— În cazul ăsta, am să vin.

Bucuria lui Adrienne era sinceră.

— Duminica viitoare, la ora patru după-amiază?

— O să fie și Edmond? întrebă Gustave, cu un zâmbet incisiv.

Tânăra adoptă un aer evaziv.

— Edmond? Nu știu despre cine vorbiți...

Gustave își dori cu atâta ardoare s-o sărute pe obraz, încât se forță să iasă pe poartă.

— Pe duminică, Adrienne!

Când se întoarse, ea îl depăși cu pași repezi și se postă în fața lui. Își pierduse alura frivolă, aproape că inspira teamă.

— Eram acolo azi-dimineață.

Gustave nu mai înțelegea.

— Unde?

— Mergeam pe malul celălalt. Pe mine m-a fluierat muncitorul dumneavoastră

înainte să cadă în apă. Și v-am văzut cum l-ați salvat pe omul acela.

Apoi, fără o vorbă, alergă înapoi, spre invitații ei.

9

Paris, 1886

— E bine, Restac îmi organizează o întâlnire cu Lockroy.

— O întrevedere?

— Mai bine: o cină. Mâine-seară...

Asociatul își maschează cu greu entuziasmul.

— Liniștește-te, Jean. Faci masa să tremure...

Eiffel nici nu și-a ridicat capul. La fel ca de atâtea ori, semnează pagină după

pagină, aprobă facturi, comenzi, livrări, planuri, borderouri. Grăbește chiar ritmul, ca pentru a se debarasa de corvoadă.

— Încet, Gustave. Semnătura ta devine indescifrabilă.

Semnând o ultimă pagină, arhitectul se trage înapoi, ca și cum s-ar feri de o vijelie. Compagnon îi vede atunci chipul: ridat, încremenit, cu ochii injectați.

— Întreaga zi e de neînțeles, începând chiar de dimineață...

Pe urmă, își înmoaie batista într-un pahar cu apă și-și masează tâmplele. Rareori l-a văzut Compagnon în starea asta.

— Ai sărbătorit cumva cam mult regăsirea cu Restac? S-a încheiat târziu seara?

— Seara? Vrei să zici noaptea! Dar nu mai am douăzeci de ani. Tavernele ar trebui să interzică accesul moșilor ca mine. La cincizeci și patru de ani, sunt depășit...

Jean râde cu poftă, însă trăsăturile asociatului său păstrează o tentă ofilită.

Eiffel vede trecând pe unul dintre ultimii sosiți în întreprindere — un tânăr energic, dar stângaci, care dă mereu târcoale pe lângă biroul său — și îi face semn să intre.

— Uite-l pe novice! Du-te să-mi cauți bicarbonat!

„Novicele“ devine stacojiu, bâiguie un „Bineînțeles, domnule Eiffel“ și se duce la farmacia situată în clădire.

În aceeași clipă, Claire intră ca o furtună în încăpere și se așază în fața tatălui ei.

— Tată, aș vrea să vorbim...

Tatăl ei — a cărui migrenă se întețește cu fiecare mișcare — murmură cu o voce istovită:

— Da, am înțeles, vrei să te măriți...

Ușurată, Claire îi face cu ochiul lui Compagnon, care s-a așezat la rândul lui.

Eiffel nu observă nimic, fiind prea ocupat să-și maseze capul cu ochii închiși, mârâind ca o felină bătrână.

— Să te măriți... Nici măcar nu se știe cu cine...

Când deschide ochii, se trage înapoi. „Novicele“ stă în fața lui, ducând o tavă cu o ceșcuță și o carafă. Inginerului i se pare că tânărul seamănă perfect cu un chelner. Acesta e și mai stânjenit, căci momentul se lungește într-o tăcere apăsătoare.

— Cine e fericitul ales, Claire? insistă el până la urmă.

— Adolphe.

Răspunsul lui Claire e atât de evident, încât Eiffel e derutat.

— Adolphe? Nu cunosc niciun Adolphe...

Compagnon se abține să izbucnească într-un râs nebun, căci novicele n-a mișcat, e încremenit în aceeași poziție.

— Adolphe Salles, repetă Claire, pocnind din degete în fața tatălui

său, ca pentru a-l trezi din hipnoză.

Gustave trece de la apatie, la iritare.

— Nu știu cine e Adolphe Salles. Ăsta nu-i un nume ușor: doamna Salles[8]...

Acum Compagnon e nevoit să-și muște obrajii, mai ales că Gustave rostește

„doamna Salles“ pe diferite tonuri, cu voce falsă.

— Tată, oprește-te...

Eiffel își cunoaște fiica. În ciuda blândeții ei, se poate transforma într-o tigroaică.

Însă nu la el se uită, ci la bietul novice, stacojiu la față, încremenit pe poziție.

Eiffel îi observă prezența, ia ceșcuța cu bicarbonat și o golește dintr-o sorbitură, apoi face un semn din bărbie spre novice.

— De ce mai stă ăsta aici?

— El este, tată...

— Care el?

Ziua asta e într-adevăr prea complicată. Dacă toată lumea are chef să joace rebus, Eiffel preferă să meargă la culcare!

— El! insistă Claire, arătând spre novice.

Eiffel își ridică privirea spre noul său angajat.

— În primul rând, cine ești dumneata?

— Adolphe.

— Ah, și dumneata? E clar, toată lumea poartă azi numele Adolphe...

Scena devine absurdă. Eiffel înțelege, în sfârșit, confuzia.

— Novicele? întreabă el, privindu-l pe Adolphe Salles. Vrei să te măriți cu novicele? Dar... dar de ce?

Întrebarea aceasta atât de sinceră, de nevinovată, îi amuțește pe toți.

Claire își regăsește tonul maternal care funcționează întotdeauna cu taică-său.

— Tată, dacă ți-aș fi spus că sunt îndrăgostită de cineva, l-ai fi angajat ca să-l pui la încercare, nu-i așa?

— Firește, o sprijină Compagnon.

— Ei, vezi? În acest caz, câștigăm timp. Adolphe lucrează pentru tine de șapte luni...

Gustave Eiffel e uluit.

— Dar e diabolică...

La remarca aceasta, Adolphe zâmbește fără să vrea, iar Gustave îi dă un ghiont care face tava să vibreze.

— Ai să te însori cu o diavoliță, știi asta?

După un moment de tăcere, ca și cum nimeni n-ar îndrăzni să spună ceva, toată

lumea izbucnește în râs. Cine e, de fapt, acest Adolphe? De unde vine? Cu ce se ocupă părinții lui? Va fi el — mai ales — un soț bun? Eiffel va avea timp să-l cunoască mai bine. Căci, atunci când Claire își dorește ceva cu adevărat, el nu poate decât să cedeze: în privința aceasta, ea e bucățică ruptă din taică-său.

Inginerul bate din palme.

— Păi, novice... ginerică... mă rog, cum vrei să-ți zic, știi unde e coniacul?

— Da, patroane...

— Și-mi mai zice și patron! Hai, du-te să-l aduci, adu și trei pahare, doar trebuie să ciocnim, nu?

Claire se apropie de tatăl ei și-l strânge foarte tare în brațe, pupându-l pe obraz ca o copiliță.

— Mă sufocă! Dar mai bine că s-a întâmplat azi. Mâine-seară trebuie să fiu totuși prezentabil la minister.

Apoi, cu privirea sticloasă, repetă ca și cum ar recita o poezioară:

— Doamna Salles... Claire Salles... E totuși urât...

[8] Aluzie la cuvântul sâle (murdar), care are aceeași pronunție (N.t.).

10

Bordeaux, 1859

Gustave avu nevoie de ceva timp ca să găsească sera. Era în celălalt capăt al parcului, după grădina de legume, la marginea unei păduri ce părea ciudat de vastă, ca liziera unui codru. Vreo cincizeci de tineri râdeau, dansau, se îndepărtau ca să-și șoptească secrete, beau din cupe cu șampanie, înfulecau mici prăjituri aduse pe platouri de chelneri. Și toate acestea, în acordurile unui pian așezat în mijlocul pajiștii. Era limpede că marea parte a invitaților sosise deja, iar Gustave își reproșă faptul că nu fusese punctual.

— Eiffel! strigă Adrienne pe un ton familiar venind spre el, gâfâind fiindcă

dansase.

Câțiva invitați întoarseră capetele, surprinși că nu cunosc figura aceasta, dar își reluară repede conversațiile.

Tânăra apucă o cupă din mers și i-o întinse lui Gustave.

— Vă așteptam mai devreme, domnule inginer.

Eiffel schiță un zâmbet stângaci. Nu cunoștea uzanțele acestei lumi. Adrienne îi remarcă stânjeneala și-l liniști.

— Glumesc, Gustave. Asta e o petrecere. Toată lumea e liberă.

— Liberă să muncească, răspunse el imediat, iritat de propria atitudine rigidă.

Am trecut pe la șantier înainte să vin aici.

Adrienne era sincer uimită.

— Duminica?

— Fără îndoială, trebuia salvat cineva de la înec, spuse o voce care se apropia.

Gustave îl recunoscu pe Edmond, care era dator să-și ia revanșa. Era

cât pe ce să

reușească, mai ales că Adrienne izbucni în râs în fața acestui atac și îi luă pe ambii bărbați de câte un braț.

— Gustave, Edmond, azi e armistițiul cofetarilor, spuse ea, conducându-i în fața unui bufet somptuos. Eiffel văzuse rareori o asemenea abundență de bunătăți ce păreau de decor, mai ales că nimeni nu se atingea de ele.

Îl zări în depărtare pe Bourgès, care discuta pe peluză cu un cuplu în vârstă. Preț

de o clipă, marele burghez îl zări pe inginerul „său“, strânse din pleoape ca să-l identifice, pe urmă, cum nu izbuti, dădu din umeri și-și reluă conversația.

Această memorie limitată îi convenea lui Gustave: venise doar pentru Adrienne.

Deodată, muzica se opri și cu toții își aruncară priviri furișe. Iar când pianistul atacă cu energie diavolească galopul din Orfeu în infern , petrecerea păru cuprinsă de nebunie! Adrienne îl apucă pe Eiffel de mânecă și-l trase atât de tare, încât el fu cât pe ce să-și verse toată șampania pe el.

— Vino!

Această familiaritate îl electriză.

Vreo cincisprezece tineri alergau în jurul unui cerc de scaune goale. Gustave recunoscu jocul scaunelor muzicale pe care-l jucase în copilărie. Dar nu-și imagina că niște adulți pot avea o asemenea ocupație! Fără s-o piardă pe Adrienne din ochi, intră în cerc; erau atât de aproape unul de celălalt, încât se atingeau.

Când se opri muzica, se năpustiră cu toții spre scaune. Gustave se trezi spate-n spate cu Adrienne, care râdea cu urlete. Un singur tânăr era în picioare, rușinat și vexat.

— Ai pierdut! strigă Adrienne, înainte să se ridice toată lumea și să se îndepărteze un scaun.

Câtă vreme a durat jocul? Gustave nu mai ținea socoteala, preferând să se lase în voia acestei atmosfere copilărești și vesele. De atâția ani nu mai cunoscuse o asemenea frivolitate. În alte circumstanțe, ar fi

plecat. Dar Adrienne era acolo.

Era sufletul acestei zile și părea o zână care dă viață personajelor izvorâte din bagheta ei. De altfel, toți acești tineri apretați, lustruiți, după asemănarea acelui Edmond care-l pândea întruna din gelozie pe Gustave, păreau niște manechine, niște figuri de ceară. Adrienne avea curtea ei așa cum aveau alte fete păpuși; o curte pe care o anima dintr-o privire, dintr-o explozie de râs. Iar Gustave era deja gata să accepte regulile ciudate ale unei lumi străine de a lui, pe care o descoperea prin intrarea de serviciu. Dar, oare, nu așa se fac toate? Într-o bună

zi, urci în grad; nu contează cum izbutești, căci de acolo, de sus, peisajul e atât de frumos, încât uiți de suferințele îndurate de-a lungul suișului. Eiffel nu cugeta la asemenea lucruri; se învârtea, dansa, alerga, având grijă cu mândrie să se afle mereu alături de Adrienne. Când ea se arunca pe câte un scaun, el alegea scaunul alăturat; când ea se poticnea, el o prindea; dacă ea pierdea un lucru, o batistă, o panglică, el reușea să prindă acel obiect, fără să se oprească din joc.

Fiecare gest devenea o mângâiere, de parcă această cursă cumva ridicolă era ușa ce se deschidea spre o grădină mult mai parfumată, mult mai misterioasă decât acest mare parc burghez. I se părea chiar că e singurul invitat al acestei aniversări, ca și cum Adrienne n-avea ochi decât pentru el. Ochii ei de felină, pielea ei atât de fină pe care el o atingea în zbuciumul jocului, zâmbetul acela straniu, uneori, înspăimântător, ce amintea de Medusa. Și pe urmă, trupul acela tânăr, zvelt, încoronat cu pletele de abanos, părea să-i aparțină unei zâne.

„Sau unei vrăjitoare“, se gândi el, în timp ce se arunca pe un nou scaun.

De câtă vreme nu mai fusese, oare, fascinat de o fată? Eiffel muncise atâta, trudise atâta. Îi părea că regăsise, timp de o sărbătoare, tinerețea pe care i-o răpiseră studiile. Iar această puritate vaporoasă nu se putea compara cu nopțile de desfrâu petrecute cu Restac. Adrienne devenea dintr-odată neasemuită.

Devenea unica.

Când trupa se împuținã, iar ei se treziră nevoiți să ocupe același scaun, Gustave simți cum îi sporește timiditatea și se retrase imediat ca să-i permită lui Adrienne să câștige jocul.

— Suntem la egalitate, Gustave. Dumneavoastră rămâneți...

Din nou i se adresa cu „dumneavoastră“. Se sfârșise, oare, visul?

Învins, inginerul făcu trei pași în spate și se înclină, asemenea unui dansator la

finalul valsului. Preț de o clipă, privirile lor se agățară una de alta, ca și cum ea îl implora să nu se îndepărteze, apoi fu atrasă în iureș. Râsul ei păru și mai desăvârșit, chipul, și mai frumos, silueta ei, și mai luminoasă.

Offenbach își continua hora diabolică, iar Gustave ajunse la bufet, unde dădu nas în nas cu Bourgès. Burghezul, care înfuleca o tartă cu lămâie mânjindu-și buzele, îl recunoscu pe inginer.

— Ia te uită, Eiffel!

— O serbare superbă.

— Mă bucur că participi și dumneata. Nicio întrecere la înot azi?

Au umor oamenii aceștia!

— Duminica, merg la pescuit, spuse el, apucând o bucată de tartă și mimând gestul cârligului.

Bourgès zâmbi vag, apoi se îndepărtă, murmurând:

— Distrează-te, tinere. Profită.

„Căci asta nu va dura mult pentru mine...“, completă Eiffel, văzând silueta masivă cum se alătură altor invitați din zona peluzei rezervată „părinților“.

Doamna Bourgès îl recunoscu atunci pe tânărul inginer. Fără a-l slăbi din ochi, îi șopti probabil soțului ei: „Tu l-ai invitat?“

Bourgès dădu din umeri și răspunse fără îndoială: „În niciun caz. O altă fantezie de-a lui Adrienne...“

— Vanilie, fistic sau ciocolată?

Cu fruntea asudată — buclele acelea mici și ude de pe fruntea ei erau adorabile

—, Adrienne îi întindea lui Gustave trei cornete.

— Nu, mulțumesc, răspunse el, simțindu-se din nou stânjenit.

— Nu vă place înghețata?

— Nu prea...

După ce aruncă o privire fugară spre mulțime, Adrienne azvârli cele trei cornete într-o găleată pentru șampanie și se abținu să izbucnească în râs. Pe urmă, îl luă

de braț.

— Un bărbat căruia nu-i place înghețata... Ce serios sunteți!

— Asta vă displace?

— Deloc, zise ea, îndepărtându-l de bufet.

Gustave se opri o clipă, însă Adrienne îl strânse mai tare.

— Vă e frică de mine?

Eiffel se strădui să zâmbească, dar nu se putu abține să cerceteze împrejurimile.

Ceva îi spunea că n-ar fi trebuit să se afle acolo; nu era lumea lui, nici viața lui.

Dar chipul lui Adrienne era atât de drăgălaș, atât de rugător.

— Nu, nu mi-e frică, spuse el în sfârșit, potrivindu-și pașii cu cei ai tinerei. Știți bine că mă pricep la înot.

Adrienne izbucni în râs. Zâna se întorsese.

— Veniți, să mergem puțin, e prea cald aici.

Operă bufă compusă de Jacques Offenbach în 1858 (N.t.).

11

Paris, 1886

Antoine de Restac tremură, pe urmă strănută. Ecoul se afundă printre copacii din parc, ca o rătăcire prin pădure. Nu e în niciun caz momentul să se îmbolnăvească! De douăzeci de minute se plimbă pe peronul din fața Ministerului Comerțului. A tras o mie de sfori ca să organizeze acest dineu în ultimul moment, folosindu-și toate pârghiile din culisele politicii pariziene. Toate astea, ca să-și respecte o

promisiune făcută la beție, după trei litri de bere.

Nimeni n-ar trebui vreodată să fie fidel tinereții sale!

Din penumbră se desprinde o umbră în frac și joben.

Antoine îl recunoaște pe Gustave.

— Iată-te în sfârșit!

— Scuză-mă, dar copiii nu voiau să meargă la culcare...

Scuza îl enervează pe Restac, dar e prea ușurat ca să-i reproșeze ceva vechiului său camarad.

— M-ai speriat, Gustave. Ministrul a coborât deja din apartamentele sale. E

acolo cu șeful lui de cabinet. Asta e bine pentru noi. Chiar foarte bine!

Gustave urcă treptele patru câte patru și-i strânge mâna călduros.

— Am băut mult, acum două seri...

— Mie-mi spui? chicotește Restac. Ai emoții în seara asta?

— Niciodată. Dar tu?

Antoine se luminează la față.

— E momentul meu preferat: cel care precede întâlnirea.

— Atunci, pe cai! zice Gustave, luându-i-o înainte pe holul ministerului.

Salonul e mare, dar plăcut, luminat cu lumânări, decorat cu mobile prietenoase cărora lucirile unui foc mare de lemne le dă o tentă și mai chihlimbarie.

Édouard Lockroy îi vede venind și le vine în întâmpinare, amabil și binevoitor.

Mustața albă se armonizează cu zâmbetul lui. Își așază mâinile mari pe umerii lui Gustave.

— Eiffel! În sfârșit, facem cunoștință.

— Domnule ministru, răspunde Gustave puțin cam rigid, căci nu se

aștepta la o familiaritate atât de directă.

Cu atât mai mult cu cât Lockroy îl ia de după umeri și adoptă un ton conspirativ.

— Ministrul Armatei mi-a vorbit ieri în termeni foarte elogioși despre podurile dumneavoastră demontabile. Le sunt de mare folos în Indochina, știți?

Gustave se pregătește să răspundă, dar ministrul îi dă drumul și se îndreaptă spre un alt invitat care tocmai a intrat în salon. Mondenități...

Restac a urmărit scena cu o privire ironică.

— Bine ai venit în lumea secretă a prinților, îi șoptește prietenului său și-l ia de braț. Vino să te prezint tuturor.

Eiffel încearcă să memoreze pe rând numele tuturor acestor domni cu înfățișare identică, îmbrăcați în aceleași nuanțe, împopoțonați cu aceeași barbă, etalând aceleași decorații, însoțiți de aceleași neveste acre și prea fardate. Dar trebuie să

intre în joc, iar Gustave știe s-o facă. Când Charles Bérard, directorul de cabinet al lui Lockroy, îi spune „O, magicianul fierului“, Eiffel își înclină umil capul.

În același moment, își zărește imaginea în oglinda cea mare din salon și constată

că are aceeași alură, aceeași siluetă și aceeași barbă ca restul convivilor. La ce bun să fie diferit, dacă totul se scaldă într-un mimetism monden? Ne trădăm întotdeauna tinerețea...

— Iat-o pe soția mea.

Eiffel e atât de cufundat în reflexia din oglindă, încât nu întoarce capul. Sub ochii lui, în oglindă apare o siluetă. O fantomă. De ce în seara asta? De ce acum?

Inginerul are nevoie de întreaga lui rațiune. Dar spectrul e acolo, prizonier al oglinzii, asemenea acelor fotografii trucate vândute pe bulevard: burghezi cumsecade, flancați de ectoplasme livide.

Gustave e nevoit să se smulgă din mrejele acestei viziuni și să-și agațe privirea de figura lui Restac ca să nu se prăbușească.

— Ce spuneai, Antoine?

— Voiam să ți-o prezint pe soția mea, Adrienne.

Acum totul se clatină iar, căci mirajul prinde viață. Umbra a părăsit oglinda și s-a încarnat în fața lui. O umbră care-l privește cu o stânjeneală pe care doar Gustave o poate remarca, în timp ce luptă împotriva stuporii. Cele două ființe rămân nemișcate față-n față vreme îndelungată. Antoine de Restac e prea ocupat să cerceteze încăperea ca să identifice diverși potentați. Oricine altcineva ar fi fost uluit de această scenă ciudată: în inima stupului, două albine s-au transformat în statui, asemenea locuitorilor din Pompei, încremeniți în plină

mișcare.

Gustave Eiffel e incapabil să vorbească; Adrienne de Restac e la fel de mută.

Amândoi au un tremur al buzelor, o strălucire în ochi, o înțepenire dureroasă în mușchi. Apoi ea întinde o mână înmănușată pe care el o strânge cu stângăcie. O

vede chiar strâmbându-se, căci degetele lui le strivesc pe ale ei, așa cum ar strânge mâna unui muncitor.

— Domnul ministru e servit!

Vocea ușierului îi trezește la realitate. Gustave dă drumul mâinii lui Adrienne de parcă ar fi un tăciune aprins și își ia brusc privirea de la ea. Dă nas în nas cu Lockroy, care-l ia de braț.

— Sunt încântat să vă am ca oaspete, dragul meu prieten. Sper că vă plac racii.

Adrienne de Restac nu s-a mișcat.

Când se apropie soțul ei, e nevoit s-o scuture ca s-o scoată din amorțeală.

— Nu ți-e foame?

— Ba da, ba da...

12

Bordeaux, 1859

Adrienne și Gustave se plimbară o bună bucată de vreme în tăcere. Sunetul pianului fu curând înlocuit de ciripitul păsărilor, foșnetul pădurii, murmurul ferigilor sau pur și simplu de adierea vântului călduț ce mângâia copacii.

Gustave se simțea mai bine. Preferase dintotdeauna conversațiile în doi. Doar când era la lucru îndrăgea viața în echipă. Să conducă un șantier, să dea ordine, să ia decizii, să aleagă: știa să le facă pe toate. Însă când lucrurile deveneau private, intime, Eiffel își pierdea priceperea, iar pudoarea ieșea la suprafață.

— Sunteți foarte tăcut.

— V-aș putea face același reproș.

— Eu sunt femeie, vorbesc cu lucrurile, spuse ea, enigmatică. N-am nevoie de cuvinte.

— Fiindcă bărbații sunt incapabili să le folosească?

Adrienne se opri, se rezemă de trunchiul unui pin mare și își ridică fața spre cele mai înalte crengi.

— Uitați-vă la Edmond: îl credeți în stare să înțeleagă poezia acestui loc?

— Edmond nu e bărbat, e doar prost.

Adrienne zâmbi, dar se încruntă o clipă, curioasă să afle până unde avea Gustave să ajungă cu intimitatea.

— În sfârșit, vorbiți cu inima deschisă. Și tatăl meu? Îl considerați o fire poetică

pe tatăl meu?

— Nu e o fire poetică, nuanță Eiffel, tot mai nesigur pe el; e bogat.

Adrienne se încordă, o umbră îi străbătu chipul, apoi își regăsi zâmbetul.

Gustave simți o neliniște surdă, ca și cum această plimbare în pădure era o capcană. Însă, când Adrienne deveni din nou ea însăși, se risipi orice urmă de îngrijorare. Ce femeie ciudată! Și ce zi stranie...

— Aveți dreptate, banii murdăresc totul... Dacă aș putea, m-aș lipsi de ei cu plăcere.

Gustave își înfrână orice replică ce putea fi deplasată sau greșit înțeleasă. N-o cunoștea destul de bine pe Adrienne și avansa orbește. Iată-i pe amândoi șezând sub pin, umăr la umăr, în iarba cu mușchi ce mirosea a primăvară și a viață.

— Poftim, spuse el, scoțând un pachet din buzunarul interior.

Adrienne îl luă curioasă.

— Chiar așa, e ziua mea, spuse ea, trăgând panglica de mătase.

Descoperi o carte foarte tehnică despre inginerie și nu-și putu ascunde uimirea.

— Ați fi preferat poate un evantai? Sau o batistă?

Fără să-și ia ochii de la carte, pe care o deschise și începu să-i desprindă paginile cu vârful unei agrafe scoase din păr, Adrienne repetă: „o batistă...“

Plimbă mult timp cartea în mâini, ca pe un scrin în care nu îndrăznești să

descoperi giuvaierele. Pe urmă citi prima pagină, încruntată, cu o cută

fermecătoare în colțul buzei când se poticnea în anumiți termeni sau noțiuni.

Gustave era în al nouălea cer. Sosise clipa mult sperată încă de dimineață, când se pregătea pentru petrecerea aceasta la care nu-l aștepta nimeni în afară de tânăra pe care abia o zărise în timpul unui dejun. Iar acum Adrienne era, în sfârșit, a lui, pentru el. S-o vadă cum își dă osteneala cu acel capitol, cum încearcă să se cufunde în paginile lui cu o strădanie religioasă, făcea cât toate valsurile din lume. Ba mai mult: era ceva mai puternic, mai rar ca un sărut. Căci le aparținea doar lor, așa cum le aparținea lumina filtrată printre frunze, precum și pasărea aceea care se așezase chiar deasupra lor, pe prima creangă a pinului, și-i cânta soarelui bucuria de a-l regăsi.

— Ador cadoul dumneavoastră, spuse Adrienne, în sfârșit, punând cartea pe iarbă, amețită de acele cuvinte atât de stranii.

— Chiar?

— Nu seamănă cu niciun alt cadou. La fel ca dumneavoastră.

— Ca mine?

— Da. Dumneavoastră sunteți... altfel...

Era de parcă i-ar fi trimis o săgeată drept în inimă.

Cu o mișcare bruscă și aproape copilărească, Adrienne se aplecă spre el și-l sărută pe obraz.

Gustave încremeni. Dintr-odată, pasărea cânta și mai tare, copacii torceau ca niște pisici, vântul devenea o muzică la fel de armonioasă, la fel de pasională

precum galopul lui Orfeu. Totul era nou pentru Eiffel. Adrienne tocmai îl atrăsese într-o lume nouă, așa cum mâna înecatului l-ar fi tras spre adâncul fluviului. Dar nu era vorba de înec. Eiffel respira mai profund ca niciodată. I se părea că întreaga pădure îi pătrunde în plămâni.

Crezând că face un gest firesc, se aplecă spre Adrienne și vru să-i întoarcă

sărutul.

Pe chipul tinerei se așternu o groază subită. Păli, se îndepărtă imediat și se ridică

în picioare, netezindu-și rochia.

— Acum o să fiu șifonată.

Gustave era înfrânt, incapabil să rostească vreo vorbă. Încercă să îngaime o scuză, să se justifice pentru ceea ce crezuse că e firesc. Dar din gură nu-i ieși niciun cuvânt.

Dezarmat de o asemenea neputință, n-avu altă soluție decât fuga. O luă la goană

prin pădure, gândind că va ajunge la ieșire în cele din urmă. Cel mai important era să nu mai întâlnească niciodată privirea acelei femei. Niciodată!

Adrienne era la fel de tulburată. Își veni în fire văzându-l pe inginer cum se

afundă în desișul de ferigi.

— Așteptați!

Eiffel nu se întoarse și dispăru în direcția soarelui.

— Adrienne! strigă o voce, lângă seră.

— Sunt aici, răspunse ea, după un moment de ezitare.

— Tortul!

— Vin acum!

Adrienne își cercetă coafura într-o mică baltă de sub un copac. Apoi se forță să

afișeze un zâmbet cuceritor. În sfârșit, fugi să sufle în lumânări.

13

Paris, 1886

Lockroy n-a mințit. Racii lui sunt un deliciu. Bucătarul ministerului a urmat cursuri sub îndrumarea lui Escoffier[1] , la Lucerna, și are priceperea unui maestru bucătar.

De altfel, e amuzant să contempli această adunare de oameni eleganți, atât de bine plasați, cu maniere afectate, cum cojesc crustaceele cu mâna.

Comesenii sunt la fel de pasionați să dezbată tema zilei: care ar fi cel mai potrivit moment pentru glorificarea Franței prin viitoarea Expoziție universală? 1889 nu e o dată banală. Atunci se va aniversa centenarul Revoluției franceze, adică al Republicii. O republică atât de maltratată timp de un secol: pălmuită de Restaurație, două imperii, războaie, un asediu, o amputare sălbatică, atâtea umilințe. Iată de ce această republică, cea de-a treia, trebuie să devină mare, maiestuoasă, după atâtea afronturi. Ajunsă un colos cu picioare de lut, are nevoie de simboluri care să-i arate lumii că nu se va mai clătina. Tricoloră și luminoasă, Franța este și va rămâne un far.

Bérard amintește atunci de proiectul ridicării unei coloane impunătoare, dar Lockroy nu crede de fel în idee.

— Sincer, o coloană de granit e ceva trist. Avem deja Bastilia și Vendôme.

Toți comesenii încuviințează, aplecați asupra racilor.

— Trebuie să mergem mai departe, reia Lockroy, făcându-i semn unui

chelner să

mai servească vin pommard. Trebuie să căutăm provocarea, cutezanța...

Convivii încuviințează din nou, încântați că le sunt umplute paharele.

De la începutul mesei, Eiffel n-a deschis gura. Cu un zâmbet glacial întipărit pe față, trece cu privirea peste masă ca peste un tablou lipsit de farmec. Restac încearcă din când în când să-i atragă atenția, însă inginerul nu-l vede. Chipul său prinde viață abia când dă cu ochii de Adrienne, așezată de cealaltă parte a mesei celei mari. Totuși, Eiffel are decența să n-o privească stăruitor, în ciuda dorinței de a studia fiecare trăsătură de pe fața ei. Nimeni nu trebuie să-i observe tulburarea. Nimeni!

— Eiffel?

Gustave tresare, crezându-se prins asupra faptului.

— Gustave e adesea cu gândurile pe Lună, glumește Restac, jenat. Atâta a construit la înălțime, încât e mereu cu capul în nori.

O nouă chicoteală generală, căci gluma e gustată. Numai Adrienne ridică ochii spre cer, agasată de atâtea platitudini; n-o remarcă nimeni, în afară de Gustave.

— Domnule ministru? reușește Eiffel să rostească.

— Restac îmi spune că aveți o mulțime de idei pe tema asta...

Eiffel e fericit pentru această diversiune.

— Antoine v-a spus fără îndoială că susțin construirea unei rețele de cale ferată

metropolitană, așa cum există la Londra sau la Budapesta.

Dezamăgirea se citește imediat pe fața ministrului, care-i ia pe convivi ca martori.

— Metroul nu inspiră visuri mărețe, să fim serioși.

O nouă confirmare generală, în sunet de raci.

— După înfrângerea de la Sedan, Franța are nevoie de ceva la fel de puternic ca emblema creată pentru americani.

Ministrul își ridică în mod comic brațul, ținând paharul ca pe o flamură.

— Statuia Libertății: ce simbol minunat!

Gustave Eiffel afișează o modestie ușor forțată.

— E opera lui Bartholdi, domnule ministru.

Lockroy își pune paharul pe masă, pe urmă, după un moment de ezitare, îl apucă

din nou și-l golește. Privirea lui e și mai strengară.

— Știe toată lumea că acea statuie stă în picioare datorită ție, Gustave, obiectează Restac.

Soția lui Lockroy — semeață, în vârstă de vreo patruzeci de ani, cu o privire șireată —, care s-a mărginit până acum la mici conversații între patru ochi, se întoarce spre doamna Restac.

— Dar dumneavoastră, Adrienne, ce credeți?

Eiffel tresare. Privirile li se întâlnesc din nou, iar Gustave se teme. Îi va auzi vocea.

— Gândesc ca Édouard, răspunde Adrienne, fixând-o pe soția ministrului cu ochii ei mari de pisică. Metroul e trist, invizibil, subteran...

Pe urmă, întorcându-se încet către Eiffel, adaugă cu voce tot mai decisă:

— Trebuie să privim mai sus. Mai liber. Mai îndrăzneț...

Acest ultim cuvânt e ca o săgeată înfiptă în memoria inginerului. Eiffel e și mai glacial. Susține cu dușmănie privirea lui Adrienne. Ea dă din umeri, ia paharul cu stângăcie și-l golește dintr-o sorbitură.

— Uitați de metrou, spune Lockroy. Dați-ne un monument. Unul adevărat, frumos, mare. Ceva care să reprezinte pentru Franța o revanșă asupra istoriei.

— Chiar o revanșă? repetă Eiffel, privind-o din nou pe Adrienne. Credeți că mai este necesară o revanșă după toți anii ăștia?

Remarca îl contrariază pe ministru.

— Glumiți? Au trecut doar cincisprezece ani. Pentru țara noastră milenară, e o picătură de apă...

Tăcerea cade ca o smoală. Toți convivii sunt stânjeniți, căci niciunul nu e vreun înger. Dar nimeni nu îndrăznește să spargă gheața, temându-se să încaseze vreun reproș. Lockroy mustăcește, întrebându-se de ce a insistat Restac să-l invite pe impertinentul ăsta.

Eiffel începe să se amuze. În sfârșit, se întâmplă ceva! I se strânge stomacul de emoție când Restac dă semne de îngrijorare pentru situația creată la masă. Însă

Gustave îl privește într-un fel liniștitor, de parcă i-ar spune: „Nu-ți face griji, știu ce fac“. Apoi îi surâde discret lui Adrienne, înainte de-a murmura aproape în șoaptă, ca un orator care vrea să-și capteze publicul: — Un turn...

— Poftim? spune Lockroy.

— Un turn de trei sute de metri.

Ministrului îi revine culoarea în obraji.

— Trei sute de metri? Joci tare, nu glumă! Din metal?

— În întregime din metal.

Restac e îngrozit. De-a ce se joacă Gustave? Însă Lockroy intră în joc.

— Deveniți interesant, Eiffel.

Jurnalistul trece pe dată de la spaimă la entuziasm.

— Doar v-am spus, Édouard. Gustave e un tip uimitor...

— Observ, spune ministrul, înmuindu-și buzele în paharul cu vin pommard.

Așadar, Eiffel?

— Am o condiție, continuă inginerul.

Ministrul izbucnește în râs.

— Simt că o să vorbim despre bani!

Eiffel ridică disprețuitor din umeri. Adrienne nu scapă nicio vorbă din

discuție.

— Uităm de Puteaux și de suburbie.

— Adică?

— Vreau ca turnul meu să fie în mijlocul Parisului. Vreau ca toată lumea să-l vadă și să se bucure de el. Atât muncitorii, cât și burghezii...

Fraza a fost rostită cu atâta năduf, încât ministrul împietrește. Dar e sedus de ardoarea inginerului.

— Va fi un loc pentru marile familii și pentru oamenii simpli. Va fi o noutate: ștergerea granițelor dintre clase. Vreți să sărbătoriți Revoluția franceză, nu?

Gustave își dă seama că a vorbit fără să-și ia privirea de la Adrienne, ai cărei ochi scânteiază.

— Atâta vreme cât nu tăiați vreun cap, sunteți omul meu, Eiffel!

Comesenii aplaudă, iar paharele cu vin pommard sunt ciocnite voios. Adrienne e luminată de un zâmbet mai larg decât Sena.

Antoine de Restac e vesel. Cu ajutorul vinului, i se pare că a petrecut ultima parte a festinului râzând. Chiar dacă dineul a început într-un mod furtunos, e încântat de efect. Ministrul are un proiect, Gustave are de lucru, iar el, intrigantul, complotistul, trăgătorul de sfori, și-a jucat rolul de păpușar. E

limpede că viața pariziană are savoarea ei.

— Ești destul de surprinzător, Gustave, spune el, în timp ce-și ajută soția să

îmbrace paltonul voluminos.

Un servitor le deschide ușa ce dă spre peronul intrării și un curent de aer rece le biciuiește fețele. Prospețimea aceasta o ușurează pe Adrienne, care închide ochii și se lasă mângâiată de frig. Gustave rămâne în urmă, căutând un refugiu, dar n-a găsit alt moment ca să părăsească salonul lui Lockroy.

— Am venit la masă pentru un metrou și plecăm cu un turn! Ești un adevărat magician!

O nouă izbucnire în râs, în timp ce o pornesc toți trei pe aleea de pietriș ce duce spre stradă. Noaptea e rece și uscată. Deasupra lor, copacii dezgoliți se profilează

ca o amenințare pe cerul negru. Câteva stele sfioase își croiesc drum, iar Gustave se gândește că se vor vedea mai bine din turnul său.

E smuls din visare de Antoine, care-l bate cu putere pe spate. Inginerul se clatină.

— Așa a fost Eiffel dintotdeauna, îi spune el soției sale. Imprevizibil. Îl ador!

Adrienne, încordată, îndrăznește să-i arunce o privire lui Eiffel, pe care-l evită de când sunt toți trei împreună.

Becurile cu gaz își aruncă lumina ca de terariu pe șosea. Clădirile haussmanniene dorm de mult. Un cal nechează în depărtare.

— Te ducem acasă, Gustave?

— Mulțumesc, am să merg pe jos... minte el, gândindu-se că va găsi cu greu o trăsură la ora aceea atât de târzie. Dar nu mai poate păstra aparențele.

— Dă-mi voie totuși să-ți arăt automobilul meu. E un prototip aflat în probe. Ai să vezi, e superb...

Înainte ca Eiffel să se poată eschiva, Antoine dispare în noapte, fredonând: „Nu trageți, santinele. E o pasăre care vine din Franța...“[11]

Gustave se temea de clipa asta; făcuse totul ca s-o evite. Haide, trebuie doar să

aștept; e doar un moment neplăcut care va trece.

Oare Adrienne își spune același lucru? Eiffel se ferește să verifice. Fuge de ea ca de Medusa. E important să nu se întoarcă! Să privească fix punctul acela în noapte, acolo, deasupra Domului Invalizilor.

— Uită-te la mine...

Vocea a străpuns liniștea. Gustave rămâne imobil.

De fapt, trebuia să se aștepte la asta.

— Uită-te la mine, insistă ea, apropiindu-se de el.

Îi simte prezența în stânga lui. În ciuda nopții, a frigului, are impresia că tocmai

a izbucnit un incendiu. Sufocant! Iar când mâna lui Adrienne se așază pe umărul lui, arsura e insuportabilă. Izbutește totuși să se retragă fără violență, cu un pas ca de dans.

Face un efort uriaș ca să vorbească.

— Speram cu adevărat să nu vă mai văd niciodată.

Adrienne primește vorbele ca pe un glonț, dar rămâne impasibilă. Adoptă chiar un fel de dezinvoltură mondenă, trufașă și își reia poziția, nemișcată în fața nopții.

Când sosește, în sfârșit, automobilul, oftează ușurată.

Antoine sare mândru din mașinăria ciudată care se scutură și face un zgomot teribil. Apoi se miră:

— Ei bine, unde e?

Adrienne își vine în fire și privește în jur: Eiffel a dispărut.

[1] Georges Auguste Escoffier (1846–1935), bucătar, restaurator și scriitor culinar

care a adus un suflu nou bucătăriei tradiționale franceze. (N.t.).

[11] C'est un oiseau qui vient de France (E o pasăre care vine din Franța), cântec

popular francez, compus în 1885 (N.t.).

14

Bordeaux, 1859

Fusese o zi lungă. Pe șantier, atmosfera era încordată, căci un muncitor îl înfruntase pe Pauwels pentru o primă. Se ajunsese la bătaie, iar Gustave fusese nevoit să-i despartă.

— Luați apărarea oamenilor dumneavoastră, dar noi vă cunoaștem preferințele, Eiffel..., bombănise Pauwels, trăgându-se de mâneci de parcă voia să le calce.

Se ofuscase, fiindcă inginerul se dusese personal să facă reclamații

direct la furnizorul său de lemn; fusese și mai umilit când Bourgès se conformase, sfătuindu-l pe Pauwels să asigure schelele, debordând de elogii pentru tânăr. De atunci se ferea de Gustave ca de un spion.

Lui Eiffel nu-i păsa. Toate astea erau lipsite de importanță. Și totuși, Pauwels ar fi râs de el dacă l-ar fi văzut străbătând desișurile, rupându-și îmbrăcămintea, cățărându-se pe un zid, apoi fugind peste câmp, cu hainele lui elegante pline de noroi, doar ca să nu întâlnească privirea unei fete frumoase pe care nu izbutise s-o înțeleagă. De când cu aniversarea, inginerul nu se mai gândea decât la șantierul lui, la grinzile lui, la siguranța muncitorilor, la nimic altceva... În niciun caz, la Adrienne Bourgès...

I se întâmpla chiar să doarmă în mica baracă situată ceva mai departe de fluviu, care-i servea drept birou și unde-și păstra planurile și instrumentele de măsură.

Priveliștea era mai plăcută acolo decât cea din mansarda lui, aflată în centrul orașului Bordeaux. Se zăreau măcar apele liniștite și acel fermecător ponton de lemn ce înainta spre larg, unde se putea așeza cu picioarele în gol ca să privească

luna oglindindu-se în Garona.

De altfel, tocmai răsărise. De câteva nopți, cerul era acoperit. Dar în seara asta, astrul rotund și alb țâșnise de la orizont și urca pe cer, asemenea unui balon de ipsos. Gustave o privi un moment — așa cum îi spui bună seara cuiva apropiat înainte de-a te duce la culcare —, apoi se îndreptă spre cabana de lemn. Se făcuse dintr-odată atât de rece, încât îl cuprinse un tremur și-și încrucișă brațele.

— Bună seara...

Eiffel tresări.

Vocea aceea. Și ochii aceia, care păreau și mai felini la lumina lunii.

— Bună seara, răspunse el, prefăcându-se indiferent.

Stătea în picioare în fața ușii, învelită într-un șal.

— Vă e frig, spuse el, descuind ușa cu ajutorul unei legături voluminoase de chei. Intrați...

*

Adrienne cerceta locul, căutând parcă un indiciu, o cheie. Era doar un spațiu de lucru, însă ea zări un morman de haine, o pensulă pentru bărbierit, un brici, un pieptene și apoi, salteaua de paie acoperită cu trei cuverturi prost împăturite.

Eiffel se simți expus, dar nu percepu decât stânjeneala. Ea îl studia prin intermediul obiectelor. Ar fi putut spune că are un apartament în oraș, dar la ce bun?

Inginerul își puse lucrurile pe masa cea mare, deja acoperită de desene, planuri, rigle, și-i arătă invitatei singurul scaun din încăpere.

— Mulțumesc, spuse ea, fluturându-și zulufii, nu sunt obosită.

Se apropie de masă și se aplecă asupra planurilor podului. Lumina era atât de slabă — o lampă simplă cu gaz pe care Gustave abia o aprinsese —, încât fu nevoită să se atingă de foile mari, cu o mișcare ce părea ambiguă din pricina penumbrei. Gustave era acolo, chiar în spatele tinerei căreia îi vedea silueta expusă, aproape indecentă, la un pas depărtare.

— Știți, v-am citit cartea, zise ea, fără să se întoarcă.

— A, da?

— N-am înțeles, dar am citit...

Eiffel trebuia să se stăpânească, să nu întindă brațul, mâna, când acolo, chiar acolo...

— Era acolo un desen în genul ăsta, adăugă ea, lăsându-și degetele să alunece pe schița unui stâlp. A, dar recunosc stâlpul ăsta, la ce servește?

Adrienne își îndreptă spatele cu o grație stranie. Când se întoarse, încăperea se lumină mai mult.

— Adrienne, de ce sunteți aici?

Adrienne se sprijini de masă, cu palmele pe marginea ei, arcuindu-și spatele într-o poziție și mai provocatoare. Însă chipul ei spunea contrariul: părea timidă și pierdută.

— Alaltăieri... la aniversarea mea...

Eiffel se dădu înapoi, dar n-o scăpă din ochi.

— Îmi pare rău, zise el cu răceală, nu ne-am înțeles unul pe celălalt...

— Ba da! strigă ea. De fapt, nu, e vina mea. Vreau să spun că mie îmi pare rău, vă cer scuze...

Lui Gustave nu-i plăcea s-o vadă atât de stângace. Prefera s-o vadă îndrăzneață, indiferentă, inaccesibilă. Dintr-odată, părea o fetiță.

— În cazul acesta nu e vorba de cerut scuze, Adrienne. Amândurora ne pare rău.

Vina e împărțită.

Pe tânără o rănea indiferența lui. Nu străbătuse orașul, noaptea, ca o fugară, ca să

fie întâmpinată cu atâta răceală. O merita oare?

— Vă bateți joc de mine, murmură ea cu buze tremurânde și cu lacrimi în ochi.

Eiffel ar fi trebuit să se înduioșeze, dar știa că tânăra juca teatru. Și totuși, se afla acolo, în fața lui, reținându-și plânsul.

— Ba nu, recunoscu el, oftând; nu-mi bat joc de dumneavoastră. Sunteți... păru să-și caute cuvintele... sunteți foarte fermecătoare.

Era echivalentul unei palme.

— Foarte fermecătoare, repetă ea.

Gustave înțelese că o rănise și se strădui să adopte un ton prietenos.

— Adrienne, nu ne cunoaștem. Ne-am văzut doar de trei ori...

— Mie mi-a fost de ajuns prima oară!

În fața acestui strigăt al inimii, Eiffel simți cum i se năruie una câte una toate reticențele. Ea înaintase, era chiar în fața lui, sfidându-i parcă indiferența. Însă

nu mai juca rolul seducătoarei duminicale. În fața lui stătea cu adevărat Adrienne Bourgès. Distracția se terminase. Tânăra se afla la el, pentru el.

Dar era prea mult. Toate acestea nu serveau la nimic. În ciuda frumuseții răvășitoare a acestei femei tinere, pe care ar fi putut s-o

culeagă ca pe cel mai apetisant fruct, depășise vârsta jocului de-a v-ați ascunselea.

Luându-și inima-n dinți, reuși să facă un pas înapoi și, cu un gest banal, se apucă

să facă ordine într-un dulăpior aflat în cealaltă parte a camerei.

— Va mai fi o aniversare, Adrienne. Aceeași muzică, aceleași cornete cu înghețată. Și un bărbat care va fi străbătut lumea într-un balon. Și el va fi „diferit". Îl veți invita, vor fi jocuri. Veți fi... ceea ce sunteți...

— Adică? întrebă Adrienne în spatele lui.

Considerând că ar fi prea laș să nu i-o spună în față, Gustave se întoarse.

— O fermecătoare copilă răsfățată.

Adrienne păli. Era împietrită ca o statuie, ca și cum trupul îi era lipsit de viață.

Doar ochii îi luceau, inundați de lacrimi.

— Asta credeți despre mine?

Gustave se simțea pierdut. Nu-și dorise așa ceva. Chiar în clipa aceea ar fi vrut s-o ia în brațe, să-i mângâie părul, s-o împace, să-i spună că totul va fi bine. Dar știa că n-ar avea niciun rost.

— N-am poftă de jocuri, mărturisi el, cu sufletul amorțit, fără să creadă vreun cuvânt.

Vorbea conștiința, nu inima lui.

Adrienne primi acest nou glonț fără să se clatine. Avu doar o tresărire înainte de-a se îndrepta spre ușă. Îi trebui mai puțin de o secundă să se facă nevăzută în noaptea pe care un nor tocmai o făcuse și mai întunecată.

— Idiotule! bombăni Eiffel, strângându-și pumnii până aproape să-i fărâme.

Când auzi lemnul scârțâind, Gustave se cutremură.

— Adrienne, unde vă duceți?

Niciun răspuns, doar sunetul unor pași nesiguri venea dinspre țărm.

„Doamne, pontonul!“ se gândi el și se avântă afară.

— Adrienne! Ce faceți?!

— Mă joc... spuse o voce înăbușită.

Chiar în clipa aceea, luna țâșni dintre nori.

Atunci o văzu.

Era ca o stafie. Una dintre acele picturi onirice după care se dau în vânt germanii.

Adrienne părea că plutește în fața lui, acolo, la capătul pontonului: cu brațele încrucișate, privirea scăpărătoare, cu acel straniu surâs fatalist, resemnat. Și cu impresia aceea de forță, de libertate insolentă ce răzbătea prin zâmbetul ei.

Căderea fu lentă, descompusă.

Trupul ce se duce pe spate, ușor ca o pană. Privirea care nu o părăsește pe a lui Eiffel, în ciuda întunericului. Și apoi, apa ce pare să se deschidă anume pentru ea, primitoare, suavă, delicios de devoratoare.

15

Paris, 1886

Revederea cu Adrienne. Eiffel nu se gândește decât la asta. De săptămâni întregi...

Cum ridică nasul dintre planurile lui, cum se desprinde de schițele faimosului turn înalt de trei sute de metri pe care s-a angajat — aproape din fanfaronadă! — să-l construiască, imaginea ei îi revine în minte. Zâmbetul ei imens, ochii ei de pisică și expresia aceea veselă, ironică și disprețuitoare. Ce viață a avut în toți acei ani? Cum a evoluat? Ce s-a întâmplat? Cum l-a cunoscut pe Restac? Prin ce întâmplare extravagantă s-au întâlnit ei doi și, mai mult, cum de s-au căsătorit?

Gustave nu vrea să afle. Și-ar dori să nu-i fi ieșit nicicând din nou în cale, să

arunce amintirile cât mai departe în memorie. Și-ar dori ca prenumele

ei să fie alungat din conștiința lui până la ultima literă.

Și totuși...

Și totuși, merge atât de des să dea târcoale prin parcul Monceau, pe care-l disprețuiește dintotdeauna fățiș...

— E o grădină zoologică a bogătașilor, repetă el cu plăcere, preferând ambianța populară ce se regăsește în parcul Montsouris sau în Buttes-Chaumont.

Plaine-Monceau e un cartier prea cu ștaif, burdușit cu bani, iar Gustave se ferește de el. E foarte ipocrit în privința asta: părinții lui nu l-au crescut în sărăcie, la Dijon erau mic-burghezi autentici; iar el trăiește acum într-un confort comparabil cu al acestor familii care străbat aleile parcului. Aceste bone engleze îi amintesc de cele care împingeau landoul lui Claire, apoi, pe cel al lui Églantine, pe al lui Albert... Aceste cupluri elegante și ușor artificiale se aseamănă atât de mult cu tânăra pereche Eiffel, braț la braț, când se duceau la plimbare în doi. Simplul gând la Marguerite îi pune un nod în stomac lui Gustave. Dacă ar mai fi fost acolo, l-ar fi ocrotit. I-ar fi amintit de îndatoririle lui, de principiile lui. E istovit, se simte de-acum lipsit de sprijin. Cu cine ar putea vorbi despre asta?

Compagnon nu l-ar înțelege. Claire e prea tânără. Doar nu cu Restac! Ar fi o nebunie! Și iată-l pe „poetul metalului“ cum vine să dea târcoale pe sub copaci, cum se așază pe bănci cu speranță, asemenea pelerinului care nădăjduiește să

zărească un miracol.

Casa lor se află acolo, în fața lui. E unul dintre superbele hoteluri particulare ce mărginesc parcul Monceau. Eiffel știa că Restac era înstărit, însă de acolo și până la a locui în cel mai luxos cartier din capitală! A înțeles pe deplin că cei doi nu locuiau într-un simplu apartament. De trei săptămâni de când vine aici i-a zărit deseori trecând prin spatele ferestrelor, de la parter și până la etajul servitorilor. Uneori, Antoine e cel care deschide câte o fereastră și contemplă

peisajul. Alteori, ea e cea care se sprijină de geam, trage perdelele cu gesturi grațioase și cu atitudinea aceea ciudat de nestingherită.

— Nu cumva sunt îndrăgostit?

Gustave a vorbit cu glas tare, iar cucoana minionă care șade pe bancă

lângă el și se ocupă să le dea firmituri porumbeilor îl privește surprinsă.

Atunci se oprește o umbră în fața lui.

— Prietene! Ce cauți în cartierul ăsta?

Gustave tresare: era de așteptat. Tot jucându-se de-a spionul, a fost prins în propriul joc. Uimirea lui Restac e veselă și sinceră.

— Nu ne vedem vreme de treizeci de ani, iar acum, ești peste tot...

— Păi... stau închis tot timpul. Îmi face bine să merg puțin.

Gustave se ridică jenat și-i întinde mâna vechiului său camarad. Dar Restac îl prinde de umeri și-l îmbrățișează călduros.

— Știi că locuiesc chiar aici? zice el, arătând spre hotelul pe care Gustave îl pândește deja de trei săptămâni.

Totul îi pare jalnic. Eiffel se simte atât de pueril. Ar fi fost atât de simplu să ia taurul de coarne, să trimită o carte de vizită, o invitație. Nu l-a mai văzut pe Restac de când cu dineul la Lockroy, iar jurnalistul nu a precupețit niciun efort de a vorbi în presă despre „proiectul Eiffel“. E foarte simplu, acest „Turn de 300

de metri“ pasionează într-o măsură mult mai mare decât grevele de la Decazeville sau declarațiile lui Boulanger, noul ministru al armatei.

— Ai văzut cât de fructuoasă e mica noastră conspirație? întreabă cronicarul, bătându-l din nou pe spate pe Gustave.

— Nu uita că muncesc pe rupte, răspunde Eiffel, stânjenit. Lockroy își va primi turnul.

— Am încredere în tine, dragă Gustave. De altfel, dacă tot ești aici, vom sărbători. Vii acasă, la un pahar?

Eiffel e prea surprins ca să refuze.

Gustave e exaltat. Rațiunea lui urlă să nu-l urmeze pe Antoine, să nu intre în casa aceea, să nu-i lase paltonul majordomului de culoare care se înclină în fața lui. Osteneală deșartă... Instinctul său e mai puternic, iar el se lasă în voia sorții.

Se străduiește doar să-și ascundă tulburarea, se preface interesat de explicațiile amicului său care se scuză cu o falsă modestie pentru

diverse elemente de decor.

— Poate ți se pare conservator și burghez, dar recunosc că ne simțim foarte bine aici, zise el, deschizând ușa unui salon generos.

E o impresie ciudată a trecerii de cealaltă parte a oglinzii. De câteva săptămâni, cunoaște această încăpere dintr-o altă perspectivă. Recunoaște planta aceea, căreia îi descoperă ghiveciul. Identifică fresca aceea orientală, căreia îi zărea un capăt — bustul unei dansatoare orientale — din parc. Și pe urmă vede băncuța pe care a șezut deseori. Bătrâna doamnă e tot acolo, înconjurată de armata ei de porumbei.

— Trebuie să spun că vederea e superbă, șoptește Antoine, deschizând fereastra.

Asta a atras-o pe Adrienne...

Gustave încremenește. Sudoarea i se prelinge pe ceafă.

— E... aici?

— Adrienne? răspunde Antoine, destupând o sticlă de coniac. Nu, a ieșit.

Miercurea se duce deseori prin muzee, cu niște prietene.

Gustave nu știe dacă se simte ușurat sau amărât. Ambele, fără îndoială.

— Pentru turnul tău, Gustave! spune Antoine, ridicându-și paharul.

— Doamne ajută! râde Eiffel, cuprins de o beție ciudată.

Restac se trântește pe o canapea.

— Știi că Adrienne te admiră mult?

— Chiar așa? tresare Eiffel, care se întreabă dacă nu cumva amicul lui face un joc anume.

Așa că inginerul se simte obligat să precizeze că n-o cunoaște.

— Știu, dar a citit una dintre cărțile tale. Ceva foarte tehnic.

— A cumpărat-o după ce am fost la masă?

— În niciun caz. Era de ani buni în biblioteca ei.

Lui Gustave îi tresare inima.

— Adrienne e o femeie uimitoare, continuă Restac, fără să observe nimic. O

interesează totul. Ar fi putut face orice dacă n-ar fi avut...

Antoine se întrerupe, căci s-a auzit o sonerie la intrare. Majordomul intră în cameră.

— Întrevederea domnului...

Antoine își lovește fruntea cu dosul palmei.

— Ce idiot! Am uitat cu totul.

Se ridică în picioare și se apropie de Eiffel.

— Îmi pare rău, trebuie neapărat să-l primesc pe omul ăla plictisitor. Mă așteaptă

în biroul meu. Te superi pe mine?

Gustave se simte cuprins de ușurare.

— Am să plec și eu.

— Nu te grăbi, bătrâne, zice Antoine, împingându-l pe Gustave pe canapeaua cea încăpătoare. Pleacă oricând dorești, mai toarnă-ți coniac, odihnește-te un pic.

Tare mi-ar plăcea să te rog să ne aștepți, însă Adrienne se duce direct la o masă

unde voi merge și eu. Dar rămâi, simte-te ca acasă.

Auzind aceste cuvinte, Eiffel își întoarce privirea spre mica imagine în formă de medalion, așezată pe masa scundă de lângă canapea. Doi ochi de pisică sunt ațintiți asupra lui; Adrienne îi zâmbește.

16

Bordeaux, 1859

Lui Eiffel i se părea că retrăiește aidoma scena accidentului. Apa care-l

strânge ca o scoarță, violența frigului, bătăile inimii care-i străpung timpanele. Cu unica diferență că era noapte.

Brațele sale scormoneau întunericul, răscoleau neantul în căutarea lui Adrienne a cărei umbră albă n-o mai zărea.

Cum o va regăsi? Prin ce miracol va apuca mâna lui brațul tinerei? De unde va găsi puterea să ridice trupul îngreunat de jupoane? Eiffel nu știa răspunsul, căci nu avu timp de gândire. Instinctul de supraviețuire mătura totul în calea sa; conta doar aerul care-i năvălea în plămâni când țâșni la suprafață.

Adrienne scoase un țipăt înspăimântător. Un urlet aspru care sfâșie noaptea.

Eiffel își aminti de strigătul vecinei din Dijon care născuse într-o noapte de vară, cu toate ferestrele deschise.

Dar tânăra rămase aproape imediat fără vlagă, deveni un morman de haine umede în brațele salvatorului ei.

Când o săltă pe malul nămolos pe care luna îl făcea să pară o plajă de nisip fin, ea începu să plângă. Suspine fără lacrimi, uscate ca un deșert.

— Sunteți complet nebună! Vreți să muriți? Să ne înecăm amândoi? Ăsta e noul dumneavoastră joc?

Gustave era cuprins de atâtea sentimente: furie, teamă, o resemnare ciudată și impresia — dulce și dureroasă — că Adrienne era cea mai puternică.

— Îmi pare rău, îmi pare rău, scânci ea cu voce slabă, ghemuindu-se scuturată de

spasme.

Gustave apucă o bucată de pânză ce zăcea pe pământ și o înveli pe Adrienne.

Apoi o ajută să se ridice.

— Haideți...

Dar Adrienne nu se mai putea mișca. Părea cuprinsă de o tetanie îngrijorătoare.

Cuprins la rândul lui de fierbințeală, Gustave izbuti s-o ia în brațe.

Când trecură pragul ușii, se gândi că Adrienne era foarte ușoară.

Un minut mai târziu, focul sfârâia în sobă. Gustave o umpluse cu tot ce era de prisos prin încăpere: bucăți de pânză, scândurele de lemn, planuri învechite.

Important era ca Adrienne să revină la viață.

Stătea ghemuită în fața vetrei cu privirea ațintită asupra flăcării, fără să

clipească. Gustave îi pusese pe umeri o cuvertură mai agreabilă decât prelata găsită pe mal, iar ea simțea căldura urcându-i în brațe și picioare.

— Vă e mai bine? întrebă el, ușurat.

Ea dădu din cap, cu un zâmbet vinovat. Apoi se răsuci dintr-odată.

Gustave înțelese că, fără să îndepărteze cuvertura, își scotea hainele ude. Cu multă îndemânare, fără să-și arate câtuși de puțin nuditatea, le întinse în fața sobei. Pe urmă își reluă poziția și păru mai în largul ei, ca și cum putea, în sfârșit, să respire.

— Vino, spuse ea, întorcându-se spre Eiffel, care simțea cum îl cuprind timiditatea și dorința.

Se ghemui lângă Adrienne pe podeaua barăcii și-i cuprinse umerii cu brațul. Ea își aplecă cu un gest firesc capul, iar Gustave îi simți părul ud mângâindu-i obrazul.

Era bine. Soba era acolo, în fața lor, complice. Afară, luna dispăruse din nou, de

parcă voia să-i învăluie iar în noapte.

Când pătura alunecă, tresăriră amândoi. La lumina focului, Adrienne era cea mai frumoasă dintre fantome. Mai frumoasă decât și-ar fi putut-o închipui vreodată.

Gustave înțelese că ea câștigase din nou partida.

17

Paris, 1886

La Întreprinderile Eiffel e freamăt mare. E foarte drăguț să lansezi ideea unui turn de trei sute de metri, dar mai sunt încă atât de multe de făcut.

— Credeam că Lockroy și-a dat acordul, se miră Compagnon, care-și vede asociatul cum petrece nopți întregi reluând planurile acestei construcții, rafinându-le, oferindu-le mai multă grație, mai multă poezie.

— Ministrul e de acord ca eu să fac propunerea și e limpede că sunt favoritul lui... Totuși, va trebui să apăr ideea asta în fața Consiliului Parisului... Va fi chiar și un concurs, cu alte proiecte...

Jean e buimăcit.

— Un concurs? Dar credeam că n-ai vrut niciodată să participi la concursuri...

Eiffel ridică unul dintre desene în fața lui:

— Unele proiecte merită din plin niște sacrificii. Și pe urmă, Restac s-a angajat să entuziasmeze presa. Îți spun că n-o să fie un concurs, ci un plebiscit.

Jean Compagnon e surprins de siguranța inginerului. Gustave, care de obicei se îndoia și se răzgândea des, acum se aruncă asupra acestui turn cu o furie frenetică, de parcă ar fi posedat.

Amândoi au uitat aproape că proiectul nu aparține încă Întreprinderilor Eiffel și că mai sunt pași de făcut.

Nouguier și Koechlin cred chiar că Gustave le joacă o farsă dat fiind că

disprețuise atât de mult „pilonul“ lor pe care-l considerase anost.

— Ba da, ba da, vi-l cumpăr.

— Chiar așa, patroane?

Când le propune să reia brevetul până la unu la sută din costurile lucrărilor, cei doi arhitecți fac un calcul mental rapid — un turn de trei sute de metri, sute de muncitori, un șantier pe durata a cel puțin doi ani — și își dau seama că o asemenea ocazie nu se va mai ivi prea curând!

— N-aveți grijă, precizează Eiffel, numele voastre vor fi citate lângă al meu...

Îi ia chiar de după umeri și se apleacă bucuros asupra unuia dintre desene:

— Turnul ăsta va fi al nostru, prieteni...

Din ziua aceea, Gustave e obsedat. De multă vreme nu și-a mai însușit atât de mult un proiect. Toate construcțiile sale anterioare sunt lucrări colective. Iar acum, deodată, vrea ca turnul acesta să-i aparțină, vrea să-l posede. În acest fel prinde formă și viață „pilonul“ lui Koechlin și al lui Nouguier. Elementele rigide din primele desene câștigă în suplețe, în finețe. De cum se apleacă asupra planurilor și schițelor sale, Eiffel are senzația că e mai mult decât un inginer; e chiar mai mult decât un artist aflat în plină criză de inspirație: e un om posedat, înflăcărat. Ca și cum i-ar scrie o epistolă de iubire acelui proiect nebunesc, colosal. Ca și cum ar fi nevoit să-l convingă, să-l cucerească. Mai ales umbra lui Adrienne îi bântuie mintea fără încetare, tulburându-l și stimulându-l totodată.

Dacă există cineva căruia vrea să-i dovedească faptul că e cel mai bun, că e unicul, ea este aceea. În așa măsură, încât e un călău al muncii, lipsindu-se de somn, bând cafea după cafea, aplecat asupra foilor lui mari și albe fără să-și cruțe ochii.

Și dintr-odată, în timp ce mintea lui cutreieră o clipă printre amintiri îndepărtate, se apucă să deseneze spatele lui Adrienne. Acea curbă minunată ce se revarsă

dinspre ceafă până la talie: un arc aproape perfect, frumos ca o statuie.

Atunci se petrece iluminarea, revelația: iată turnul său! Linia ce leagă baza de vârf nu trebuie să fie dreaptă, ci o curbă, întrupată, vie.

Gustave devine frenetic, obsedat de arcul acela care-i oferă pilonului faimoasa

„senzualitate“ de care fusese lipsit până atunci.

E foarte simplu, trăiește, gândește, respiră pentru turn. Celelalte proiecte sunt de altfel neglijate în așa măsură, încât Compagnon trebuie să mențină echilibrul.

Unii clienți dau semne de enervare.

— Și domnul Eiffel? Nicio veste?

— Discutați cu mine. Sunt asociatul lui.

— Noi îl vrem pe domnul Eiffel. Ni s-a vândut un poet al metalului, nu un contabil...

— Pe moment, poetul e în plină criză de inspirație, răspunde Compagnon, scrâșnind din dinți.

Și e adevărat. Imediat ce ajunge în biroul său, Gustave se cufundă în planurile lui; studiază construcția din toate unghiurile, anticipează cele mai mici riscuri, toate detaliile. În adâncul sufletului, știe că face acest turn doar pentru el. Există

cineva în spatele acestei înflăcărări, al acestei tinereți regăsite. Dar se ferește să-i dea un nume. Să spunem că e muza lui, inspirația lui. Restul nu e decât o amintire, o greșeală de tinerețe.

— Trebuie să fie perfect, șoptește el, golind cea de-a douăsprezecea ceașcă de cafea, cu un tremur în degete.

După câteva zile, e atât de pasionat, încât străpunge foaia cu vârful creionului.

Apoi planurile sunt aproape gata, restul sunt doar înfloriturі, decorațiuni.

— Spune-i lui Sauvestre să-mi îmbrace construcția asta, îi ordonă el lui Jean Compagnon, care nu crâcnește în fața acestui ton milităresc. Spune-i să-mi deseneze balcoane, galerii, să nu fie prea seci...

— Tu vorbești de secetă... bombăne Compagnon, în timp ce-l sună pe Stephen Sauvestre, unul dintre cei mai de seamă arhitecți din generația lui. Numeroase familii înstărite pariziene i-au cerut deja să le proiecteze hotelurile particulare, iar el le-a desenat mici castele cu turnuri, palate ca în O mie și una de nopți, case desprinse din basmele cu zâne. Așadar, un nou turn Babel i se va potrivi foarte bine.

— Dar să nu se atingă în niciun caz de formă, nu-i așa? Turnul meu e unic! Nu trebuie să semene cu niciun alt turn!

— Turnul lui, repetă Compagnon exasperat.

18

Paris, 1886

Gustave iese din prăvălie și se privește în oglinda mare așezată lângă

vitrină, în stradă.

Restac se amuză pe seama acestei cochetării.

— Fii pe pace, ești superb!

Inginerul nu-și întoarce ochii, scrutează croiala, linia umerilor, eleganța formelor, calitatea țesăturii. Vede în oglindă trecătorii care coboară pe strada Bourgogne fără să clipească. E aproape dezamăgit că oamenii nu se opresc să-l complimenteze pentru costumul lui. Atunci își dă seama că toți sunt îmbrăcați ca el; sau, mai degrabă, el e îmbrăcat ca ei.

— Ultima oară când am fost la croitor, Marguerite era în viață, mărturisește el dus pe gânduri, mângâind căptușeala hainei. Acum, se ocupă Claire de asta, fără

să-mi ceară măcar s-o însoțesc. E mica mea stăpână a casei, știi?

Restac îi pune o mână prietenoasă pe umăr și se privesc amândoi în oglindă, timizi.

— Uită-te la ăștia doi studenți! glumește jurnalistul. Au devenit burghezi sadea!

Eiffel se încordează, dar se compară din nou cu trecătorii — cuplul acela care coboară și cotește pe strada Las-Cases; acei trei domni care ajung la Palais Bourbon, merg la Adunarea Națională, sunt fără îndoială deputați. Restac are dreptate: epoca lor i-a prins din urmă și i-a cizelat. Sunt imaginea perfectă a vremii lor.

— Luaaați ziaaarul Fiiiiigaro!

Un puști cu caschetă care vinde ziare urcă pe trotuar în direcția lor.

— Ia uite, la țanc! zice Antoine și cumpără un exemplar de la băietan, care-i vinde și trei gazete ale concurenței — nu se face, dar puștiul îi face cu ochiul clientului său și-i propune un „preț en gros“ pentru toate.

— Încă unul care știe să se descurce, râde Antoine, despăturind primul ziar. A, asta e, a ieșit!

Îi întinde ziarul prietenului său, care descoperă o pagină dublă consacrată în întregime lui, „Eiffel și turnul său“. Coloanele foarte stufoase sunt ilustrate cu o fotografie ce-l înfățișează în întregime pe

arhitect, în fața viaductului de la Garabit, cât și cu una dintre schițele turnului, cu decorațiile lui Stephen Sauvestre.

Inginerul nu-și poate ascunde entuziasmul. Lui Restac i se pare că e ca un bărbat care-și zărește iubita la colțul străzii.

— Ai de ce să fii mulțumit, Gustave. Articolul e semnat de Palou, cel mai talentat jurnalist de la Figaro.

Eiffel e în al nouălea cer, își dă voie să recitească unele fraze exagerat de elogioase, așa cum îți mai umpli o dată paharul cu lichior Chartreuse.

— Bravo, spune el, zâmbindu-i prietenului său.

Restac dă din umeri, binedispus.

— Pentru ce? E turnul tău, nu al meu.

Eiffel îl bate afectuos pe umăr.

— Atunci, mulțumesc...

Gazetarul nu-și ridică privirea, prea ocupat să frunzărească un alt ziar. Acum se găsesc în piața Palais-Bourbon, rezemați de gardul ce înconjoară statuia justiției.

În jurul lor, trăsurile coboară încet pe strada Bourgogne, unii trecători intră în prăvălia de flori de la colț, o adevărată societate privilegiată, aristocrată, umblă

pe trotuar cu mișcări grațioase. Însă cei doi bărbați sunt cufundați în ceva ce —

Restac îl prevenise — seamănă mult cu o propagandă.

— Și el, se bucură Restac în fața unei pagini duble din Temps. Nici nu mai știu ce i-am promis ăstuia.

Aplecat peste umărul amicului său, Eiffel descoperă un alt elogiu adus proiectului său pentru Expoziția universală.

— Îți mituiești confrații ca să scrie despre mine? bombăne Eiffel, care a înțeles, dar îl deranjează puțin sinceritatea lui Restac. Îi place deseori să nu știe.

Antoine împăturește ziarul la loc și arată din bărbie înspre Camera

Deputaților din fața lor.

— E nevoie de mijloace importante ca să cucerești Franța. Și încă nu ți-am spus totul. Un lucru e sigur: ai să câștigi concursul ăsta!

Deschid ultimele două ziare — L'Intransigeant și Le Gaulois — și descoperă

aceleași laude.

— Perfect, constată Restac, îmi pare că treaba a pornit bine. Știi că Alphand, directorul executiv al Expoziției, e de partea ta?

— Cu atât mai bine, spune Gustave, care se teme dintr-odată că o campanie de presă prea susținută riscă să aibă efectul contrar. Și oricum, va avea loc concursul. Iar eu va trebui mai întâi să-i conving pe toți membrii comisiei care vor intra în birourile mele peste trei ore...

Restac întoarce capul spre frontispiciul Adunării, unde un orologiu voluminos indică ora Republicii. Pe urmă face un pas în spate ca să-și contemple prietenul din cap până-n picioare.

— Fii pe pace, ai să-i farmeci pe toți.

— Dar sunt numai bărbați în Consiliu.

Restac păstrează un moment de tăcere istovitoare.

— Da, dar ascultă de nevestele lor. Eu nu iau nicio hotărâre fără să mă consult cu Adrienne, știi?

Eiffel strânge din dinți de parcă s-ar fi înțepat cu un ac, dar reușește să surâdă. Pe

urmă se uită iar la ceas și cheamă o trăsură oprită la colțul străzii l'Université.

— Să nu întârziem...

19

Paris, 1886

— Sunt doar un om cu o idee care-l depășește...

Cele douăsprezece bărbi nu mișcă. Țepene de parcă ar fi lipsite de

viață, îl ascultă pe inginer.

— Vă rog doar să mă lăsați s-o duc...

Lui Eiffel îi bate inima cu putere. În ciuda campaniei de presă orchestrate de Restac, știe că această pledoarie e esențială. Azi, mai mult ca oricând, e în joc viitorul turnului său. Iată de ce i-a chemat pe cei doisprezece membri ai Consiliului Parisului în atelierele lui, la Levallois. Câțiva au refuzat, preferând să

vină Gustave la Hôtel de Ville, dar curiozitatea a învins. Acum, trebuie să-i impresioneze, să-i încânte. Iar asta începe prin cuvinte. Cuvinte pe care Eiffel le-a repetat în fața oglinzii, în fața lui Claire, în fața lui Restac, în fața întregii sale echipe. De altfel, apropiații lui sunt acolo, în spatele lui, ca statul major al unui general. Compagnon, temător și crispat; Claire, care se abține să-l ia de mână pe Adolphe, dar și Koechlin, Nouguier, Sauvestre, primii părinți ai proiectului; și în fine Restac, mereu dezinvolt, care și-a așezat o fesă pe colțul unei console și admiră scena ca pe o comedie. În birourile alăturate, colaboratorii urmăresc un discurs mut, căci Gustave a închis toate ușile.

— Acest turn, domnilor, nu reprezintă nici gloria, nici reputația unui om, ci pe cea a Parisului! E strălucirea sa, locul său în lume și, poate, puțin din sufletul său.

Un consilier îi șoptește vecinului său că Eiffel se exprimă foarte liric. Dar să

vedem ce are să ne arate.

— Imaginați-vă un turn care se înalță spre cer, atrăgând toate privirile! O sfidare

a gravității, a elementelor, a simplei noastre condiții umane.

Dacă ar fi privit-o pe Claire, consilierii i-ar fi văzut buzele recitând discursul.

Dar n-au ochi decât pentru Gustave, al cărui entuziasm devine contagios.

— Acest turn este încrederea regăsită a unei națiuni care-și ridică din nou capul după atâta sânge și atâtea lacrimi.

Pasajul acesta patriotic își face efectul, iar Gustave îi vede ușurat pe consilieri cum se îmbujorează, animați de mândrie republicană.

Unul dintre ei ridică un deget, asemenea unui elev.

— Nu vă temeți că acest mastodont de trei sute de metri ar putea alunga turiștii din Paris?

Eiffel se apropie de oponentul său.

— Dimpotrivă! Turiștii vor veni cu miile! Din Europa și din Lumea Nouă...

Trecând prin fața rândului de consilieri cu pas milităresc, îi privește unul câte unul, înainte să adauge:

— În plus, acolo se va putea lua masa și chiar dansa.

Ideea îi cucerește pe câțiva, dar alții se încruntă în fața acestui detaliu caraghios.

— Cum vă gândiți să rezolvați problema solului? întreabă cel mai în vârstă

dintre ei, arătând spre baza schiței mari pe care a afișat-o Gustave în mijlocul încăperii. Fiind atât de aproape de Sena, „marea minune“ a dumneavoastră se va afunda...

— ...și va periclita împrejurimile, adaugă un alt consilier, stârnind un concert de priviri îngrijorate.

Gustave își păstrează calmul: se aștepta la întrebarea asta. Pocnește din degete, făcându-i semn lui Salles să înlocuiască schița turnului cu o schemă a chesoanelor hidraulice care vor permite lucrările în subsolurile inundabile.

— Pentru fundații, am sondat la fiecare trei metri, pe o distanță de o sută

cincizeci de picioare. Pe partea Școlii Militare există un afloriment solid de calcar, așa că totul merge bine...

Consilierii se apropie.

— În schimb, de partea Senei, aveți perfectă dreptate: fosta albie a fluviului înmoaie solul și complică lucrările.

Inginerul dă acum explicații pe marginea schițelor sale, descriind tehnica sa privind chesoanele hidraulice. Pe măsură ce vor săpa în adâncime, apa va avea tendința să urce. Grație presiunii aerului

comprimat, apa va coborî, va fi menținută sub nivelul lucrărilor, iar reziduurile vor putea fi înlăturate cu lopata într-o sită, astfel încât fundațiile vor fi cimentate pe uscat.

Cei doisprezece consilieri nutresc totodată admirație și nedumerire. Tehnica aceasta îi depășește, căci rămâne foarte abstractă. Unul dintre ei e sceptic chiar și față de ideea unui cheson subteran unde se folosește aer comprimat.

— Dar... nu e periculos?

Gustave amintește că prima sa construcție, din urmă cu peste douăzeci de ani, la Bordeaux, l-a expus aceleiași provocări.

— Era un pod metalic pe care l-ați străbătut cu siguranță, dacă ați călătorit pe calea ferată.

Eiffel îi face cu ochiul lui Compagnon, predându-i ștafeta.

— Domnilor, jos e instalată macheta, spune asociatul. Vă va permite să

constatați pe cont propriu forța de rezistență a acestui turn.

De parcă li s-ar oferi o plimbare cu trenulețul într-un parc de distracții, consilierii îl urmează vioi pe Jean Compagnon.

— Bravo, tată! șoptește Claire, care-i dă pe furiș o sărutare pe barba îngrijită.

— Încă n-am câștigat, răspunde Gustave, privind micul grup cum coboară pe o scară curbă foarte îngustă, ținându-se cu toții de balustradă.

Inginerul și jurnalistul încheie cortegiul.

— Nu mi-ai spus că ai lucrat la Bordeaux... zice Restac.

Eiffel îi oferă o privire neutră.

— Doar cât am construit un pod.

— Câți ani aveai?

Gustave se simte cuprins de stânjeneală. Nu s-a gândit niciodată că va purta această discuție cu Antoine, mai ales azi!

— Douăzeci și șapte sau douăzeci și opt de ani, nu mai știu...

Restac socotește în gând și întreabă pe un ton sigur:

— Poate că ai cunoscut familia soției mele, Bourgès?

Gustave își simte toți mușchii încordați. Nu trebuie să arate nimic! Contează

doar turnul său, cel mai important proiect din cariera lui.

— Nu-mi par cunoscuți, bălmăjește el.

Apoi grăbește pasul și coboară treptele scării înguste patru câte patru.

Macheta e superbă! Înaltă de doi metri, e concepută din metalul din care va fi alcătuit turnul, iar Eiffel a ordonat să fie așezată pe o masă, în mijlocul încăperii.

Consilierii o studiază cu un amestec de admirație și neîncredere. Își închipuie turnul în mărime naturală, în centrul Parisului, la marginea parcului Champ-deMars. Fiecare își face câte o imagine în minte. Cei mai convinși îl și văd triumfal, orgolios ca Franța, cu pieptul bombat. Pe cei mai reticenți îi îngrijorează această structură gigantică, ciclopică, ce ar distruge jumătate de oraș

dacă s-ar nărui!

Doi bărbați purtând cămăși albe trag acum draperiile și cufundă încăperea în beznă.

— Parcă am fi la Lanterna magică[12], glumește unul dintre consilieri.

Ceilalți stau deoparte, ca și cum s-ar teme de ceea ce se pregătește să facă

vrăjitorul ăsta, Eiffel.

Inginerul nu spune nimic. Asistă la scenă cu brațele încrucișate, asemenea unui regizor care-și privește actorii instruiți vreme de mai multe săptămâni.

O a treia cămașă albă se apropie de machetă, împingând o mașinărie pe o masă

cu roți.

— E un generator, nu-i așa? întreabă un consilier.

Eiffel își reține un zâmbet. Unii au totuși noțiuni de fizică. Pe urmă bate din palme și se întoarce spre consilieri.

— Domnilor, vă rog să faceți un pas înapoi pentru siguranța dumneavoastră.

Cei doisprezece domni sunt tot mai palizi. În ciuda întunericului, Claire îl vede pe unul dintre ei cum își apucă vecinul de braț. Ea e în al nouălea cer și se lipește de Adolphe, care e la fel de încordat precum Compagnon. Restac se amuză fățiș

și de astă dată urmărind cu poftă aventura.

Eiffel le face semn inginerilor în cămașă albă, iar aceștia pornesc generatorul.

Când un arc mare, albastru străbate încăperea și lovește vârful machetei, cei doisprezece consilieri tresar. Fricosul nu-l mai apucă pe vecin de braț, ci de mână, pe care i-o strivește! Pentru o clipă, toți cred că Întreprinderile Eiffel au fost lovite de trăsnet. Un miros de ars se răspândește în încăpere, iar Eiffel cere să se dea draperiile la o parte.

Ușurați că n-a luat foc nimic, câțiva consilieri se apropie temători, dar și curioși de machetă și de generator.

— Paratrăsnetele sunt cufundate în pânza freatică. Fulgerul n-are decât să

lovească...

Consilierii sunt uluiți, nu-și mai ascund admirația. Claire îi dă un cot lui Adolphe. Compagnon îi face cu ochiul lui Gustave.

Se vede că e tot mai sigur pe el; îi face semn unui alt asistent să se apropie.

— După foc, aerul... și apa.

Jetul lovește turnul cu putere. Consilierii n-au văzut niciodată atâta presiune ieșind dintr-un simplu furtun. O apă mai violentă ca o ghiulea. Dar macheta nu se clintește nici cu un milimetru.

— Acest jet de apă e echivalent cu o vijelie care are o viteză de trei sute cincizeci de kilometri pe oră. Structura metalică perforată a fost

gândită astfel încât vântul să nu aibă aproape niciun impact asupra turnului.

O nouă tăcere încărcată de admirație, pe care un consilier o curmă totuși:

— Scuzați-mă pentru această întrebare de neștiutor, dar, dacă montați pilonii separat, cum puteți garanta că turnul va fi vertical?

Gustave se abține să se încrunte. Halal neștiutor! Trebuie să fie Bouglache, un fost arhitect și singurul membru din consiliu care e partizan fățiș al proiectului concurent: marele turn de granit imaginat de Bourdais[13].

Fără să se descumpănească, Eiffel arată spre o țeavă aflată sub pilonul machetei.

— Fiecare fundație adăpostește câte un cilindru hidraulic provizoriu și fiecare grindă este susținută de câte un suport cu piston.

Ceilalți unsprezece membri par din nou nedumeriți, dar Bouglache înțelege precis explicațiile inginerului.

— Cilindrii sunt acționați de jos, spune Eiffel, pornind o pompă manuală ce extrage apă dintr-un puț, iar nisipul e scos pe sus.

Eiffel trage de un mic dop, din piston se scurge nisip fin... iar pilonul se apleacă.

Un „O!“ general din partea consilierilor.

— Astfel se reglează orizontala și verticala, ca pentru reglarea nivelului apei.

Eiffel e în culmea fericirii: a văzut expresia de admirație pe fața lui Bouglache, care-și ridică privirea spre el și-i spune pe un ton complice:

— Bravo, Eiffel, aveți un răspuns pentru tot.

Gustave se întoarce o clipă spre prieteni și familie, care urmăresc scena într-o

liniște religioasă. Apoi dezmiardă curbura machetei sale, așa cum mângâi un cal după o demonstrație de sărituri peste obstacole.

— Viața m-a învățat să mă feresc de surprize.

Simte cum îi pulsează sângele în cap, mai să-l spargă. „Am câștigat!“, pare să-i șoptească o voce mică. Însă o alta, mai gravă, mai tematoare, îi amintește că

urmează proba finală: faimosul concurs...

[12] Precursorul aparatelor de proiecție, inventat în sec. XVII (N.t.).

[13] Jules Bourdais (1835–1915), arhitect francez (N.t.).

20

Bordeaux, 1860

Cei doi îndrăgostiți erau la fereastră, cu bărbiile sprijinite de pervaz, ca doi cățeluși. Sub ochii lor se întindeau acoperișurile din Bordeaux, în nuanțe simpatice de stacojiu. Soarele le mângâia fețele încă umezite de sărutări. Când și când adia câte o pală ușoară de vânt, ca o îmbrățișare de mătase.

— E așa de bine... șopti Adrienne, închizând ochii.

Cât despre Gustave, el privea soarele în față, sfidându-l. Într-o bună zi, va construi o scară ca să urce până acolo! Cu Adrienne alături, se simțea în stare de orice. Ea își lăsase garda jos și-i dăduse permisiunea să privească lumea altfel: mai multă profunzime, seninătate, dar și flacăra aceea, energia pe care i-o insufla zi de zi simpla ei prezență. Cum putuse trăi timp de douăzeci și șapte de ani fără

s-o cunoască? Întrebarea asta îl tulbura uneori. I se părea că anii scurși până la întâlnirea lor erau ratați, zadarnici. Când îi vorbea despre asta, ea izbucnea în râs, dar nu îndrăznea să-i răspundă că și ea credea la fel. Unele lucruri se spun doar cu ochii, cu trupul. Iar ei nu se săturau niciodată de acest dialog...

— E totuși mai bine aici decât în baraca ta, pe șantier...

Gustave își reținu o nostalgie subită, de parcă regreta deja primele ore de dragoste. Dispăruse, oare, inocența? Dimpotrivă, dar magia acelei prime nopți, teama de înec, căldura sobei, cele două trupuri care se descoperă unul pe altul, toate astea se întâmplă doar o dată.

— Eu m-aș întoarce acolo din când în când... spune Gustave, urmărind zborul unui porumbel care avea cuib în clopotnița unei biserici, la câteva străzi depărtare de locuința lui.

Auzind această idee, Adrienne se aruncă pe spate ca un arc, ca să aterizeze pe

patul cel mare a cărui saltea gemu de durere.

— Eu prefer să mă înec în așternuturile tale, spuse ea luând o poziție provocatoare și ridicându-și cămașa de noapte peste pulpe.

Gustave i se alătură, dar ea se ridică și își coborî ostentativ cămașa până la glezne.

— Mi-e foame! zise, mergând la dulapurile aflate lângă ușa acestei unice încăperi.

Gustave îi urmări mișcările cu privirea, entuziasmat și înduioșat, chiar dacă ar fi preferat s-o strângă din nou în brațe.

Ea scoase o cutie cu biscuiți.

— N-ai nimic altceva?

— Nu.

Adrienne dădu din umeri și deschise cutia, îndopându-se cu dulciuri ca o puștoaică.

— Ce poftă!

— Ți-am spus că mi-e foame...

Apoi se așeză pe pat, cu gura plină.

Gustave îi mângâie cu dosul palmei obrajii umflați de biscuiți. Pielea lui Adrienne era delicată precum aceea a unui fruct.

— Sunt buni?

— Deloc, râse ea, răspândind firimituri pe cearșaf.

Gustave înlătură resturile de biscuiți și se așeză în genunchi în fața tinerei.

— Într-o zi am să-ți dau... tot ce-ți dorești.

— Adevărat? răspunse ea, vădit încântată.

— Ce-ți dorești?

Adrienne abandonă aerul frivol și căzu adânc pe gânduri.

— Totul.

— Totul?

Gustave luă la rândul lui o expresie gravă.

— Am să mă însor cu tine, știi?

Adrienne străluci de bucurie.

— Și eu, știi?

Pe urmă izbucniră în râs și se îmbrățișară.

Îndrăgostiții rămaseră multă vreme nemișcați, cu privirile pierdute pe fereastra prin care soarele se mișca încet. Totul se petrecuse atât de repede după prima lor noapte, pe malul Garonei. În câteva zile, Adrienne devenise parte din viața lui, iar el, dintr-a ei. Ea izbutise mai ales să-l impună prietenilor ei, părinților ei, cu o naturalețe și o îndrăzneală uluitoare.

Eiffel era nevoit să admită că, oricât de burgheză și de conformistă era, familia Bourgès arătase o toleranță uimitoare. Prima oară când îl dusese pe Gustave acasă, luându-l fățiș de mână, părinții se mulțumiseră cu o încruntare care se transformase repede într-o privire complice.

„Asta a fost...“ șoptise Adrienne înainte să se așeze cu toții în salon ca să guste un armagnac pe care Louis Bourgès îl trimitea la distilat în Gasconia. Și, foarte repede, Gustave intrase în intimitatea lor familială.

— Gustave, ce citiți acum?

— Eiffel, ce credeți despre această remarcă a împărătesei?

— Dragă prietene, ajută-mă să pregătesc salata asta de fructe...

— Spuneți-mi, inginere, fiindcă vă pricepeți, nu credeți că acoperișul ăsta ar putea avea un unghi mai larg?

Pur și simplu, Eiffel se simțea inclus în familie. Pentru Adrienne, această

atitudine părea firească. Pentru tânăr, era încă ceva atât de uimitor,

încât avea îndoieli.

— Părinții tăi par chiar că mă îndrăgesc... remarca el uneori, când cei doi îndrăgostiți erau singuri în camera primitoare a lui Adrienne, după ce le uraseră

noapte bună părinților care-i priviseră cu o bunăvoință autentică urcând scara împreună.

— S-ar zice că ești uimit.

— Ești cea mai drăguță domnișoară din regiune, toată lumea te curtează, eu sunt un nimeni, iar părinții tăi mă tratează ca pe un fiu.

— Și te plângi cumva?

De fapt, Gustave cerea puțină laudă. Desigur, avea toate calitățile: era arătos, inteligent, ambițios și îndrăgostit lulea de Adrienne. Putea, oare, familia Bourgès găsi o partidă mai bună?

Dar de acolo și până la a-i da mâna ei...

Gustave se ridică și se duse la fereastră. Imaginea acoperișurilor bordeleze îi făcea bine întotdeauna. Îl liniștea să vadă o structură, un mecanism perfect.

Pe urmă, întrebă îngrijorat:

— Crezi că familia ta va fi de acord?

— Familia mea face ceea ce-i zic eu să facă.

Vorbise din nou ca o copilă.

— Nu glumesc, Adrienne, spuse el, serios. Sunt șase luni de când ne iubim...

— Șase luni! repetă tânăra, de parcă ar fi spus „douăzeci de ani“.

— Ca și cum a trecut doar o săptămână...

— Așa ți se pare?

— Părinții tăi au cu siguranță alte ambiții pentru tine.

Adrienne se încruntă.

— În primul rând, ce știi tu? Și pe urmă, nu-mi pasă...

— Precis îl au în gând pe moștenitorul unei mari familii bordeleze, care posedă

câmpuri, vii, păduri, hoteluri...

— Asta n-o să valoreze niciodată cât cel mai strălucit inginer din generația lui!

Eiffel zâmbi cu un dram de tristețe.

— Părinții tăi mă tolerează fiindcă lucrez la proiectul ăsta în care tatăl tău furnizează lemnul...

— Fac mai mult decât să te tolereze: te primesc la masa lor, în salonul lor, în grădina lor, te prezintă prietenilor lor și închid ochii când nu dorm acasă.

— Dar de aici și până a-mi oferi mâna fetei lor...

— Dacă i-ar deranja cu adevărat, ne-ar apostrofa atunci când ne văd sărutându-ne în fața lor...

Gustave se crispă. El însuși era jenat când Adrienne i se agăța de gât în prezența părinților. Însă ei nu păreau scandalizați, ci priveau cu bunăvoință extravaganțele unei fiice care era soarele lor. Copil unic venit târziu pe lume într-un cuplu care se chinuise mult ca să-l aibă, Adrienne era ținta unei îngăduințe neobișnuite pentru societatea din acea vreme. Oricât erau de conformiști și de burghezi, părinții înțeleseseră că fata lor era o ființă aparte pe care trebuia s-o trateze în consecință.

— Păi, dacă ești așa de îngrijorat, cere-i-o lui!

— Ce să-i cer? Cui?

Adrienne își îndreptă spatele, își bombă pieptul — sânii ei împunseră cămașa de noapte — și întinse brațul drept spre Gustave.

— Ei bine, mâna mea. Cere-i-o tatei.

Îl cuprinse îngrijorarea. Așa ceva îi părea de neconceput.

— Eu? Să i te cer lui? Dar n-aș îndrăzni niciodată...

Adrienne își încrucișă ofensată brațele la piept.

— Ai renunța la mine din timiditate? Dragostea ta nu cântărește prea mult...

Gustave începea să șovăie, mai ales că Adrienne putea trece de la foc la gheață

când era contrariată.

— Iubito, nu avem nevoie să-i cerem încuviințarea. E evident, nu?

Gustave nu credea o vorbă. Adrienne scutură încăpățânată din cap de la dreapta la stânga.

— Poate că în familia Eiffel, la Dijon, nu se face așa, dar în familia Bourgès, la Bordeaux, un tânăr cere mâna unei fete de la tatăl ei...

Tonul ei arogant îl răni pe Gustave, căci ea îi trântea în față originea lui. Totuși, și ai lui erau burghezi, în Burgundia. Dar, gândindu-se la drăgălașa lor căsuță

care încăpea cu totul în salonul cel mare al familiei Bourgès, Eiffel înțelese că nu putea ieși câștigător din jocul acesta.

— Bine, bine, spuse el, resemnat.

Adrienne își regăsea deja zâmbetul.

Ideile își găseau ordinea în mintea inginerului. Să-l întrebe pe bătrânul Bourgès?

Nici pomeneală. Gustave n-ar putea uita niciodată un refuz atât de direct. Dar îi venise o idee...

— Nu-mi mai e foame... zise tânăra pe un ton vesel.

Eiffel ieși din starea de cugetare și o văzu. Adrienne își scosese cămașa de noapte și-l aștepta, la fel de strălucitoare, la fel de luminoasă ca raza de soare ce se așezase pe pielea ei.

21

Paris, 1886

Câte persoane erau invitate? Adrienne credea că va asista la o ceremonie intimă, dar sunt trei sute de oameni care se plimbă prin saloanele din Ministerul Comerțului, așteptând dezvelirea acelor machete nebunești.

— Sunt toți aici, cei de rangul unu și cei de rangul doi, spune ea, recunoscând unele siluete pe care le salută cu un zâmbet discret.

Soțul ei îi șoptește la ureche, prefăcându-se ofuscat:

— Nu fiți așa de snoabă, doamnă Restac.

Adrienne pare tot mai încordată. Nu voise să vină, dar Antoine insistase atât.

— Se dă verdictul concursului. Ai să poți vedea toate proiectele; e palpitant!

Într-un fel, îi convine mulțimea aceasta. Îi va fi mai ușor să se eschiveze la nevoie. Și totuși, nu se poate abține să cerceteze oamenii cu o privire de șoim.

Speră să-l vadă, la fel de mult cum se teme...

De câteva săptămâni simte un ghem în stomac. Săptămâni de tortură, căci Antoine are un singur cuvânt pe buze: Eiffel. Eiffel și turnul lui. Eiffel și proiectele lui. Eiffel și geniul lui. Eiffel pe care l-a cunoscut de foarte tânăr, abia cizelat, și pe care crede că l-a inițiat fără îndoială într-ale plăcerilor lumești.

Eiffel care trăiește, respiră, mănâncă, doarme cu ei, deși nu s-au mai revăzut din seara aceea petrecută în același minister, de când au trecut deja șase săptămâni.

Însă când pe Antoine îl pasionează o cauză, se cufundă cu totul în ea. Atât de mult, încât Gustave Eiffel a devenit invitatul permanent al intimității lor, fantoma răutăcioasă, stafia, fără ca Antoine să fi bănuit vreo clipă că Adrienne ar putea suferi. Din fericire pentru ea, soțul său nu știe nimic...

„Și nu va ști niciodată nimic“, gândește ea, privind în jur cu aviditate.

Atunci îl vede...

Mai rău: îi vede. Ar fi trebuit să bănuiască, Gustave are o familie. S-a ferit să-i pună orice întrebare lui Antoine, așa că nu știe nimic despre Eiffel, doar despre turnul lui. Antoine e foarte discret, pare să-și protejeze prietenul. Dar în fața acestei mici trupe ce formează un grup unitar, ea înțelege că și Gustave și-a văzut de viață. Tânăra aceea cu chip luminos seamănă leit cu el. La fel ca acei trei copii cu vârste mult mai fragede, lipiți de fustele surorii lor mai mari. Totuși, se miră că n-

o vede pe soția lui. Să fi rămas acasă?

— Ia uite-i! spune Restac, pregătindu-se să-i strige pe membrii familiei Eiffel, din partea cealaltă a sălii.

Dar Adrienne îl oprește cu un gest brusc.

— Să-i lăsăm între ei, precis au emoții.

— Doar...

— Hai să ne plimbăm puțin. Te cunosc, de cum îi întâlnim, n-ai să mai vrei să te clintești de lângă „bătrânul Gustave“, cum îi zici.

Antoine izbucnește în râs.

— Ești perspicace, iubito!

O sărută chiar atunci pe gât cu o lipsă de pudoare care o face să tresară. Se uită

la Gustave, temându-se că i-a văzut. Dar nu. Palid, încordat, îi șoptește ceva fiicei lui la ureche și mângâie creștetul copilului cel mai mic.

— Unde e soția lui?

— A cui soție?

— A lui Eiffel.

Antoine exclamă pe un ton degajat, care sună ca o replică dată la un dineu:

— Soția lui Gustave? Păi cum, a murit!

Această dezinvoltură o îngrozește pe Adrienne.

— A murit? Dar ce-a pățit?

Restac nu înțelege spaima nevesti-sii.

— Draga mea, s-ar zice că ai văzut o fantomă. Nu știu de ce a murit biata de ea.

De vreo boală, fără îndoială. Dar s-a întâmplat acum niște ani. Și oricum, Gustave e însurat cu meseria lui, știi bine...

— Nu, nu știu! răspunde Adrienne, înflăcărată, apoi se îndreaptă cu pași alerți spre machete.

Restac ridică din umeri. Soția lui are toane, ca întotdeauna. Are un caracter exploziv și se înfierbântă fără motiv. Dar o asemenea zi nu poate fi stricată de una dintre aceste „crize mărunte“. I se alătură lui Adrienne, o ia de braț și pornesc împreună să descopere machetele.

Unele sunt extravagante! Precum această ghilotină uriașă, menită a sărbători centenarul Revoluției.

— Dacă asta trebuie să păstrăm de la 1789... se cutremură Adrienne.

— În afară de faptul că a tăiat capete, a folosit la ceva măcelul ăsta?

Soția lui ridică ochii spre cer, dar zâmbește: chiar dacă se dă republican, soțul ei a avut dintotdeauna opinii reacționare. De altfel, o bună parte dintre strămoșii lui a sfârșit pe eșafod, iar el descinde din unica ramură a familiei Restac care a fost prevăzătoare și s-a refugiat în Anglia.

Cuplul avansează de la o masă la alta, cei doi fiind obligați să împingă oamenii din când în când, așa cum se împinge lumea la un bufet. Machetele sunt adesea foarte minuțioase și trebuie văzute de aproape.

Au ajuns acum în fața unei viitoare coloane din piatră ornate cu deschideri, balcoane, de jos până la vârf. La baza construcției se află o clădire mai amplă ce-și afișează cu mândrie numele: „Spital militar pentru plămânii soldaților noștri“.

— Aici vor veni soldații sau doar plămânii lor? își întreabă o cuconiță soțul, fără

să glumească.

— Cred că soldații își vor lăsa plămânii la îngrijit, dar se vor întoarce acasă să

aștepte.

Cucoana are o expresie plină de admirație pe figură.

— Ce ți-e și cu știința asta...

Cei doi Restac nu se pot abține și încep să râdă, trecând la proiectul următor. E

un mare sfinx, seamănă cu cel din Cairo.

— Ce legătură are cu Parisul? se miră Antoine.

Adrienne privește statuia de la distanță, cu mintea aiurea. Dar soțul ei preferă s-o vadă așa decât vehementă dintr-odată, cum a fost adineauri. Atenția pare că i se trezește în fața acestei statui ce înfățișează o femeie cu bonetă frigiană care încalecă Sena. Titlul e ridicol: „Marianne a fluviului“.

— Uite, Léon, e complet goală! se scandalizează aceeași cuconiță, care e de acum cu un pas în spatele celor doi Restac.

Soțul ei e mai puțin șocat. Dimpotrivă, observă macheta imaginându-și un vapor care trece pe sub statuie. Ochii lui capătă o lucire lubrică.

— Acestui domn îi plac deschiderile mari, îi șoptește Restac la ureche lui Adrienne, care chicotește, dar obiectează:

— Să scăpăm Parisul de așa ceva...

Apoi ajung în fața unei frumoase coloane de piatră care seamănă cu cea a Bastiliei. Pare o stivă de galerii cu coloane, culminând cu un far gigantic.

— E proiectul lui Bourdais, marele rival al lui Gustave.

Adrienne contemplă macheta cu un dezgust exagerat.

— E îngrozitor.

— Poate, dar turnul ăsta are mulți partizani. Bourdais e deja autorul palatului Trocadéro, de pe malul celălalt al Senei. Coloana lui ar fi îndreptățită să stea în fața lui, pe Champ-de-Mars. Și vrea pe deasupra să facă un far care să lumineze întregul Paris: o idee drăguță, nu?

Adrienne e neplăcut surprinsă de tonul soțului ei.

— Cine te aude ar zice că-ți place proiectul ăsta...

— Bourdais e talentat, asta-i tot.

— Și cu Gustave cum rămâne? Îi întorci spatele?

Restac își adoră nevasta! Deși pare cu gândurile aiurea, în lumea ei, e cea mai implicată dintre ei doi.

— Gustave e diferit: va câștiga.

Răspunsul îmbujorează la loc obrajii lui Adrienne. Soțul ei pare atât de sigur pe el. Se apropie de ea și o sărută din nou — ușor, fugar — chiar în spatele urechii.

— Îmi place Bourdais, fiindcă am o slăbiciune pentru cei învinși. Latura mea

„reacționară“...

Hărmălaia se întețește dintr-odată, de parcă s-ar face simțită o primejdie.

— Ce se întâmplă? întreabă cuconița.

Soțul ei privește iscoditor în jur.

— Juriul urmează să dezvăluie rezultatul concursului.

Aflând vestea, Antoine își apucă nevasta și o împinge în fața lui.

— Vino, ne uităm la restul după aia...

La câțiva metri depărtare, de cealaltă parte a meselor, clanul Eiffel așteaptă cu îngrijorare.

Nodul din stomacul lui Adrienne se strânge aproape s-o sufoce.

Dar e prea târziu ca să dea înapoi.

Cum să se prefacă, cum să nu se privească? Ochii lor sunt magnetizați și totuși trebuie să mimeze indiferența, să nu trădeze nimic. De ce a trebuit ca astăzi, tocmai astăzi, să vină cu ea? Poate că a fost totuși ideea lui Adrienne, felul ei binecunoscut de a se răzbuna pentru atitudinea lui ostilă față de ea cu ocazia seratei la Lockroy. Însă ea pare la fel de stânjenită ca și el. O cunoaște pe dinafară: privirea aceea nu-l înșală. Exprimă totodată regrete și teamă. Antoine a fost fără îndoială cel care a insistat, iar ea n-a putut refuza. Nu-i rămâne decât să

se comporte impecabil, fără a trezi bănuieli, politicos, distant. Ziua aceasta e îndreptată spre viitor, spre acel mare turn purtător de visuri, nu spre amintiri pe care și unul, și altul le credeau dispărute.

— Până și Adrienne e nervoasă, spune Restac, care simte cum soția lui îl strânge de braț.

Eiffel se chinuie să zâmbească, dar citește multe pe chipul lui Adrienne.

Nervozitatea e doar un detaliu.

Claire se apropie de ei.

— O să înceapă curând, tată?

Fiica inginerului o remarcă atunci pe femeia care o privește.

— V-o prezint pe Claire, fiica mea. Și colaboratoarea mea. Adrienne e soția lui Antoine...

— Bună ziua, doamnă, spune Claire înclinându-și capul, neliniștită din

pricina acelor ochi mari de pisică ce o devorează în mod straniu.

— Sunteți cu siguranță foarte mândră de tatăl dumneavoastră, domnișoară.

Din fericire, vocea ei e mai blândă ca privirea. Un timbru cald, afectuos.

— Da, destul de mândră, răspunde Claire, malițioasă.

— Și eu de ea, întotdeauna, adaugă tatăl ei, cuprinzându-i umerii cu brațul.

Claire e talismanul meu...

Când el își îmbrățișează fiica, închizând ochii, Adrienne își mută privirea preț de o clipă.

— Sunteți fermecătoare, Claire. Vă pot spune Claire?

— Desigur, răspunde tânăra cu o politețe exagerată, căci femeia aceasta o sperie.

Dar toată lumea e speriată azi. Atmosfera devine sufocantă. Atâta vreme cât nu se va afla rezultatul acestui concurs blestemat, totul va suna fals. Iată de ce e mai bine să se tacă și să se aștepte în liniște.

Fără a-și lua la revedere, Claire se retrage și li se alătură celor trei copii care se zbenguie în jurul bufetului cu paharele lor de oranjadă.

Gustave zâmbește cu tristețe.

— Mi-ar plăcea să fiu la fel de lipsit de griji ca și ei...

— Știi bine că n-ai de ce să te temi, răspunde Restac, bătându-l pe umăr.

Eiffel rămâne îngrijorat; n-a suportat niciodată să se creadă învingător înainte de vreme. Nu e o superstiție, ci un respect față de marea incertitudine a lucrurilor.

Eiffel e un om al cifrelor, al statisticilor, al calculelor.

— Poate că n-am de ce să mă tem, dar proiectul lui Bourdais e foarte admirat.

Totuși, turnul ăsta nu e realizabil: o asemenea greutate ar necesita

niște fundații gigantice, care ar dezechilibra întregul cartier.

Restac admite cu un dram de cruzime că turnul acela e marele lui rival.

— De altfel, președintele Carnot[14] a îndrăgit întotdeauna palatul Trocadéro.

Restac își vede prietenul pălind, iar Adrienne îl ciupește de braț, tot mai nervoasă.

— Dar dacă numai despre asta-i vorba, se corectează el, ai să-ți pui un far pe turnul tău și gata.

Această precizare nu-l liniștește deloc pe inginer. Tensiunea devine palpabilă în toate saloanele ministerului. Fața lui Eiffel are mici tresăriri, un fel de ticuri, își îndeasă obsesiv mâinile până în fundul buzunarelor și trebuie să lupte ca să evite privirea lui Adrienne, care face același lucru. Când ochii lor se întâlnesc până la urmă, ei i se pare că citește într-ai lui: „Pleacă, te implor!“ Dar în momentul în care încearcă să se îndepărteze, soțul ei o apucă de braț.

— Unde te duci?

— Să caut... niște șampanie, improvizează ea.

Restac o strânge și mai tare și arată spre o ușă mare care tocmai s-a deschis, în partea opusă a încăperii.

— Prea târziu. Rămâi aici, începe.

Intră un aprod solemn.

— Doamnelor și domnilor, juriul!

Gustave simte că-i explodează inima.

Eiffel e așa de încordat, încât nu-i poate recunoaște. I se pare că vede o armată

de frați gemeni, semănând cu toții între ei, care iau loc pe rând pe podiumul cel mare, clătinându-se. La fel ca în ambasade, în Adunare, la Consiliul Parisului: aceleași bărbi, aceleași vestoane, aceleași cocarde...

Publicul se apropie de podium, în timp ce domnii se așază pe niște scaune pliante, cu priviri încărcate de o solemnitate fadă. Luat de

valul mulțimii, Eiffel e împins înainte, aproape până sub „scenă“.

O adiere de parfum îi mângâie atunci fața.

— Totul va fi bine, șoptește o voce.

Inginerul simte prezența lui Adrienne. Umerii și coapsele li se ating. El se uită

împrejur și-l vede pe Antoine mai departe, lângă o coloană, cum își ia notițe într-o agendă. Ridică privirea și-i face liniștitor cu ochiul vechiului său camarad.

Gustave simte o ușurare în corpul său aflat în defensivă. Când totul se poate prăbuși, faptul că simte prezența suavă, caldă, binevoitoare a lui Adrienne îi calmează temerile. Se simte ocrotit.

Intră ultimul membru al juriului: președintele.

Gustave recunoaște imediat mustățile arătoase ale ministrului Lockroy. Acesta studiază satisfăcut mulțimea — oamenii aceștia puternici trăiesc doar prin imaginea care se reflectă în public — și trece cu privirea peste Eiffel, fără a se opri asupra lui.

— Doamnelor, domnilor, începe ministrul Comerțului, scărpinându-se ostentativ pe gât.

Gustave se crispează din nou. De ce nu i-a zâmbit? Să fie un semn? L-a observat măcar?

Adrienne se lipește mai tare de el, abătându-i îngrijorarea. Prezența ei îl arde.

Mâinile li se ating și, cu un gest instinctiv, Adrienne își îndoaie brațul. Lui Gustave îi pare că e lăsat să cadă în gol.

— Cu nouă voturi contra unul, reia Lockroy, proiectul ales este...

Ministrul lasă cu cruzime îndoiala să planeze. În sală, publicul chicotește amuzat. Gustave Eiffel e mai palid ca un cadavru.

— ...turnul de trei sute de metri propus de Întreprinderile Eiffel...

O ploaie de trandafiri. Un uragan de violete. Un nor mare de blândețe cuprinde încăperea, orașul, mințile. Dintr-odată, totul devine logic, de o evidență copilărească.

Întreaga sală e străbătută de un „A!“ care dezvăluie care era proiectul favorit al publicului. Claire se aruncă la gâtul lui Adolphe Salles, care a fost acolo tot timpul, retras. Compagnon încinge o horă caraghioasă cu cei trei copii care și-au abandonat oranjadele.

Și mai e privirea aceea. O privire cum n-ar fi crezut vreodată să mai existe între ei. Complice, afectuoasă, de o gingășie amețitoare. În ciuda tuturor acestor ani, în ciuda durerii, în ciuda dezamăgirilor, a cicatricilor, sunt astăzi acolo, împreună, amândoi. Dacă i s-ar fi spus lui Gustave că, în ziua când cariera lui avea să-și ia avântul suprem, va împărți bucuria cu singura femeie care...

Dar se oprește din gânduri. Vorbele sunt inutile. Faptul că-i simte degetele cum se cuibăresc într-ale lui ține locul oricărui discurs, oricărui jurământ. Adrienne îi strânge mâna de parcă nimic nu i-ar mai putea despărți.

Nimic... în afară de o privire.

Doi ochi sunt ațintiți asupra acestui gest fără importanță, de fapt. În capul lui Antoine e vraiște. De ce? Ce n-a înțeles oare? Ce detaliu i-a scăpat minții sale perspicace? Meseria lui este să observe, să descifreze, iar articolele lui sunt lăudate pentru acuitatea lor incisivă. În vreme ce acolo, sub nasul lui...

Nu, nu e cu putință! Mulțimea i-a jucat un renghi, o iluzie optică. Antoine de Restac înaintează, dar ei se țin mai departe de mâini. Abia când Lockroy coboară

de pe podium, degetele lor se despart.

— Eiffel! Sunt foarte fericit pentru dumneavoastră.

— Mai puțin ca mine, domnule ministru.

Lockroy o recunoaște pe Adrienne și-i sărută mâna.

— Dar unde e soțul dumneavoastră? Succesul lui Eiffel n-ar însemna nimic fără

el.

— Sunt aici, Édouard, spune Restac, care se apropie și-l salută pe ministru, afișând imperturbabilul său surâs monden. Antoine provine dintr-o lume în care oamenii știu să se prefacă. Apoi, fără s-o bage în seamă pe Adrienne, se întoarce spre Gustave și-l ia în brațe.

— Precum vezi, prietene, m-am ținut de cuvânt...

Gustave e prea amețit de propria glorie ca să descifreze ironia din aceste cuvinte.

— Mulțumesc, șoptește inginerul cu sinceritate.

Lui Restac i se pare că strânge în brațe un șarpe.

[14] Marie François Sadi Carnot (1837–1887), cel de-al cincilea președinte al

Republicii Franceze (N.t.).

22

Paris, 1886

— Această victorie vă aparține! Grație dumneavoastră, Întreprinderile Eiffel au dobândit o experiență fără egal în lume!

E rândul lui să se afle pe o scenă și să țină cuvântări în fața mulțimii. Gustave îi detestă pe cabotini, pe fanfaronii care se dau în spectacol, dar îi place să simtă

publicul cum îi soarbe cuvintele de pe buze, la fel cum îi place să citească

admirația și uimirea în ochii trecătorilor care-i descoperă construcțiile. Câți locuitori din Ruynes i-au pus întrebări despre viaductul de la Garabit pe care tocmai îl terminase și a cărui arcadă ca o pânză de păianjen le anticipa deja pe cele ale viitorului său turn?

— Domnule Eiffel, cum ați făcut?

— Cum poate să reziste o chestie ca asta?

Gustave se eschiva, era enigmatic, ca un iluzionist pe care-l întrebi de unde scoate iepurele.

Dar va putea, oare, să reziste acest turn celebru de trei sute de metri pe care s-a angajat să-l construiască în mai puțin de doi ani pentru gloria Franței?

Trebuie să fie convins de asta, căci doar cu această condiție îl va susține echipa sa. Și sunt toți acolo, la picioarele lui, adunați în curtea centrală a Întreprinderilor Eiffel. Gustave le datora din plin acea mică

„sărbătoare stropită cu vin“ care încoronează luni întregi de muncă și studiu, dar mai ales anunță un șantier istovitor! Pe lângă asta, Gustave voia să transmită mesajul, să-i încurajeze, să-i înflăcăreze. Iată de ce s-a suit pe această remorcă acoperită de nume exotice — Tonkin, Senegal, Brazilia — care a fost trasă până în mijlocul curții.

— Nimeni n-a încercat vreodată să facă ceea ce vom întreprinde noi. Și luați aminte, copiii voștri și copiii copiilor voștri își vor aminti cu mândrie că voi ați fost pe acest șantier, pe șantierul vostru...

Acest pronume posesiv stârnește un val de entuziasm printre muncitori.

— Noi vom construi un vis, reia inginerul. Voi, eu, cu toții împreună!

Mulțimea e străbătută de urale. Oamenii își aruncă șepcile în aer. Se îmbrățișează, se pupă.

Gustave sare de îndată ca un tânăr de pe remorcă; n-are niciun minut de pierdut.

În timp ce muncitorii își golesc cănile cu vin algerian, Gustave le face semn colaboratorilor lui să i se alăture. Compagnon, Adolphe Salle, Nouguier și alți câțiva sosesc în grabă, uimiți că Eiffel curmă atât de repede veselia.

— Ne puteai lăsa măcar să ne bem vinul, Gustave, zice Compagnon, ștergându-se pe buze cu dosul mânecii.

— Avem la dispoziție doi ani! O să bem la trei sute de metri altitudine, nu până

atunci.

Ceilalți se privesc între ei, amuzați totuși de energia inginerului. El merge în pas alert, străbătând uzina ca un general urmat de statul lui major.

— Piesele vor fi modificate aici, pe urmă, trimise pe șantier și asamblate pe poziție. Trebuie să triplăm capacitatea uzinei.

— S-o triplăm? repetă Compagnon. Gustave, dar...

— Lansează cererea de ofertă pentru ascensoare. Către Roux, firește, dar și către americani.

— Am notat, răspunde Compagnon, nemulțumit, dar obișnuit cu

asemenea pulsiuni.

— În privința paratrăsnetului, continuă Eiffel, întorcându-se spre ceilalți, vorbiți cu Mascart la institut, pe urmă, cu Becquerel.

Fiecare recomandare e notată, fără ca cineva să-și domolească pasul, căci Eiffel își continuă drumul prin uzină.

— Dumneata! Ginerele!

Adolphe Salle tresare.

— Da, patroane?

— Te însărcinez cu recrutarea muncitorilor...

Uimit că i-a fost încredințată o misiune atât de delicată, Adolphe se oprește, se uită împrejur și revizuiește rapid planul turnului.

— Va fi nevoie de cel puțin o mie de oameni.

— Trei sute, niciunul în plus!

Numărul l-a lovit ca un satâr.

Cu toții par îngrijorați, iar Gustave zâmbește văzându-i surprinși.

— Vreau cei mai pricepuți montori și dulgheri. Oameni din Savoia, echilibriști, piei-roșii dacă trebuie, spune el, reluându-și drumul. Vreau oameni de bună

credință, care n-au rău de înălțime; nu-i nevoie de competențe speciale.

Le arată o foaie de hârtie plină cu cifre, precizând că datorită calculelor, montajul va fi atât de ușor, încât până și un copil de cinci ani va putea construi turnul.

— Cinci ani, doar! se îngrijorează Compagnon.

Fără să reacționeze, Eiffel i se adresează lui Nouguier.

— Dați calculele de patru ori la refăcut, de către patru ingineri diferiți. Unul de la Politehnică, unul de la Școala Centrală, unul de la Mine, unul de la Poduri. Nu vreau niciun angajat prin pile pe șantier.

Nouguier, palid, își ia notițe. E fericit că va obține o sumă frumoasă de

bani, dar se întreabă dacă numele lui va fi vreodată asociat cu acest turn pe care el l-a proiectat primul. Eiffel e prea pasional, prea lacom ca să nu-și însușească

proiectul. Dar nu acesta e, oare, apanajul vizionarilor, al constructorilor?

— Câte un model pentru fiecare element, în mărime naturală. Și o machetă la scara de unu la o sută în ateliere, care se va construi simultan cu turnul.

Arătând uzina printr-un gest circular amplu, Gustave Eiffel le amintește tuturor că vrea să rezolve problemele aici, nu să le descopere acolo.

Cu toții încuviințează, convinși că, în ciuda complexității lucrării, e cea mai înțeleaptă decizie.

— Prioritatea priorităților e si-gu-ran-ța! Căderea utilajelor, frigul, vântul: vreau bariere de protecție și cojoace pentru toți oamenii noștri. Nu vreau să moară

nimeni pe șantier.

Se oprește istovit din alergătură și se sprijină de balustrada unei scări, gâfâind ca un maratonist care trece linia de sosire.

Apoi se întoarce spre Compagnon:

— E rândul tău acum. Tu demarezi toate treburile astea...

Statul major încremenește o clipă, de parcă ar avea cu toții ceva de obiectat. Dar Eiffel a plecat deja...

23

Bordeaux, 1860

— Să se însoare cu fiica mea? Eiffel?

Louis Bourgès era scandalizat. Își părăsi fotoliul voluminos din piele și începu să

umble cu pași mari prin biroul său, de parcă voia să fugă de ideea asta.

— Eiffel m-a rugat să vă spun, așa că vă spun...

Da, Pauwels era serios. Era chiar mandatat de Gustave să rostească această

cerere aberantă! Un sfert de ceas mai devreme, sunase la ușa vilei, iar Bourgès crezuse că venea să-i comande mai mult lemn. Antreprenorul era stânjenit, crispat, ezitând să-l privească în ochi. Nici el nu era obișnuit cu o asemenea misiune!

— Ei, dar cine se crede? reluă Bourgès, deschizând larg fereastra.

Biroul dădea spre parc și, de parcă se întâmpla înadins, siluetele lui Adrienne și Gustave se plimbau mână-n mână la marginea pădurii. Imaginea îl scoase din sărite și se abținu să-i strige ca să-l alunge pe acest intrus. Din păcate, el era totuși cel care îngăduia de câteva luni prezența tânărului inginer. Bourgès nu-i putea refuza nimic dragii lui fiice care se amoreza de obicei de filfizoni fără sare și piper. Gustave Eiffel era măcar altfel: cei doi bărbați purtau chiar conversații palpitante despre arhitectură, despre viitorul tehnicii și despre alte subiecte bărbătești, pe care le dezbăteau seara, lângă căminul cel mare din salon. Louis Bourgès era nevoit să recunoască faptul că intrase în joc, ceea ce nu simplifica deloc situația. Era fermecător, acest Eiffel: înzestrat, cu un viitor promițător, ambițios. Iar Adrienne, pe deasupra, era atât de fericită de șase luni încoace.

Sosirea lui Gustave adusese chiar în casă un echilibru și o blândețe pe care familia nu le mai cunoscuse de multă vreme. Alături de el, Adrienne crescuse, se copsese, rămânând totodată o tânără fermecătoare. Inginerul nutrea față de ea o afecțiune pe care n-o arătaseră niciodată tinerii pe care părinții Bourgès îi văzuseră la brațul fetei lor. Prin urmare, întâlnirea cu Gustave Eiffel fusese o binecuvântare pentru Adrienne, care trecea printr-o adevărată metamorfoză.

Părinții Bourgès cugetaseră adesea la asta seara, în liniștea dormitorului lor.

Această mulțumire domolise chiar neînțelegerile care apăreau uneori între Louis Bourgès și soția lui, căci se ciondăneau adesea în legătură cu fiica lor, caracterul lui Adrienne fiind mereu un motiv de ceartă. Amândoi erau de acord că Gustave Eiffel îi făcea bine lui Adrienne; dar de aici și până la a încuviința ca el să le fie ginere...

În parc, cei doi îndrăgostiți se sărutau, iar Bourgès își mută furios privirea în altă

parte.

— Și, de fapt, de ce vă trimite pe dumneavoastră? Ar putea avea onestitatea să

mă înfrunte direct, nu? Când merge la război, soldatul e plin de încredere.

Auzind aceste vorbe atât de aspre, Pauwels se înduioșă.

— Fiindcă știa că-l veți refuza.

— Și încă cum! exclamă Bourgès, prăvălindu-se în fotoliu.

Își aprinse o țigară mare de foi cu degete febrile și reluă:

— Își închipuia că veți ști mai bine cum să mă convingeți? Credeam că aveți o relație încordată de când cu înecul acela...

Bourgès avea dreptate, Eiffel îl scotea din sărite: aroganța lui, caracterul lui, felul lui de a-și apăra întotdeauna muncitorii, chiar și cu rea-credință. Dar Eiffel era un inginer dintre cei mai buni, ceea ce recunoștea toată lumea. Iar pentru Pauwels, interesele sale treceau întotdeauna înaintea afinităților.

— Sunteți un tată bun, dar și un om de afaceri chibzuit, nu-i așa, domnule Bourgès?

Marele burghez citi o lucire vicleană în privirea lui Pauwels. Ceva îi spunea că

această cerere în căsătorie reprezenta și o tranzacție.

— Explicați-mi, Pauwels, spuse el, înainte să sufle vălătucii groși de fum care străbătură încăperea și se striviră de fresca de deasupra șemineului. Reprezenta un peisaj câmpenesc cu doi îndrăgostiți, asemenea imaginii cu cei doi tineri zăriți pe fereastră.

— După cum ați putut constata, Gustave Eiffel are un temperament sangvin, uneori, coleric...

— Asta nu mă liniștește, la drept vorbind.

Aruncând o privire spre îndrăgostiții din parc, Pauwels adăugă că, dacă tatăl refuza această cerere în căsătorie, Eiffel era în stare să lase baltă șantierul.

— Iar eu am de terminat un pod...

Bourgès tot nu înțelegea ce voia, de fapt, să spună antreprenorul.

— Pentru asta ar trebui să-mi sacrific fiica?

— Firește că nu, răspunse Pauwels, încurcat. E vorba să câștigăm timp. Odată

lucrarea terminată, îi veți spune lui Eiffel că v-ați răzgândit și că fiica dumneavoastră nu mai dorește să aibă de-a face cu el.

Bourgès era în continuare circumspect.

— Știți că așa ceva i-ar putea frânge inima?

Pauwels sălță din umeri.

— Lui Eiffel? Și ce dacă?

— Vorbesc despre fata mea!

Pauwels tresări, căci Bourgès lovise puternic brațul fotoliului cu pumnul. Vocea lui alungase trei păsări care se cuibăreau în vița sălbatică. Cei doi îndrăgostiți aflați pe câmpie își întoarseră privirile spre casă.

— Aveți copii, Pauwels?

— Nu.

— Acum înțeleg...

Bourgès trăgea din țigara de foi cu furie stăpânită. Fiindcă nu-și permitea să-l piardă pe Eiffel, Pauwels își aruncă ultima carte în joc:
— Vă dați seama că ați avea și dumneavoastră de câștigat.

Lui Bourgès i se lumină fața.

— Vă ascult.

— Până acum, aveam trei furnizori de lemn: dumneavoastră, Baude și Huairveux.

Pe figura marelui burghez se instală un zâmbet șiret. Cifrele dansau în mintea lui.

— Voi deveni unicul dumneavoastră furnizor?

Pauwels încuviință, în timp ce Bourgès se ridica din fotoliu ca să-i ofere o țigară

de foi.

— Singurul și unicul.

În vreme ce Pauwels se afunda în fotoliu, ușurat și vesel, contemplând fumul acestei țigări atât de liniștitoare, Bourgès deschise din nou fereastra.

— Adrienne! Gustave! Ia veniți aici! Am impresia că v-ați ascuns de mine. Din fericire, a venit Pauwels cel bun să se joace de-a mesagerii.

Gustave o apucă pe Adrienne de mână și cei doi logodnici o luară la fugă spre casă.

24

Paris, 1886

Grădinile ministerului sunt minunate. Acest sfârșit de primăvară oferă o simfonie de flori, de miresme, de culori. Corturile amplasate pe peluză sunt în ton cu trandafirii: nuanțele lor pastelate pun în valoare frumusețea femeilor și eleganța domnilor. Cât despre bufete, sunt doldora de bunătăți. Édouard Lockroy face treabă bună! Dacă n-ar fi fost un estet, ar fi ales, oare, alt proiect? L-ar fi atras coloana greoaie a lui Bourdais sau acea ghilotină uriașă ridicolă? Acum, lui Gustave nu-i mai pasă. E singur pe domeniu și se poate mișca în voie. De altfel, i-ar plăcea să fie la lucru. Mondenitățile își aveau rostul înainte de concurs; acum, că e alesul Republicii, Eiffel are alte treburi de făcut decât să sărute mâini și să-și bombeze pieptul. Dacă n-ar fi insistat Restac, ar fi acum la atelier.

— Gustave, Lockroy organizează petrecerea asta în aer liber pentru tine... Ești eroul lui... Nu fi ingrat...

— Nu există nici eroism, nici ingratitudine: am niște termene de respectat.

Suntem la jumătatea lui iunie, iar șantierul se deschide pe întâi ianuarie. Am la dispoziție șase luni ca să verific, să bat în cuie, să recalculez, să anticipez... Așa că, dacă tu crezi că am timp să beau șampanie...

— Vei avea timp fiindcă n-ai încotro, tranșase Restac discuția.

Pe urmă, jurnalistul adăugase că va veni cu soția.

După cum se temuse Restac, vestea îl convinsese imediat pe inginer.

Antoine nu reacționase, dar ideea lui era tot mai limpede.

Și iată-l pe Eiffel plimbându-se prin parcul ministerului, departe de personajele supărătoare, pândind sosirea cuplului Restac. De o jumătate de oră de când se află acolo, se ferește de toți acei necunoscuți care vin să-l felicite (și sunt surprinși de răceala lui; ce ți-e și cu artiștii ăștia...) Chiar și Lockroy i-a reproșat.

— Ei, bine, Eiffel; am făcut această mică serbare pentru dumneavoastră, dar aveți o figură ca de înmormântare...

— Iertați-mă, domnule ministru, dar sunt atât de cufundat în calculele mele, încât nu-mi pot lua gândul de la ele.

După ce-i dă o mare palmă amicală pe spate, Lockroy îi întinde o cupă de șampanie.

— Beți, domnule inginer. „Vinul risipește tristețea“, după cum bine spunea cântecul.

— Nu sunt trist...

— Iar eu cânt fals!

Ministrul Comerțului izbucnește în râs și se îndreaptă către alți invitați, cărora le face semn să-l lase în pace pe Eiffel.

Atunci sosesc...

Gustave e năucit de frumusețea lui Adrienne. Cu trecerea anilor, a câștigat în prestanță, dar și în finețe. În vreme ce atâtea femei îndură cu o fatalitate dureroasă trecerea timpului, acesta nu pare să aibă nicio influență asupra ei.

Gândindu-se la Adrienne în vreme ce-și materializa turnul, păstra în memorie imaginea ei fidelă. Silueta e aceeași, ca și privirea, siguranța de sine, spatele acela ferm, drept, ca al unei dansatoare. Părul a devenit mai voluminos, mai suplu. Pare imposibil ca Adrienne de Restac să aibă aceeași vârstă ca aceste cotoroanțe cu voaletă, lipite parcă de bufete, care se îndoapă cu prăjituri. Totuși, când Eiffel se uită la soții lor, vede niște domni de aceeași vârstă cu el și Restac.

Care e secretul lui Adrienne? Să fie vreo altă vrăjitorie, după cum se

lăuda cu ochi scăpărători atunci, la Bordeaux? Eiffel nu va ști niciodată, dar au trecut douăzeci și șapte de ani, iar tânăra Bourgès e mai frumoasă ca-n prima zi.

— Gustave, știam că ai să vii, spune Antoine, apropiindu-se.

Se întoarce spre soția lui și adaugă cu un zâmbet acru că, în ciuda alurii lui

morocănoase, „e cel mai monden dintre parizieni“.

Replica îl deranjează pe Eiffel, care observă de ceva timp că Restac e mai distant, mai puțin jovial. Acum, că a câștigat pariul — să facă în așa fel ca proiectul turnului să fie ales —, jurnalistul s-a plictisit probabil de jucăria lui. Să

însemne asta, oare, că îi va vedea mai rar pe cei doi Restac? Conștiința lui e în parte ușurată: în sfârșit, va putea să lucreze cu sufletul împăcat; dar pe de altă

parte, simte o înțepătură în inimă.

Adrienne e aceeași: impasibilă, de nepătruns. Gustave simte și acum căldura mâinii ei într-a lui, tot aici, deși au trecut de-acum cincisprezece zile.

Își întoarce capul spre peluza centrală, iar ochii ei de pisică se luminează:

— Uitați-vă! Au adus chiar și o orchestră!

Într-adevăr, pe o scenă mică s-au suit zece muzicanți și își acordează

instrumentele.

— Prieteni! spune Lockroy, înainte de a bate din palme. Muzica!

Când orchestra atacă primele măsuri, ministrul vine cu pași grăbiți la invitatul său de onoare, cu un amestec de severitate și bonomie.

— Eiffel, dumneavoastră deschideți dansul...

Stânjenit dintr-odată — Gustave a detestat întotdeauna să danseze —, inginerul privește în jur: toate cuplurile par să-l aștepte pe regele serbării să intre pe ringul de dans ca să-l poată urma.

Eiffel simte cum roșește.

— Nu vă solicit Luna de pe cer, Gustave. Deși pare că ar fi mai simplu pentru dumneavoastră...

Astfel încolțit, Eiffel se întoarce spre Adrienne, pe care o simte încordată încă de la primele note ale valsului.

— Doamnă? spune el, pe un ton exagerat de ceremonios.

Ea îi cere soțului permisiunea cu o privire discretă; acesta pălește, dar își dă

acordul. Nici Gustave, nici Adrienne nu i-au observat ochii care-i săgetează în timp ce ajung pe ringul de dans, aclamați de mulțimea binevoitoare.

— Adrienne e foarte frumoasă în momentul ăsta, remarcă Lockroy, nu fără

amărăciune. Ești norocos că ai o nevastă fericită...

Restac nu răspunde, dar își îndeasă mâinile în buzunare. Pe urmă o invită la dans pe prima femeie care se apropie de ei.

Gustave și Adrienne nu-și vorbesc. Abia dacă se privesc, emoționați și intimidați fiindcă sunt atât de aproape unul de altul, fiindcă se ating, fiindcă se lipesc unul de celălalt, fiindcă au acest drept. Amândoi au recunoscut celebrul vals Patineurs al lui Waldteufel, care face turul lumii de câțiva ani. Nu există sărbătoare sau dineu fără ca cineva să nu-l fluiere, cânte la pian, fredoneze. Și chiar li se pare că

patinează pe acest podium de lemn deschis la culoare, unde picioarele lor se urmăresc, se împletesc, trupurile lor se rotesc cu o ușurință care-i surprinde.

— Nu știam că dansezi... șoptește Adrienne, care nu se poate abține să se uite împrejur, întâlnind când și când privirea goală a soțului ei ce pare că dansează cu un manechin de cârpă.

— Am avut timp să învăț în douăzeci și șapte de ani...

Răspunsul lui Gustave o face să tresară pe Adrienne. O simte cum se încordează

și o strânge și mai tare. Își coboară chiar mâna pe talia ei, pe șolduri, și-i simte trupul tot mai cald.

— Suntem priviți, Gustave.

Dar lui Eiffel nu-i pasă. Adrienne e acolo, în brațele lui, mai vie ca niciodată, la fel de tânără, la fel de aievea ca la Bordeaux. Are același parfum: un amestec de ambră și trandafir. Iar pielea ei, atât de fină, abia atinsă de timp, pare să

înflorească sub degetele lui. Și răsuflarea ei, atât de aproape de fața lui. O

recunoaște dintr-o mie, i-a amintit întotdeauna de mure sau de zmeură. De fapt, tot trupul ei era astfel: aromat ca un fruct, lacom. La gândul acesta, Gustave simte o dorință care-i taie respirația și-i crispează toți mușchii. Își încordează

degetele pe corpul lui Adrienne, care tresare și gâfâie ușor.

— Ar fi mai bine să ne oprim din dans, șoptește ea.

Crezând că-l respinge, pune o mână pe pieptul lui și-i aprinde și mai tare dorința.

Eiffel clocotește, buzele îi tremură. Acum se privesc amândoi, de parcă ar trebui să se înfrunte. Așa că nu-l pot vedea pe Antoine, care valsează în preajma lor și-i pândește cu teamă și nedumerire. Ceea ce vede îl năucește: după ce l-a mângâiat pe piept, Adrienne se lipește și mai tare de Gustave.

Oare își dau seama cei doi dansatori de gesturile lor, de imaginea pe care o transmit? Dar nu-i remarcă nimeni. În afară de Restac, toți invitații sunt în mrejele lui Waldteufel, atenți la propriii lor pași, la propriile lor arabescuri.

Când sunt atinși în treacăt de un cuplu, Adrienne își vine în fire.

— Hai să vorbim, te rog, izbutește ea să spună pe un ton care sună fals.

După un moment de tăcere, Gustave schițează un zâmbet la fel de fals.

— Părinților dumneavoastră le merge bine?

Adrienne strânge din dinți.

— N-am idee. Nu mă mai văd cu ei.

Gustave își reține un zâmbet satisfăcut. Rareori a urât în așa măsură niște oameni, un mediu, o castă. E încântat să afle că Adrienne s-a desprins de acolo.

Atunci îl zărește pe Antoine, care dansează mai departe și le oferă un zâmbet încremenit.

— Îl iubești?

Adrienne se crispează din nou în brațele lui Gustave. Își ia o expresie nepăsătoare, dar când Eiffel o strânge mai tare, e străfulgerată de un fior de la pântece până la buze.

— Tremuri, spune Eiffel.

— Oprește-te.

Și totuși, continuă valsul acesta fără sfârșit, un amestec de chin și voluptate.

Când răsună ultimele măsuri, în timp ce dansatorii grăbesc pasul pentru galopul

final, Eiffel se apleacă la urechea lui Adrienne. Vocea lui e sacadată, acoperită de sunetele pizzicato ale viorilor.

— Ascultă... Ascultă-mă... E un han în Batignolles... Hanul Salcâmilor... E foarte ușor de găsit. Vino. Când vrei. Te aștept...

Pentru Adrienne, vorbele astea sunt prea mult.

— Destul...

Chiar înainte ca orchestra să cânte ultimele note, ea se dă violent înapoi, gata să-și răstoarne partenerul de dans, care se apucă de un domn solid cu mustăți lungi, blonde, încântat să-i servească drept sprijin eroului zilei.

Muzica se oprește, iar cuplurile se despart cu reverențe și complimente.

Gustave se înclină în fața lui Adrienne; ea rămâne imobilă, ca o statuie.

— S-a terminat, Gustave, șoptește ea. Totul e ridicol, lipsit de sens. Am o viață, am un soț. Lasă-mă.

Apoi se întoarce pe călcâie și se alătură soțului ei, care o așteaptă cu șampanie.

Paris, 1887

Ministrul se teme. Nu spune nimic, dar când intră în tunelul de metal, simte un nod în stomac. Pe măsură ce pășește pe trepte, nodul se strânge.

— Băieți, ia uitați-l pe Lockroy! strigă o voce de departe, de sub picioarele lui.

— Vă rog să-i scuzați, pledează imediat Eiffel, amuzat de această familiaritate.

Muncitorii mei petrec zilnic douăsprezece ore sub pământ, uneori uită să mai fie respectuoși.

— Nicio problemă... mormăie Lockroy, care-și ridică privirea spre Eiffel, intrat și el în puț.

Nu de respect îi pasă acum lui Édouard Lockroy. Se întreabă doar de ce a acceptat vizita aceasta pe șantierul deschis cu câteva luni în urmă, în frigul aprig al sfârșitului iernii. Eiffel ar fi putut aștepta până ce primele elemente ale construcției se ridicau peste nivelul solului. Ministrului îi plac priveliștile, nu și grotele; nu are rău de înălțimi și-i place să fie biciuit de vânt. Însă a urât întotdeauna pivnițele, subteranele. Refuză chiar să meargă cu ascensorul. Dar trebuie totuși să păstreze aparențele, căci sus, la suprafață, îl așteaptă numeroși jurnaliști, pregătiți să-i pună întrebări și să facă fotografii în urma vizitei sale.

„Dacă am să ies vreodată de aici…“, se gândește Lockroy, simțind cum pășește în gol.

— Lăsați-vă să alunecați, domnule ministru.

Doi bărbați îl strâng de picioare și-l ajută să aterizeze pe solul chesonului.

Sol? Mai degrabă un noroi argilos, cleios, lipicios, la fel de umed ca aerul saturat

din încăperea asta întunecoasă.

Câți sunt? Douăzeci, poate? Cea mai mare parte dintre ei nu-i acordă atenție acestui vizitator dichisit, ale cărui cizme înalte nu se potrivesc defel cu haina de stofă. Aici fiecare muncitor își îndeplinește misiunea. Unii sapă, alții transportă

pământul, iar alții îl pun în niște găleți care sunt trase cu sfoara printr-un horn central.

Lockroy strânge pleoapele ca să se obișnuiască cu penumbra. Camera e luminată

slab, doar cu o lampă simplă cu acetilenă, dar toți par să se mulțumească doar cu atât. Fiecare își vede de treabă, nimeni nu vorbește. La ce bun? Mașinăriile astea fac un zgomot asurzitor!

Eiffel sare lângă el, apoi îi arată ministrului diferitele detalii ale chesonului hidraulic, cu explicații tehnice care nu-l interesează nicidecum pe Lockroy. Nu-și dorește decât să urce iar la suprafață.

— Dacă se afundă chesonul, nu e periculos? urlă el.

— Ba da, însă e singura soluție. Trebuie să săpăm mai rapid decât crește groapa.

Văzând că răspunsul îl îngrijorează pe ministru, Eiffel își trece un deget în jurul gâtului.

— Înghițiți saliva. Aerul e foarte uscat.

„Uscat?“, se gândește din nou ministrul, uitându-se la sala aceasta cu sol mișcător, mustind de apă.

— În curând, vom avea cei doi piloni pe partea cu Sena, se entuziasmează Eiffel, fascinat de șantierul lui.

— Mașinăria dumneavoastră e îngrozitoare pentru urechi.

— E suprapresiunea..

Deodată, un țipăt. Apoi, mișcări tot mai intense. Oamenii se privesc îngrijorați.

Mulți se întorc spre Eiffel, care-și păstrează sângele-rece. Inginerul îl apucă pe ministru și-l conduce în celălalt capăt al camerei, pe un mic podium înălțat.

— Rămâneți aici!

Lockroy crede că trăiește un coșmar. Apa începe să țâșnească de pretutindeni!

Eiffel rămâne calm, dar ministrul îi vede pe muncitori cum își ascund

frica, dar își privesc temători gleznele care le sunt deja sub apă.

— Apa Senei! șoptește el, terorizat.

Dar Eiffel se îndreaptă senin către un manometru și îi crește cu grijă presiunea.

Apa începe imediat să scadă sub privirile calmate ale muncitorilor.

— Asta se întâmplă în fiecare zi, mă ia spaima de fiecare dată, îi mărturisește un muncitor ministrului, de parcă s-ar cunoaște dintotdeauna, pe urmă scoate o sticlă din buzunar și i-o întinde; o gură de rachiu?

Fără măcar să răspundă, ministrul apucă sticla și-o golește din trei înghițituri.

— Politica asta îți face sete!

— Vă rog să mă scuzați...

— Nu-i bai. Domnu' Eiffel, socotesc că ar trebui să-l duceți sus pe ministru!

Lockroy îl privește cu recunoștință pe muncitor; acesta s-a întors deja la treburile lui. În timp ce sunt ridicați amândoi prin tunel, ministrul își vine în fire.

— Toate astea nu prea au darul de-a mă liniști. Pe de altă parte, încep să primesc scrisori de la oameni foarte îngrijorați. Riveranii sunt furioși.

Eiffel nu și-ar fi închipuit că va purta conversația asta cu Lockroy pe scara unui puț.

— Lăsați-i să vorbească...

— Luați în serios plângerile astea, Eiffel, insistă Lockroy.

Cerul Parisului îi pare o anticameră a raiului. Chiar dacă e cenușiu, iar burnița sinistră a iernii stropește întinderea Champ-de-Mars, ministrul se crede în miezul primăverii. Aer curat! În sfârșit!

Jurnaliștii se reped.

— Domnule Lockroy, primele dumneavoastră impresii?

— Ce ați văzut acolo jos, domnule ministru?

— Credeți că turnul acesta va suporta proximitatea Senei?

— Vorbiți-ne despre chesoanele hidraulice!

Regăsindu-și morga politică, Lockroy contemplă satisfăcut grupul de jurnaliști.

— Doar domnul Eiffel e în măsură să răspundă la aceste întrebări tehnice.

Apoi se întoarce spre Eiffel, tocmai ieșit la rândul său din puț. Inginerul se pregătește să ia cuvântul, dar e întrerupt de un reporter tânăr:

— Și cu plângerile ce faceți? Dar cu petiția artiștilor[15] care se opun cu toții construcției acestui turn?

Chipul lui Lockroy îngheață și, cu un gest laș, ministrul se uită la inginer de parcă i-ar șopti: „Ce v-am zis?“

[15] Este vorba despre petiția redată în întregime, cu toate semnăturile din acel

moment, în Anexă. (N.r.)

26

Bordeaux, 1860

Mulțimea rămăsese cu gura căscată. Pasarela aceea era o operă de artă! Îi urmăriseră construcția de la depărtare, întorcând capetele când treceau pe lângă

șantier. Dar azi, în duminica aceasta călduroasă de august, bordelezii o priveau pe îndelete mărturisindu-și fascinația.

— Domnule Pauwels, e minunată!

— Parcă ar fi din dantelă!

— Sunteți un artist!

Pauwels se fălea, mergând de la un grup la altul ca să-și culeagă brațele de flori.

Toată această societate pitorească se dichisise în cinstea inaugurării, sub cerul greu și sumbru al sfârșitului de vară.

Tocmai când antreprenorul asculta un nou compliment, unul dintre muncitori ripostă:

— Scuzați, dar adevăratul artist e totuși domnu' Eiffel.

În timp ce vorbea, arătă spre inginerul aflat într-un loc retras care observa cu oarecare ironie aceste cancanuri și volănașe.

— Eiffel? Cine e domnul Eiffel?

Pauwels adoptă o expresie binevoitoare și pocni din degete, chemându-l astfel pe Gustave.

— Absolut! Gustave Eiffel e inginerul meu șef. Un tânăr plin de talent, de viitor.

Eiffel se înclină, dar îl apucă pe Pauwels de braț. Părea că luptă cu o neliniște intensă. Era ceva care-l tulbura încă de dimineață, dar nu putea spune ce anume.

Fără îndoială, erau furtunile lunii august, căci nu-i plăcea apăsarea asta ca o amenințare.

— A sosit echipa? întrebă Gustave.

— Da, sunt toți aici.

— Cu soțiile?

— Așa am impresia.

— Și primarul?

— Tocmai a ajuns, zise Pauwels. Uitați-l acolo, la bufet; bea o bere. Pare însetat!

— Pe căldura asta, îl înțeleg, spuse Eiffel, trăgând de gulerul fals.

Pauwels era uimit de nervozitatea inginerului său.

— Aveți vreo nemulțumire, Gustave? Azi ar trebui să fiți fericit. Podul dumneavoastră e gata. Și știu prea bine că felicitările pe care le primesc vă sunt destinate.

Eiffel fu surprins de sinceritatea lui Pauwels. Oare se ascundea ceva în spatele acestei concesii?

În jurul lor, toată lumea ciocnea pahare, se felicita, muncitorii se amestecau cu burghezii. Era o inaugurare foarte reușită. Dar Gustave rămânea ursuz și vigilent.

Un domn scund cu mustață bătu din palme:

— Domnilor și doamnelor, e momentul pentru fotografie! Am nevoie de toată

echipa, pe mal, lângă stâlp!

Agitație printre muncitori, care-și încredințară paharele în grija soțiilor, iubitelor și fiicelor, ca să meargă în grabă pe malul Garonei. Femeile erau atât de mândre de bărbații lor!

Pauwels își puse amical o mână pe spate lui Eiffel.

— Haideți, Gustave. Fotografia asta va face turul Franței...

Dar Eiffel refuza să se clintească, pândind întruna intrarea șantierului, cumplit de pustie.

— Ei? îl îndemnă Pauwels, nerăbdător. Doar pe noi ne așteaptă.

— Nu vom face fotografia fără familia Bourgès!

Pauwels ar fi dorit să rămână impasibil, însă nu reuși. Figura i se crispă, iar privirea îi deveni ezitantă.

— Haideți când vă spun...

Așadar, Gustave Eiffel avea dreptate: se petrecea ceva în ascuns.

— Ce se întâmplă? De ce aveți expresia asta? Unde e familia Bourgès?

Pauwels nu mai știa ce să răspundă. De câteva luni îi era teamă de conversația asta, dar nu-și închipuise că va avea loc aici, tocmai în ziua inaugurării. Louis Bourgès nu-i ușura sarcina! Cu câteva zile în urmă, Pauwels lua dejunul în parcul vastei proprietăți, sub niște umbrele încăpătoare, în familie. Bourgès îi vorbea lui Gustave ca unui viitor ginere și nimeni n-ar fi zis că era doar teatru, căci cei doi afișau o complicitate autentică. Bordelezul cel bogat nu avea un fiu și se purta cu Gustave într-o manieră paternă, fără rezerve. Cât despre mamă, aceasta îl copleșea cu atenții, cu zâmbete, deși putea fi teribil

de distantă și de rece. Totuși, Pauwels și cuplul Bourgès știau ce avea să urmeze. Dar săptămânile treceau, iar Louis Bourgès părea să fi uitat de înțelegere, în așa măsură încât apărea bănuiala că se răzgândise. Într-un fel, nu era tocmai un dezavantaj pentru Pauwels: pasarela era aproape gata, restul fiind doar o afacere privată. Poate că

marele burghez considera că tânărul Eiffel ar fi până la urmă o partidă bună

pentru fiica lui, care părea atât de fericită alături de el, atât de radioasă. Din păcate, nu... Absența familiei Bourgès în ziua inaugurării podului dovedea că nu se schimbase nimic. Gustave trăia o victorie care avea să fie o trădare. Iar prima lovitură pe la spate îi revenea lui Pauwels.

Îl luă pe Gustave de braț.

— Veniți să facem fotografia asta, Eiffel, vă implor.

Dar inginerul nu se mai mișcă. Rosti un singur cuvânt:

— Adrienne...

Lipsit de argumente, Pauwels eliberă brațul arhitectului său și mormăi cu o voce compătimitoare:

— Îmi pare rău, Gustave...

Crispat, Eiffel porni clătinându-se spre ieșirea șantierului.

27

Paris, 1887

Încă o zi istovitoare! Ploaia nu era de folos în timpul iernii, dar oamenii munceau în subteran. Vara, șantierul acesta în plin soare dă impresia că se construiește în deșert. Muncitorii sunt tot timpul nevoiți să se stropească cu apă

proaspătă, să-și golească ploștile, să-și stoarcă chiar și caschetele scăldate în sudoare. Când nu se află pe teren, Gustave lucrează în mica baracă aflată ceva mai departe de pilonul dinspre nord-vest; acolo, verifică din nou totul, neobosit: calculele, măsurătorile, succesiunea corectă a fiecărei etape. Acest turn e cel mai teribil mecanism, un castel redutabil din cărți de joc pe care cea mai mică

greșeală îl poate nărui. De altfel, acesta e motivul îngrijorării

riveranilor. Atâta vreme cât lucrările erau invizibile, mai aveau speranțe. Acum, când turnul a început să se ridice la marginea întinderii Champ-de-Mars, nu-l mai pot ignora: pilonul gigantic pe care Republica li-l pune cu forța în fața ferestrelor există cu adevărat. S-a terminat cu vederea plăcută asupra pomilor, cu perspectiva largă

până la Trocadéro sau până la Școala Militară. Unde mai pui că această

construcție va face umbră. Le va fura soarele.

Zi de zi, Eiffel îi are de înfruntat pe furioșii care-l admonestează când vine și pleacă de pe șantier. De cealaltă parte a gardului există mereu unul sau doi protestatari cu o pancartă în mână, care-și urlă furia. În funcție de dispoziția în care se află, Eiffel e diplomat sau tăios, dar nu cedează niciodată. Atunci, oamenii scriu plângeri cu miile.

— Azi am primit cel puțin două sute... spune Compagnon îngrijorat, golind un sac de iută pe biroul lui Eiffel.

Gustave își schimbă îmbrăcămintea în spatele unui mic paravan — când se întoarce acasă, nu vrea să-și îmbrățișeze copiii în haine pline de noroi și de praf.

— Spicuiește-mi câteva...

Compagnon deschide o primă scrisoare strângând din dinți.

— Lampadarul rușinii...

Gustave chicotește în timp ce-și leagă cravata.

— Nu-i rău. Alta!

— Un neg pe fața Parisului...

Eiffel ridică din umeri.

— Mi s-a mai spus. Oamenii se plâng, păcat...

Seninătatea lui Gustave îl îngrijorează adesea pe Jean Compagnon. Inginerul ia prea puțin în serios opinia publică. După ce și-a încheiat vestonul, Eiffel se apropie de scrisori și le răscolește cu o grimasă comică, imitând un avar care-și amestecă monedele de aur. Pe urmă alege una la întâmplare, o deschide și începe să citească. Compagnon îl vede pălind înainte de-a mototoli scrisoarea ca s-o arunce în coș.

— Nu sunt prea simpatizat, recunoaște el, luându-și paltonul din cuier.

— Știi că riveranii nu cer doar oprirea lucrărilor, ci și demolarea completă a tot ceea ce am montat de șase luni încoace?

— N-o să obțină nimic, răspunde Gustave, care-și pune pălăria pe cap și își verifică ținuta într-o mică oglindă.

— Nu-ți face iluzii. Au întocmit deja o listă cu neajunsuri și pericole atestate de matematicieni, de geologi. Au estimat chiar și numărul celor care vor muri în urma prăbușirii turnului!

O nouă grimasă agasată a lui Eiffel, care nu pare prea îngrijorat.

— Ar trebui să citești presa, insistă Compagnon.

Auzind această remarcă, Gustave împietrește. Presa... E drept că presa asta pariziană l-a susținut vreme îndelungată. Gustave îl credea pe Restac atotputernic, însă odată ce proiectul a fost aprobat, jurnalistul s-a îndepărtat.

Aproape că nu s-au mai văzut de anul trecut. Într-un fel, inginerului îi convine: are nevoie de întreaga putere de concentrare, de toată forța minții ca să-și atace monstrul de metal. Iar când e în compania turnului său, e oarecum și în compania ei. Totuși, simpla închipuire a imaginii lui Adrienne îl descumpănește.

Desigur că se gândește la ea; știind-o zi de zi acolo, în Paris, în același oraș cu el, îl liniștește și-l îngrijorează, îl consolează și-l crispează. Dar ce poate face în privința asta? Tinerețea lui e departe. Durerile trebuie să aparțină trecutului.

Contează doar nebunia aceasta arhitecturală, negul acesta, lampadarul acesta al rușinii... Și nu se va abate de la misiunea lui din pricina câtorva scrisori injurioase!

— Pe lângă asta, a venit la mine Meunier, reia Compagnon. Oamenii cer o mărire de salariu...

Gustave oftează istovit.

— Știi mai bine ca mine că e imposibil...

— Amenință cu greva... Spun că-și riscă viața acum, că lucrează la înălțime.

E limpede, nu va fi scutit de probleme.

Gustave deschide ușa barăcii sale și-i face semn lui Compagnon să iasă, ca s-o poată încuia. Toate planurile turnului, inclusiv prețioasa machetă se găsesc aici.

N-ar vrea să mai îndure și un jaf pe lângă acest cortegiu de afronturi.

— Au știut tot timpul că vor lucra la înălțime.

— Una e să știi. Alta e să-ți petreci zilele ținându-ți echilibrul...

Cei doi își ridică în același timp privirile spre schela gigantică. Imaginea e uluitoare! Cei patru piloni au început să țâșnească din pământ precum cele patru puncte cardinale. Amintesc de acele schelete ale animalelor din vechime, despre care nu se știe dacă sunt vestigii ale unei epoci mitice sau creația unui savant nebun, căruia i-a plăcut să inventeze zorile ființelor. Cele patru structuri ca niște pânze de păianjen urcă spre cer și se opresc la jumătatea drumului; în curând, se vor uni perfect ca să alcătuiască primul etaj al turnului. Ce frumos o să fie!

Câteodată, lui Gustave îi dau lacrimile. Să știe că el, măruntul inginer din Dijon, îi va oferi Parisului, Franței, cea mai înaltă construcție din lume vreme de câțiva ani. Asta merită din plin să îndure câteva scrisori injurioase, nu-i așa? Protestele astea nu sunt decât niște purici pe capul unui leu. Niște fleacuri.

Dar Compagnon îi amintește mereu cealaltă realitate a proiectului: costul acestuia.

— Nu uita de clauza Consiliului Parisului, Gustave: douăzeci de zile consecutive de întrerupere și va trebui să demontăm totul pe cheltuiala noastră, fără dreptul de a relua lucrările. Așa că am face bine să evităm greva...

— O s-o evităm, o s-o evităm, mormăie Eiffel, admirând tandru o grindă

metalică.

Nu vrea să se gândească la toate astea. Fac parte precis din treburile lui Jean. El își vrea turnul, doar turnul.

— A, și încă ceva...

Eiffel începe să-și piardă răbdarea.

— Ce mai e?!

— Vaticanul ne e potrivnic.

Gustave izbucnește în râs. Nu i-a putut suferi niciodată pe popi, amintindu-și de bătăile și pedepsele încasate în anii de școală.

— Asta e, de fapt, o veste bună.

— Papa a declarat că înălțimea turnului e o umilință pentru Notre-Dame-de-Paris.

Ideea îl înveselește pe inginer, care ajunge cu pași vioi la ieșirea din șantier.

Vremea e minunată — odată cu lăsarea serii, vine răcoarea, iar cerul Parisului capătă aspectul trandafiriu și pufos al apusurilor de vară.

— Papa ar trebui mai degrabă să ne mulțumească: datorită nouă, lumea se apropie de Dumnezeu...

Pe Compagnon îl îngrozește uneori atitudinea de negare a asociatului său. Când Gustave se încăpățânează, nimic nu-l poate întoarce din drum. Pare chiar orb în fața anumitor realități.

— N-ai decât să iei toate astea în glumă, dar până la urmă, ne vor aduce ghinion...

Eiffel se uită la Compagnon cu o afecțiune sinceră. De atâția ani se cunosc, muncesc împreună. Totuși, Jean rămâne același: temător, îngrijorat, cusurgiu.

— Acum ai devenit superstițios?

— Nu înțelegi, Gustave. Tot Parisul se împotrivește turnului tău. Adu-ți aminte de petiția artiștilor de astăiarnă, din primele zile ale șantierului...

— Artiști! Chiar așa?

— Gounod, Sardou, Dumas, Coppée, Maupassant, chiar și dragul tău Charles Garnier[1] . Da, eu chiar îi numesc artiști...

Gustave Eiffel își pierde buna-dispoziție. Nu-i pasă de ironii, dar l-a rănit petiția aceea foarte oficială, foarte violentă, care a circulat în mediile artistice pariziene în luna ianuarie. Unii dintre vechii lui prieteni, precum Charles Garnier, au condamnat într-adevăr proiectul

turnului de trei sute de metri. Polemica era cu bătaie lungă, căci deși Statul era mai preocupat de ascensiunea la putere a generalului Boulanger și de crizele franco-germane, în saloanele pariziene se vorbise mult pe tema asta. Antoine se arătase discret și de astă-dată, tocmai el, care zădărnicise de atâtea ori opiniile adverse...

— Ce-și închipuie toți „artiștii“ ăștia? Că un inginer nu poate face ceva frumos fiindcă face ceva trainic? Nu înțeleg că funcțiile veritabile ale forței sunt întotdeauna conforme cu armonia?

— Nu pe mine trebuie să mă convingi, Gustave, ci pe ei...

Spunând acestea, arată spre o grămadă de pancarde lăsate pe șosea, la poarta șantierului, de protestatarii care n-au avut curajul să le ducă acasă.

Gustave se apleacă și ridică una cu „Parisul nu e de vânzare“. Apoi o aruncă

peste o alta: „Turnul, la fiare vechi“.

— Ce face Restac al tău? Nu el trebuie să se ocupe de toate astea? De presă, de

reputație? Îți aduc aminte că până terminăm primul etaj suntem pe cheltuiala noastră. Abia atunci va prelua statul ștafeta finanțării noastre...

Acum, Gustave pălește. De săptămâni întregi respinge ideea asta. N-a suportat niciodată să cerșească. Și, pe lângă asta, știe ce poate stârni o simplă întrevedere.

Dar are încotro?

— Ai dreptate. Am să vorbesc cu Antoine...

[1] Charles Gounod (1818–1893), compozitor francez; Victorien Sardou (1831–

1908), dramaturg francez; Alexandre Dumas fiul (1824–1895), romancier și

dramaturg francez; François Édouard Joachim Coppée (1842–1908), poet,

dramaturg și romancier francez; Henry-René-Albert-Guy de Maupassant (1850–

1893), scriitor și jurnalist literar francez; Jean Louis Charles Garnier (1825–

1898), arhitect francez (N.t.).

28

Paris, 1887

Oare au vreun viitor mașinăriile astea? De câțiva ani, sunt văzute tot mai des pe străzile pariziene, amuzându-i pe gură-cască și speriind caii. De altfel, câte lovituri au pricinuit deja? Câte accidente?

„E progresul, domnule Eiffel!“, aude el adesea. Gustave și-ar dori să fie de acord, însă va trebui ca aceste „automobile“ să fie mai rapide, mai silențioase, mai precise. Așa, sunt doar niște ciudățenii tehnice rezervate bogătașilor.

La drept vorbind, leafa unui jurnalist nu-i permite să-și ofere o asemenea jucărie, dar Eiffel își aduce aminte de apartamentul lui Antoine de lângă parcul Monceau. Totul trăda acolo o avere confortabilă, ca să nu spunem opulentă.

Astfel, automobilul în care-l duce la plimbare în pădurea Vincennes e doar un lux printre altele.

— Recunoaște că e plăcut, zice Restac, care tresaltă, cu mâinile lipite de volan.

Gustave preferă să privească aleile drăguțe din pădure, în dimineața aceasta de iulie. În ciuda vremii însorite, e încă puțină lume aici. Zărește ici și colo oameni ieșiți la plimbare, îndrăgostiți care se sărută, familii care pregătesc un dejun la iarbă verde. Asta e o pădure adevărată la porțile Parisului, iar Gustave se gândește că ar trebui să vină mai des pe aici. Obișnuit cu pădurea Boulogne, constată că, la Vincennes, civilizația se face mai puțin simțită. De altfel, cei câțiva trecători care-i observă se apropie în fugă, uimiți, pe câtă vreme la Boulogne, automobilele sunt mai des întâlnite.

— Ia te uită! exclamă un puști către amicul lui.

Amândoi arată mașinăria cu degetul, fără să înțeleagă despre ce e vorba.

Restac roșește de mândrie și-i zâmbește lui Eiffel. De fapt, e prima oară când zâmbește cu adevărat de când s-au revăzut. Până acum

Antoine s-a purtat cu răceală și a vorbit doar despre mașina lui. Eiffel ar fi dorit să-l viziteze acasă, dar Antoine a propus să se întâlnească în Piața Națiunii. Gustave a simțit fără voia lui o împunsătură în inimă. La fel a fost de dezamăgit că n-a zărit silueta lui Adrienne când s-a ivit automobilul în piața cea mare, circulară. Dar de ce să fi venit ea? Eiffel spusese doar că trebuia să discute despre munca lui, despre proiectele lui.

De cum l-a invitat să se urce în automobilul său, Antoine s-a arătat rece, aproape ostil. Gustave e prea orgolios ca să-l întrebe care este motivul. Să fi spus ceva Adrienne? Eiffel e convins că nu. De altfel, ce să spună? Să evoce o aventură

amoroasă de acum treizeci de ani? La ce bun să dezgroape vechile amintiri?!

Gustave crede din nou că Restac și-a reorientat pur și simplu pasiunile: Eiffel și turnul lui nu-l mai amuză. Și totuși, inginerul are nevoie de jurnalist. Astăzi, mai mult ca oricând.

— Nimeni nu vrea să bage vreun ban în turnul tău, îl umilește Antoine, imediat ce Gustave i-a mărturisit problemele sale. Va trebui să-l finanțezi mai departe singur.

— Chiar crezi?

— Toți se tem de scandal...

Cuvântul îi pare absurd.

— Ce scandal? Nu e niciun scandal.

Restac se întoarce spre Eiffel și spune pe un ton aproape vesel:

— S-ar zice că ai întors toată lumea împotriva ta.

— Băncile mă părăsesc, mărturisește inginerul.

— Ai știut încă de la început că proiectul e riscant.

De unde răceala aceasta? Refuzul acesta vădit de a-i întinde o mână? Câteva articole ar fi suficiente pentru ca opinia publică să-și regăsească pe deplin zâmbetul. Oamenii sunt niște oi...

— Sunt în aer, Antoine. Dacă apare cea mai mică problemă pe șantier, întreprinderea dă faliment.

Expresie fatalistă pe fața lui Restac, care-și freacă volanul de parcă l-ar lustrui și e mulțumit de felul cum lucește.

— Sunt de acord, e dezolant...

E limpede, Antoine se face că nu pricepe. Dar Gustave nu se lasă învins.

Prefăcându-se la fel de destins, își lasă privirea să rătăcească prin pădure. Zărește chiar doi îndrăgostiți îmbrățișați care se ivesc dintr-un boschet și dispar imediat de unde au ieșit. Apoi ia taurul de coarne: — Poți să faci ceva?

Restac rămâne cu ochii ațintiți asupra drumului, fără să clipească, de parcă

tocmai a văzut o fantomă.

— Pot să fac multe lucruri, spune el cu voce neutră, asemenea unui medic care dă o veste proastă.

Gustave se înfioară.

Apoi, când se pregătește să reia atacul, mașina se oprește brusc.

— Drace! exclamă Restac, sare din automobil și-l studiază, descumpănit dintr-odată. Mașinăriile astea nu-s cum trebuie...

Gustave coboară la rândul lui și încearcă să-i vină în ajutor. Dar nu se pricepe la astfel de mecanisme.

Chiar în clipa aceea trece un nor prin fața soarelui, schimbând atmosfera. Pomii nu mai sunt la fel de prietenoși, aerul e amenințător. Și, mai ales, nu mai e niciun suflet în jur.

— Nu-ți face griji, spune Antoine pe un ton lugubru, dacă dăm peste răufăcători, am ce trebuie...

Își îndepărtează o pulpană a vestonului și Gustave zărește patul unui pistol.

— Te plimbi cu așa ceva?

Restac nu răspunde; îl privește fix pe Gustave, cu o intensitate agresivă, apoi se cufundă iar în măruntaiele automobilului său.

— A, cred că știu ce este...

— Crezi că poate porni din nou? se îngrijorează Eiffel.

Antoine ridică din umeri, apoi îi întinde o manivelă inginerului.

— Așa sper, o să încercăm... Învârte, eu am să încerc să demarez.

Gustave constată cât de greoi funcționează automobilele astea. Trebuie să învârtă

de cincisprezece ori manivela înfiptă în prova mașinii, mai să-și disloce umărul.

Când motorul demarează în sfârșit, Eiffel gâfâie, îl arde brațul și se dă înapoi ca să-i facă loc mașinii. Aceasta pornește, clătinându-se.

Ciudat lucru, Restac nu încetinește.

— Antoine, așteaptă-mă!

Dimpotrivă, automobilul accelerează fără ca șoferul să catadicsească măcar să

privească înapoi.

Gustave l-ar putea ajunge, dar la ce bun?!

Acum totul e limpede: Antoine de Restac știe.

29

Bordeaux, 1860

Bourgès era acolo, proțăpit pe terasa din fața casei lui, precum căpcăunul în fața propriului palat. Știa că Eiffel avea să vină, iar el avea să fie nevoit să-și joace rolul, fără pic de plăcere. Tremura încă gândindu-se la întâmplarea din ajun cu Adrienne. Dar nu mai era momentul să dea dovadă de slăbiciune. De acum era prea târziu. Accidentul se petrecuse și nu mai putea face cale întoarsă.

Dintr-odată, aspectul financiar și înțelegerea cu Pauwels păreau atât de neînsemnate; aproape obscene, în comparație cu ceea ce se petrecuse. Deși Bourgès luase de multă vreme hotărârea, evenimentele îl conduceau către o alegere dureroasă, dar rațională. Și, de altfel, Adrienne merita ceva mai bun. Era unica sa fiică și nu Eiffel era cel care avea să preia exploatarea lemnului, proprietățile și, bineînțeles, rangul familiei Bourgès în societatea bordeleză.

Oricât era de fermecător — și Louis Bourgès își reproșa acum că-l primise ca pe un fiu —, un inginer era un nomad: nu va rămâne niciodată pe loc. Adrienne merita mai mult decât o viață de Penelopă. Marele burghez era totuși nervos, tensionat, căci imaginile din ajun îi reveneau în memorie. Suferința intimă a lui Adrienne... Niciun tată n-ar trebui să-i impună așa ceva propriei fiice! Cu toate astea, era nevoit să fie ferm, ba chiar să-și arate cea mai ostilă latură a sa...

La poartă apăru silueta lui Eiffel; o deschise și se năpusti pe aleea centrală.

Inginerul alergase atât de mult, încât nu mai putea să strige. În mintea sa, totul se îngrămădea, se încâlcea, iar el nu mai căuta vreo logică. Un singur lucru conta: — A... Adrienne...

Numele țâșni cu o voce istovită, iar Gustave fu nevoit să se oprească la jumătatea drumului, să se îndoaie în mijlocul aleii ca să-și reia suflul.

Bourgès nu se clintise, asemenea statuii Comandorului.

Eiffel își îndreptă spatele, își îndepărtă de pe haine firele de iarbă adunate în timpul cursei peste câmpuri și se chinui să avanseze până la treptele ce duceau pe terasă.

Era o imagine simbolică și tristă. Bourgès stătea ca un străjer în capul scărilor.

Iar Gustave își ridica privirea spre el.

— Unde e Adrienne?

Bărbatul cel corpolent privea în depărtare, de parcă pândea ceva la liziera parcului. Jalnică străduanie: făcea orice ca să nu se uite la Eiffel.

— Doamne, unde e Adrienne? zise Gustave, urcând prima treaptă.

— Nu-i aici. A plecat...

Dintr-un salt, Gustave Eiffel ajunse în fața lui, palid la față, iar Bourgès nu se putu abține să facă un pas înapoi.

— A plecat? Dar ce... Unde a plecat?

Bourgès anticipase de multe ori scena, dar cu o zi în urmă, începuse să se teamă

de ea. Sperase că Pauwels va rezolva treaba, scutindu-l de calvar.

Colac peste pupăză, George, majordomul, trecea prin fața casei.

— Bună ziua, domnule Eiffel, zise el, cu un zâmbet vesel. Și felicitări pentru pasarelă!

Dar Bourgès îi făcu semn să se îndepărteze, iar George se întoarse din drum.

— Unde a plecat? insistă Gustave, apropiindu-se cu pași amenințători de bărbatul cel masiv.

— Într-o călătorie. Cu niște prieteni.

Lui Eiffel nu-i venea să creadă. Alaltăieri lua masa aici, ca să discute cu toții despre căsătorie.

— Nu... nu înțeleg... spuse în cele din urmă Gustave, a cărui furie lăsa loc unei

tristeți adânci.

— Încă din prima zi, n-ai înțeles nimic.

Vocea lui Bourgès era îngrozitor de neutră. Ca a unui grefier de tribunal. Dacă nu adopta acest ton, el era cel care risca să cedeze.

Eiffel îl regăsea pe omul de afaceri cel distant pe care-l cunoscuse când pornise șantierul.

— Te-ai lăsat amăgit, ca și alții, reluă Bourgès cu o condescendență forțată. N-o mai amuză jocul, asta-i tot...

— Jocul?!

Bourgès se prefăcu dezolat și înduioșat, punându-și chiar o mână pe umărul lui Gustave.

— Nu-și mai dorește căsătoria asta. Dar n-a avut curajul să ți-o spună...

Eiffel își eliberă umărul violent. Adrienne nu putuse să se poarte astfel! N-ar fi trădat niciodată jurământul lor. Sau i-ar fi spus adevărul lui Eiffel; avea prea multă onoare, prea mult orgoliu ca să facă altfel.

— Nu! strigă Eiffel. Nu-i adevărat!

Strigătul său atrase câțiva servitori pe care Bourgès îi văzu apărând la

colțul casei sau la ferestrele de la etaj.

— Adrienne! strigă Gustave, ducându-și mâinile pâlnie la gură. ADRIENNE!

Bourgès făcu din nou semn către personalul său să dispară, ceea ce oamenii făcură cu îngrijorare în priviri, într-atât era de vădită disperarea lui Gustave.

— Îți spun că nu e aici... Vrei, poate, să cercetezi casa?

Gustave înțelese că era inutil. Dar nu voia să creadă! Adrienne nu putea să se facă astfel nevăzută, fără o vorbă, asemenea unei stafii.

Bourgès era istovit. Trebuia ca toate astea să înceteze.

— Bine, haide, șterge putina. Ți-am spus: jocul s-a încheiat...

Fraza aceasta era picătura care umplea paharul. Cuprins de mânie, Gustave se năpusti asupra lui Bourgès cu o furie stângace. Celălalt nu se așteptase, dar era cu două capete mai înalt ca inginerul. În ciuda vârstei sale, cu o simplă mișcare a brațului, îl împinse pe Eiffel, care-o luă de-a-ndăratelea spre trepte, se poticni și se rostogoli până la baza aleii.

Își lovi puternic fruntea de muchea unei trepte, iar fața îi fu strivită de pietriș.

Când se ridică gâfâind, cu ochii înroșiți de sângele ce curgea din frunte, Bourgès nu se clintise. Îl privea pe inginer cu un dispreț glacial, de pe terasă; apoi intră în casă.

— Trebuie să plecați, domnule Eiffel, se auzi vocea bătrânului Georges, care-l ajută pe Gustave să se ridice.

— Adrienne... murmură încă o dată tânărul, abia ținându-se pe picioare.

— Domnișoara nu-i aici, spuse Georges cu părere de rău.

Gustave se forță să-i zâmbească servitorului care-l privea cu milă.

— Nu-i nimic, am s-o aștept...

30

Paris, 1887

— Vrei ceai?

— Mulțumesc, am deja.

De câte ori i-a pus întrebarea asta? De câte ori a dat ea răspunsul ăsta? Dar aceasta e, de fapt, esența unui cuplu: un sistem instaurat de mimetismul social încă de când omul merge pe două picioare. În ciuda războaielor, a epidemiilor, a științei, un cuplu nu va fi nicicând altceva decât un cuplu. Firește, niște copii ar fi schimbat situația. Ei sunt partea de nesiguranță, de surpriză care poate duce o familie în paradis sau în iad. Dar Adrienne suferise accidentul, iar Antoine se conformase.

— Nu putem avea totul, iubito... îi spunea el uneori ca s-o consoleze, când vedea pe fereastră mame înconjurate de o liotă de copii în parcul Monceau.

— Fără îndoială...

— Locuim într-un cartier superb, vom fi întotdeauna feriți de nevoi, cunoaștem oameni extraordinari. Și ne iubim de peste douăzeci de ani...

În fața acestei succesiuni de argumente, Adrienne era nevoită să încuviințeze, căci soțul ei avea dreptate. Însă simțea uneori un gol imens care-o cuprindea și o sufoca. Punea senzația asta pe seama cicatricei, care încă o mai durea pe ici, colo, deși trecuseră atâția ani.

Iar Gustave se întorsese...

Știa că Antoine îl cunoscuse în timpul studiilor, dar se străduise să uite repede acest amănunt. Trebuia să uite totul despre el, ținea de viața ei trecută. Când avea o familie, o inocență, un trup și o inimă neatinse de vreo rană. Îl uitase cu timpul, căci Antoine nu-l pomenea niciodată.

Din nefericire, turnul schimbase totul. Revederea; descoperirea tulburării amândurora, încă de la prima privire; aflarea veștii că el era văduv, liber, mai atrăgător chiar ca înainte; mai ales înțelegerea faptului că el reprezenta o portiță

de scăpare, un posibil altundeva, o altfel de viață decât confortul acesta sufocant de care se legase de un sfert de secol.

Însă Adrienne știe că astea sunt doar visuri frumoase. Realitatea înseamnă cei din jur, viața, reputația cimentată de uzura timpului.

Și mai înseamnă soțul ei pe care l-a iubit sincer, agățându-se de această dragoste ca de un colac de salvare ca să nu fie atrasă la fundul fluviului.

Îl mai iubește pe Antoine?

E acolo, în fața ei, cufundat în citirea presei...

Iubirea e o noțiune atât de vagă! Când se învelește în rutină, își pierde savoarea.

Dar nu e, oare, apanajul oricărei relații trainice? Nu poți fi mereu cuprins de emoție, cu simțurile treze, cu o dorință fierbinte. De acum, frumosul ei logodnic e un soț bătrân, lângă care se trezește în fiecare zi de un sfert de secol și care-i oferă în fiecare dimineață un ceai, când ea s-a servit deja.

Adrienne îl studiază pe Antoine, de parcă i-ar lipsi un element. Citește știrile cu fruntea aplecată asupra jurnalului Le Figaro, dar ceva s-a schimbat.

Și-a dat seama imediat că el era suspicios. Încă de la prima serată la Lockroy, anul trecut, Antoine s-a arătat surprins.

— Ai văzut cum se uita la tine?

— Ar trebui să fii flatat; încă le plac bărbaților.

— Nu asta e. Parcă te-ar cunoaște...

— Nu l-am întâlnit niciodată pe bărbatul ăsta, Antoine.

— Știu, dar poate că te-a întâlnit el pe tine...

Remarcă ciudată, la care Adrienne nu răspunsese. Era esențial să nu lase să se vadă nimic. Antoine nu aflase niciodată despre acea dragoste din tinerețe și despre drama care urmase. O cunoscuse pe Adrienne când ea rupsese relațiile cu părinții săi și era în convalescență după accidentul suferit. Trecuseră douăzeci și cinci de ani de când reușise să țină sub obroc această amintire. Însă acum, dacă

Gustave se întorsese și era primit ca prieten în casa lor, va izbuti ea, oare, să

mimeze indiferența?

De fapt, în afară de ziua concursului și de petrecerea în grădină de la minister, nu s-au mai revăzut. În ziua valsului lor, Adrienne a văzut bine privirea lui Antoine: e limpede că a observat ceva, fie și doar instinctiv. Cuplurile se simt, se cunosc odată cu trecerea timpului. Dar el n-a spus nimic, căci se sfârșea „misiunea“ lui legată de Eiffel. De atunci a trecut mai mult de un an. Și totuși, Adrienne se gândește la Gustave seară de seară...

— Ai văzut, observă Antoine, ridicând privirea din jurnal, se strică treaba pe șantierul turnului!

Încearcă, oare, Restac să-și provoace soția?

Ea răspunde un „A, da“ evaziv, însă el continuă s-o privească, pândind o reacție.

— Au intrat în grevă, zice el, întorcând ziarul spre ea.

Adrienne vede o fotografie cu muncitori care șed în fața pilonilor neterminați și mănâncă sendvișuri.

Rămâne impasibilă, dar inima începe să-i bată cu putere. O tulbură mai mult insistența stranie prin care Antoine vrea s-o stârnească decât ceea ce citește.

— Bietul Gustave, zice el pe un ton comic, chiar că a încurcat-o... Treaba asta îi poate dărâma turnul.

— Dar de ce?

Adrienne a răspuns atât de repede, încât Restac strânge din pleoape, intrigat.

— Dacă întreruperea lucrărilor depășește un anumit număr de zile, încetează

acordul cu Primăria Parisului și cu statul, iar el va fi nevoit să demoleze totul.

Poetul metalului va fi ruinat!

— S-ar zice că asta te amuză!

A strigat, înfuriată de tonul sarcastic al soțului ei.

— Iar pe tine, s-ar zice că te atinge profund, Adrienne. Aș putea să știu de ce?

Nevasta simte cum pălește; soțul ei nu s-a arătat nicicând atât de direct. Sângele îi pulsează puternic în cap. De parcă ar vorbi altcineva prin gura ei, începe să se bâlbâie, pe urmă explică faptul că ar fi prea nedrept. Un proiect așa frumos. O

aventură așa frumoasă.

— În plus, e și meritul tău, Antoine. Fără susținerea ta, n-ar fi ajuns până aici. Iar azi pare că prăbușirea lui te bucură, ca și cum l-ai abandonat.

— Eu nu susțin și nu abandonez pe nimeni, spune el pe un ton glacial. Fiecare e responsabil pentru propria prăbușire și pentru propriile fapte.

O pironește din nou cu privirea, atent la cea mai mică reacție. Însă ea își mai toarnă ceai și-i oferă și soțului său.

— Mulțumesc, nu mai vreau...

Ca și cum e hotărât s-o chinuie până la capăt, Antoine reia articolul și arată spre un rând, în josul primei coloane.

— De altfel, cred că prăbușirea lui a început.

Adrienne nu răspunde; își bea ceaiul.

— Închipuie-ți că a dispărut.

— A dispărut?

— Nimeni nu știe unde e. De trei zile nu s-a mai dus pe șantier, de unde a plecat după o ceartă violentă cu greviștii. Nici fiica lui nu știe unde ar putea fi.

Adrienne nu mai rezistă. Să-l știe pe Gustave singur, încolțit, în pragul falimentului, în vreme ce propriul ei soț se înfruptă din necazul lui...

Se ridică și își aruncă șervetul pe masă.

— De ce vorbești cu atâta cruzime, Antoine?

Restac o privește cu o ușurare acră.

— Nu vorbesc cu cruzime, constat doar. În schimb, tu îmi pari foarte afectată.

De fapt, ce ne pasă nouă de fierarul ăsta neînsemnat?!

Vorbele astea au fost prea mult.

Fără să-i arunce măcar o privire soțului ei, Adrienne se îndreaptă în grabă spre ușă și își ia paltonul.

— Adrienne, unde te duci?!

— La Bordeaux!

Când Restac ajunge în holul de la intrare, soția lui a trântit deja ușa. Se prăbușește într-un fotoliu voluminos, înfrânt, nedumerit și abătut.

— La Bordeaux...? repetă el, secătuit.

31

Bordeaux, 1860

Adrienne era așa fericită, încât îi venea să plângă de bucurie. Dansa în camera ei, se privea în oglindă, respira cu nesaț aerul greu al acelui sfârșit de vară, le făcea cu ochiul păsărilor, pomilor, norilor, întregii naturi, ce părea s-o sărbătorească.

Viața era într-adevăr frumoasă. De ce să nu admită? Și pe urmă, avea mult noroc, și asta era nevoită să recunoască. Trebuia chiar să „aducă mulțumiri către Domnul“, după cum obișnuia să zică părintele Delcroix, care venea deseori la masă, la părinții ei, după slujbă — și golea de unul singur câte o sticlă de vin Pessac!

— Adrienne, Domnul v-a răsfățat; nu uitați niciodată să-i aduceți mulțumiri...

Iar tânăra aducea mulțumiri în felul său. Zâmbind frumuseții lumii, încântărilor naturii, propriei bucurii de a fi. Totul era atât de perfect de câteva luni încoace!

Avea să se mărite cu bărbatul pe care-l iubea, de cum avea el să-și desăvârșească

prima capodoperă.

— Adrienne, exagerezi...

— Ba nu; pasarela asta e o capodoperă! De altfel, o spune toată lumea, tatăl meu a fost primul.

— Sper, mai ales, să fac lucrări mult mai bune.

— Ai să faci lucrări mai bune, tot mai bune. Căci voi fi lângă tine, ca o muză.

Gustave râdea din toată inima de aceste laude exagerate, dar știa că Adrienne era sinceră. Nutrea o admirație fără margini față de logodnicul ei și intuia că el se afla în pragul unei cariere măreț.

Mâine, exact la aceeași oră, ea îl va ține de mână în timp ce primarul din Bordeaux va tăia panglica. Întregul oraș va fi de față la inaugurare. Și cu toții îi vor vedea unul lângă altul, mână-n mână, de parcă și-ar boteza primul copil. Nu era decât o pasarelă de metal, dar Gustave îi dedicase viața, energia, toată

puterea lui. Iar fără ea, fără această structură minunată, ei doi nu s-ar fi întâlnit niciodată. Podul acesta le purta noroc.

În timp ce îmbrăca o rochie în fața oglinzii de la dulapul ei, Adrienne avu o îndoială. Era, oare, alegerea potrivită? Nu cumva trebuia o ținută mai sobră? Sau dimpotrivă, mai colorată? De fapt, cum se îmbracă lumea ca să meargă la o inaugurare?

Iat-o dând fuga pe culoar, apoi, pe scară, strigând:

— Mamă! Tată!

Părinții Bourgès erau în sufragerie și își terminau micul dejun.

— Sunteți încă la masă? Eu nu mai am stare. Am impresia că mâine se inaugurează pasarela mea.

Părinții se priviră tăcuți, cu fețe ciudat de sumbre.

— Am nevoie de un sfat pentru rochie, zice ea, rotindu-se ca un titirez. Mamă, ce crezi?

Mama reuși să zâmbească, dar îi ceru fiicei ei să ia un loc, fiindcă îi dădea amețeli.

Louis Bourgès se strădui și el să adopte o expresie amabilă, care aducea însă cu o grimasă.

Adrienne ridică din umeri. Părinții ei aveau deseori toane, însă azi n-aveau nicicum să-i umbrească fericirea.

— Am o idee, zise ea, lăsându-și privirea purtată spre ferestrele

deschise larg către parc. Mi-ar plăcea să ne cununăm la Florența. Se pare că e un loc foarte frumos, foarte poetic. Voi ați fost acolo, nu-i așa?

Bourgès deschise un ziar pe masă, de parcă n-ar fi auzit nimic. Iar soția lui se

ridică și se duse să închidă fereastra, remarcând cu o voce cumplit de falsă:

— E mai rece în dimineața asta, nu-i așa? Se simte că toamna e aproape.

Adrienne nu mai înțelegea nimic. Nu doar că era o căldură sufocantă, dar părinții ei păreau hotărâți pe deasupra să-i ignore întrebările.

— Nu spuneți nimic, reluă ea, lovind cu o furculiță de argint într-o carafă plină

cu suc de struguri. Mamă, o nuntă la Florența, ce părere aveți?

Părinții știau că momentul avea să sosească. Se pregătiseră. Dar respinseseră

mereu eventualitatea, de parcă nu voiau să se gândească la asta. Ar fi trebuit totuși să facă repetiții, căci păreau neputincioși, aproape năuciți de amploarea sarcinii. Nimeni nu-i frânge inima propriului copil fără să tremure.

— Adrienne, draga mea, începu mama, cu fața scăldată în lacrimi, dar nu putu sfârși fraza.

Pe Adrienne o surprinse această disperare subită. Maică-sa era atât de distantă de obicei. În cuplul Bourgès, tatăl era cel mai sentimental, cel mai blând. Soția lui era mereu reținută, ușor geloasă fiindcă Adrienne era soarele soțului ei. Atâtea detalii pe care Adrienne nu le observa neapărat, dar care cimentaseră întotdeauna relațiile dintre toți trei.

— Vai, mamă, ce se întâmplă?

Tinerei i se făcu frică. Frică pentru mama ei, frică să nu i se fi întâmplat o nenorocire, ceva ce-i ascunseseră. Se ridică, o luă în brațe pe doamna Bourgès și o mângâie pe păr, așa cum se alină un copil. Pentru părinți, reacția ei era și mai dureroasă. Ascunsă de perdeaua de lacrimi, femeia îi predă ștafeta soțului ei.

Bourgès își drese glasul și își îndepărtă fotoliul înainte de a-și încrucișa mâinile peste pântecele rotund.

— N-o să fie nicio nuntă, Adrienne. Nici la Florența, nici în altă parte...

Adrienne nu auzise nimic. Cuvintele îi ajunseseră la urechi, dar le respinsese cu toată ființa. O asemenea frază era imposibilă. Chiar mai rău: era împotriva naturii.

Tatăl se chinuia să-și păstreze o expresie ostilă, să pară chiar mai odios decât era,

căci o vedea pe fiica lui cum pălește.

— Tată, dar... pasarela se inaugurează mâine... o să fim cu toții acolo ca să-l sărbătorim pe Gustave... e din familie acum. Familia mea...

Bourgès scutură ușor din cap, cu ochii țintă la o tartină prăjită pe care untul se topise în forme ciudate.

— Mama ta și cu mine ne-am gândit bine. Nu te poți mărita cu bărbatul ăsta...

Nu, Adrienne nu visa. Nu era o iluzie. Părinții ei nu jucau vreo comedie, gândeau ceea ce spuneau, se gândiseră dinainte. Fără îndoială, de multă vreme.

Poate, de la început, cine știe?

— Bărbatul ăsta? repetă ea, aruncând un scaun a cărui vopsea se prefăcu într-un praf alb din pricina izbiturii.

— Să fim sinceri, draga mea, zise mama ei, după ce-și înghiți lacrimile, meriți pe cineva mai bun ca el. O știi în sufletul tău. Nu e... nu suntem... mă rog, înțelegi ce vreau să zic.

O, da, înțelegea! Înțelegea chiar foarte bine. Dar părinții ei aveau să înțeleagă cu adevărat, aveau să știe.

Se postă în fața mesei, dreaptă, nemișcată ca o statuie, de parcă se pregătea pentru un duel. Privirea ei îi sfida, iar cei doi Bourgès erau acum și mai neajutorați. Ziua aceasta era un coșmar.

— De la bărbatul ăsta... aștept un copil.

Doamna Bourgès își înăbuși un strigăt de teamă, iar soțul ei închise

ochii mult timp, de parcă nu mai voia să aibă de-a face cu povestea asta.

— Nu-i adevărat, spuse el în sfârșit, ridicându-se la rândul lui. Minți, Adrienne...

Adrienne își păstră calmul. Era chiar surprinsă că e atât de impasibilă, în ciuda durerii stârnite de conversația aceasta; părinții ei nu se așteptau la o astfel de veste.

— Da, sunt însărcinată. Gustave nu știe încă, dar am să-i spun mâine, după

inaugurarea pasarelei. Va fi mica mea surpriză. Cadoul meu... de nuntă...

Bourgès izbucni:

— Du-te în camera ta! Imediat!

Văzu atunci o lucire terifiantă în ochii fiicei sale. Era, oare, nebunie, resemnare, curaj? Sau doar o voință de fier?

Dintr-un salt, ea se năpusti spre ușa cu geamuri, pe care o deschise larg și se repezi afară.

— Adrienne, unde te duci? strigă maică-sa.

Tatăl rămase încremenit, nemaiștiind ce să facă.

— Louis, du-te s-o cauți, te implor! Știi bine că e în stare de orice!

Da, Bourgès știa. Era chiar înspăimântat de ceea ce se putea întâmpla de-acum.

Își scutură trupul masiv, își adună puterile și porni în fugă spre parc.

32

Paris, 1887

Adrienne îndrăgește plimbările solitare prin Paris. Îi place să pornească la întâmplare, fără să știe unde o vor duce pașii, fără să dea socoteală nimănui. În viața ei atât de organizată, atât de cronometrată, a reușit întotdeauna să-și păstreze niște răgazuri de libertate, chiar dacă soțul ei nu privește acest lucru cu ochi buni. Nu fiindcă se teme că ea s-ar întâlni cu bărbați, ci fiindcă lui Adrienne îi

place să exploreze zone mai puțin sigure decât hotarele câmpiei Monceau.

Merge deseori până la fortificații, la înălțimile din Belleville sau pe străduțele din jurul Halelor. Dar niciodată nu se întâlnește cu oameni periculoși, de parcă ar fi ocrotită. Fără îndoială, lumea citește pe fața acestei femei frumoase cu ochi de felină că nu face cu totul parte din lumea asta, că vine de aiurea și că se va întoarce acolo, că e altcineva. Cine? Nici chiar Adrienne de Restac nu știe.

Oricum, de multă vreme are sentimentul că trăiește o viață paralelă, că s-a abătut de la destinul ei deja pregătit, că a apucat-o pe un drum lăturalnic și s-a rătăcit în pădurea propriilor contradicții. Și totuși, astăzi i se pare că se întoarce. Nu e ca și cum ar merge îndărăt, ci crede în adâncul ființei că a regăsit, în sfârșit, calea spre trecutul ei, spre luminișul minunat pe care n-ar fi trebuit — și n-ar fi vrut — să-l părăsească niciodată. Certitudine stranie care o împinge înainte cu chipul senin și ochii mai mari decât lumea. A trecut mai mult de un an de când, în timpul valsului de la Ministerul Comerțului, el îi șoptise adresa aceea ca pe un secret.

Pensiunea Salcâmilor din strada Batignolles. N-o uitase niciodată. Mai ales că nu e departe de casa ei. Nu trebuie decât să străbată bulevardul, să treacă de calea ferată și s-o cotească pieziș la stânga, spre acel mic cartier atât de diferit de al ei.

Aici nu sunt clădiri frumoase, nici hoteluri semețe, nici prăvălii scumpe. E

Parisul popular descris de Zola[17] în cărțile sale (pe care Antoine le urăște profund, iar Adrienne devorează fiecare volum nou-apărut). Un cartier de artizani, de comercianți, de maghernițe dărăpănate, de străzi noroioase, de puști cu caschete, de băieți răi care se holbează la trecători, de curți dosnice întunecate, de ferestre fără geamuri și, pe deasupra, un cartier dominat de o energie, de o gentilețe, o bucurie de a trăi pe care nu le întâlnește niciodată pe aleile uniforme, atât de drepte și de impecabile din parcul Monceau.

— Scuzați-mă, doamnă, caut Pensiunea Salcâmilor.

Bătrâna o studiază pe această burgheză distinsă. Apoi strânge din pleoape, cu o expresie șmecheră.

— O femeie frumoasă ca dumneavoastră, la doamna Goula? Serios?

— Cunoașteți acel loc?

Femeia dă din umeri și strânge mai tare cu degetele un coș doldora de legume.

— M-a luat gura pe dinainte... E căsuța aia mai departe de stradă, acolo, pe dreapta. Vedeți gardul și crengile? Acolo e...

— Mulțumesc, doamnă.

— Nu vă grăbiți să-mi mulțumiți...

Ce femeie ciudată! Dar Adrienne e obișnuită să întâlnească personaje stranii în plimbările ei solitare.

Pensiunea Salcâmilor e o căsuță fermecătoare ce pare adusă aici de la țară. Fără

îndoială, e un vestigiu al începuturilor acestui cartier, de pe vremea când era doar un sat, departe de Paris, așezat pe dealurile ce străjuiau valea Senei. Un gard ruginit, o grădiniță sălbatică, ansambluri de flori, un trandafir cățărat pe fațadă

care încadrează ușa și o plăcuță: „Salcâmii, pensiune de familie“.

Nimic îngrijorător! Femeia aceea o fi vrut s-o sperie, dar s-a ostenit degeaba.

Adrienne sună la ușă și așteaptă multă vreme până ce aude o voce molcomă

spunând „vin, vin“ și se deschide ușa.

Ce vârstă să aibă doamna Goula? Adrienne n-ar putea spune. Parcă e o vrăjitoare dichisită ca să meargă la bal. Îi face loc lui Adrienne să intre într-un vestibul ai cărui pereți sunt acoperiți cu picturi indecente.

— Soțul meu era artist, se scuză patroana, dar cum n-au nicio valoare, le-am

păstrat. A murit în timpul Comunei...

Adrienne se chinuie să zâmbească și observă micul salon spre care dă vestibulul.

Vede vreo zece persoane, bărbați și femei de vârste diferite, care se îndeletnicesc cu jocul de cărți sau citesc în tăcere.

— Dacă vreți o cameră, sunt toate ocupate...

— Nu vreau cameră, liniștiți-vă.

— N-am nevoie să fiu liniștită.

Hotărât lucru, cucoana asta nu e tocmai amabilă.

— Am venit să vorbesc cu domnul Eiffel.

— Care domn? se miră patroana înclinând capul, ca un câine bătrân care a surzit.

— Eiffel...

— A, nu-i la mine.

— Dar un domn... Bonickhausen?

Fața bătrânei se luminează brusc și renunță la ostilitate.

— Vreți să spuneți domnul Gustave?

Inima lui Adrienne bate cu putere.

— E aici?

— Este! Unul dintre clienții noștri cei mai fideli. De obicei, vine câte o noapte, mereu singur, și o petrece visând la fereastră, de parcă ar aștepta pe cineva.

Adrienne freamătă.

— Dar acum e aici de trei zile, e prima oară când stă atât de mult. Nici măcar n-a ieșit din cameră. Mi-a cerut să pun tava în fața ușii, dar nu mănâncă mai nimic.

Sper că nu e bolnav.

Doamna Goula se crispează, temându-se că a vorbit prea mult.

— Sunteți măcar o femeie onorabilă? Țin o casă cinstită, știți?

— Liniștiți-vă, minte Adrienne, sunt sora lui.

— Aha, exclamă patroana, roșind. Mi se părea mie că aveți un aer de familie.

Pe urmă îi arată o scară îngustă în partea opusă a intrării.

— Vă las să urcați: e la etajul doi, pe dreapta. Camera numărul 16.

— Mulțumesc, doamnă...

*

Adrienne stă mult timp în fața ușii. Se întorc îndoielile. Să fie acesta drumul pe care să-l aleagă? Momentul pe care l-a pândit de douăzeci și cinci de ani încoace? Sau e doar o nouă iluzie, o altă farsă a destinului? Însă lui Adrienne Bourgès nu i-a plăcut niciodată să dea înapoi. Ba o ia chiar înainte și intră fără să

bată la ușă...

Duhoarea o izbește în față. Un miros acru, amestec de tutun, alcool și sudoare bărbătească stătută.

Încăperea e atât de întunecată — obloanele sunt închise, lămpile stinse —, încât e nevoită să-și obișnuiască ochii.

Atunci îl vede.

Mai degrabă, zărește lucirea țigării, ca un licurici în amurg; apoi, silueta lui, prăbușită în fotoliul masiv, înconjurată de sticle goale care acoperă podeaua.

E ceva care o sperie în imaginea asta; parcă regretă că a venit; n-ar fi fost, oare, mai bine să păstreze despre toate acestea doar un regret, o nostalgie, acel uimitor sipet al memoriei care-i permisese să treacă prin viață până acum? Prea târziu: a mers prea departe. Acum i se arată celălalt Eiffel: un bărbat slab, dărâmat, neîngrijit, căruia îi deslușește, în sfârșit, privirea, în ciuda penumbrei.

— Gustave! șoptește ea, cu voce tremurată.

Scurt râs trist.

— Până la urmă, ai venit. E bine...

Încearcă să se ridice în picioare, dar n-are putere. Ea îl vede cum se smulge din fotoliu, dar cade la loc, neputându-se desprinde.

Cu ajutorul unui chibrit, își însuflețește din nou țigara. La lumina flăcării, Adrienne îi vede fața istovită, dar și blândețea privirii în care citește bucuria de-a o ști aici și tristețea pentru toți acești ani petrecuți departe de ea.

— După cum vezi, mi-am amintit de locul ăsta, spune ea pe un ton ce se vrea voios.

Pe urmă îngenunchează în fața lui.

— Mi-a luat un an...

Gustave se încruntă și clatină din cap de la stânga la dreapta.

— Nu, Adrienne. Ar fi trebuit să vii acum douăzeci și cinci de ani...

Adrienne ar vrea să răspundă, dar lacrimile o împiedică să vorbească.

[17] Émile Zola (1840–1902), scriitor și ziarist francez (N.t.).

33

Bordeaux, 1860

Să nu gândească. Să nu raționeze. Să-și păstreze suflul. Să reușească să alerge fără să se poticnească. Și mai ales, să fugă. Să fugă de oamenii ăștia, de societatea asta, de aroganța asta, de prostia asta. Vasăzică, merita mai mult? Ce merita de fapt? Un mare burghez, conservat în propria onorabilitate, ca tatăl ei?

Ca să se stingă puțin câte puțin, an de an, în plictiseala și strălucirea acelei vieți burgheze, ca mama ei? Să se sufoce cu reguli, principii, dejunuri cu personaje importante, sărbători, celebrări municipale, cu tot acest stil de viață provincial, la fel de vesel ca adâncurile Garonei? Niciodată! Dar ca să scape de toate astea, trebuia să fugă. Să fugă spre gardul parcului, ultima piedică în calea libertății.

— Adrienne! urlă tatăl ei, aflat încă departe în urmă.

Nu se întoarce, mai ales ca să nu-și încetinească fuga. Trebuie să păstreze distanța. Să nu riște ca el s-o prindă. Mai ales că Louis Bourgès cel corpolent gâfâie pe gazon, se chinuie, iar din cinci în cinci metri, este nevoit să-și tragă

sufletul.

Adrienne își simțea capul gata să plesnească. Fața îi era scăldată în sudoare. Mai era și greața violentă care o cuprinsese de câteva zile. Dar asta era bucuria ei.

Surpriza drăgălașă pe care avea să i-o facă mâine lui Gustave. De altfel, chiar în seara asta.

Acum, că fugea, nimic nu-i mai putea despărți. Avea să se adăpostească în casa lui. Sau în baraca de pe șantier, unde aveau cele mai frumoase amintiri. Părinții ei nu mai aveau ce spune: nu mai era o copilă, iar Gustave știa cum să le țină

piept. Gustave: bărbatul ei, iubirea ei, eroul ei.

Ajunsă în fața porții, se descurajă.

— Închisă... spuse ea gâfâind și scuturând poarta ferecată cu un lanț gros.

Georges o deschidea în fiecare dimineață. De ce n-o făcuse și azi? Ce hazard întunecat făcuse ca, tocmai în dimineața aceasta, el să nu fi venit până la intrarea în parc?

— Asta e, își zise ea și începu să se cațăre pe gard.

— Adrienne! Nu face vreo prostie! urlă tatăl ei, pe care ea îl auzise grăbind pașii... pe urmă, apropiindu-se.

Era acum la jumătatea urcușului. Încă puțin și ajungea în vârful gardului. Dar acolo trebuia să fie foarte îndemânatică. Vârfurile în formă de sulițe erau ascuțite ca niște săbii, chiar și porumbeii rămâneau înfipți acolo, spre groaza doamnei Bourgès.

Adrienne se înfioră la gândul acesta, dar își luă un ultim avânt și ajunse pe coama gardului.

— Adrienne! Doamne, Dumnezeule! Coboară! E prea periculos!

Tatăl ei era jos, lângă grilaj, istovit, răsuflând din greu, plin de sudoare și de teamă.

Ce firav părea tata Bourgès de acolo, de sus! Adrienne izbucni chiar într-un râs nervos care-o făcu aproape să-și piardă echilibrul. Dar trebuia să fie prudentă. Își proptea picioarele între vârfurile sulițelor, o cât de mică mișcare greșită o putea arunca în țepe.

— Adrienne, draga mea, o implora taică-său. Dă-te jos...

Fiica lui îl țintuia cu privirea, mută, sfidându-l cu o bucurie sadică. Bourgès culegea ceea ce semănase.

— Hai să stăm iar de vorbă cu mintea limpede, reluă el cu o voce mieroasă.

Poate că mama ta și cu mine ne-am pripit. O să găsim un compromis, sunt sigur...

Adrienne era siderată.

— Un compromis? Adică sunteți gata să negociați?

Tatăl nu mai îndrăzni să răspundă, căci fiică-sa, în culmea furiei, începea să se clatine periculos în vârful gardului.

— Nu sunt unul dintre clienții tăi, tată, Știu că, pentru tine, orice se poate cumpăra, dar nu și pe mine.

Și adăugă, arătându-și pântecele:

— Nu și... pe el...

Bourgès era năucit. Scena îi părea împietrită și nu mai avea argumente. Într-un efort disperat, începu să se urce pe gard.

Imaginea era atât de ridicolă, încât Adrienne izbucni iar într-un râs nebun, căci bărbatul cel corpolent nu găsea niciun punct de sprijin, aluneca pe metal, strivindu-și fața de încuietoarea porții.

Râdea atât de tare, încât el se înroși de furie.

— Adrienne, ajunge!

Atunci, printr-un salt spectaculos, reuși să-și apuce fiica de un picior. Era gestul în plus.

Totul se petrecu foarte rapid.

Cu un țipăt uluit, Adrienne se răsturnă înainte, dar fu oprită din cădere, asemenea unei păsări lovite în zbor.

— Adrienne! urlă Bourgès, împroșcat de sângele fiicei sale.

34

Paris, 1887

— Acel accident a fost fatal pentru copilul nostru și pentru toți ceilalți pe care i-aș fi putut avea...

Gustave e dărâmat. Nu s-ar fi gândit nicicând la așa ceva. Nu-i spusese nimeni nimic. Totul fusese ținut sub tăcere.

Atinge cu degetele cicatricea pe care i-a arătat-o Adrienne când își încheia povestirea. Un ciudat defileu trandafiriu, aproape artistic, îi brăzdează pântecele de la buric și până în dreptul coapselor. Afară s-a întunecat deja. A vorbit atât de mult, anevoios, urmând șirul memoriei sale, astfel încât Gustave să nu piardă

niciun amănunt, căci povestea aceasta e a lor. Aud prin fereastră zgomotul unei trăsuri și nechezatul cailor.

— Puteam chiar să mor, însă doctorii din Bordeaux au făcut minuni...

— Minunea — spune Gustave, care a îngenuncheat în fața lui Adrienne și își trece degetele peste obrajii ei, peste fruntea ei, peste buzele ei, peste gâtul ei —, e aceea că suntem aici amândoi, în sfârșit...

Cu glas gâtuit, de parcă s-ar lupta cu lacrimile, mărturisește cu greu:

— Nu puteam vorbi cu nimeni despre tine. Nu știam unde ești. M-am simțit trădat, părăsit...

Adrienne mângâie la rândul ei fața lui Gustave:

— De fapt, eram aici. Citeam totul despre tine. Articolele, cărțile, interviurile...

Nu era săptămână în care să nu găsesc ceva legat de tine. Nu-ți poți închipui ce mândră eram... ce mândră sunt...

Adrienne nu mai are cuvinte, e la capătul puterilor. Nu s-a mai gândit niciodată

la ceea ce a povestit. N-a vorbit cu absolut nimeni despre asta, nici măcar cu ea însăși. N-a știut nici Antoine, care a cunoscut-o după dramă, în convalescență. A aflat doar că ea a rămas stearpă în urma unui accident stupid și că, dacă se însura cu ea, trebuia să renunțe la gândul de-a avea moștenitori...

Dar și-ar fi dorit, oare, Adrienne un copil cu altcineva? Au trecut douăzeci și cinci de ani, iar întrebarea asta nu-și mai are rostul. Prima ei dragoste e aici, în fața ei, cu fața suptă, cu barba sură, ochii încercănați, ridați, dar și-a păstrat acea flacără, acea energie care a sedus-o încă de când l-a cunoscut.

Când Gustave se ridică și o ia de mână, Adrienne se lasă în voia lui. Pe urmă, foarte încet, merg spre pat. Oare așa ar trebui să se întâmple?

N-ar fi potrivit să

lase unele amintiri în scrinul memoriei? Nu e prea târziu? Nu sunt ei prea bătrâni, prea ofiliți?

Dar memoria trupurilor e învingătoare. Când el îi înlătură rând pe rând toate veșmintele, cu delicatețe, ea își amintește. Sau, mai degrabă, trecutul se îmbină

cu prezentul ca să devină un timp absolut, imediat. Bărbatul care o ia în brațe, care o culcă pe patul acesta, care o sărută cu atâta gingășie nu mai e tânărul inginer înflăcărat de douăzeci și șase de ani, nici celebrul om de afaceri trecut de cincizeci de ani. E doar Gustave. Gustave al ei. La fel cum ea nu mai e decât Adrienne. Sunt aici amândoi.

În timp ce ea simte cum îi freamătă pielea de plăcere, cum o trece un val de căldură pe care nu l-a mai simțit de atâția ani, Gustave îi șoptește la ureche: —N-am să te mai las niciodată să pleci. Niciodată.

35

Paris, 1887

— Vă spun eu, Eiffel își bate joc de noi!

Vocea puternică răsună până în celălalt capăt al șantierului. Muncitorii îl aprobă, postați la picioarele lui. Brénichot a fost dintotdeauna cel mai vocal dintre ei, dar și cel mai violent. Totodată, e un om cu onoare și principii. Nu i-ar trăda niciodată pe oamenii care-l respectă. Dar când se simte înșelat...

— Și așa n-am câștigat niciun bănuț din ceea ce am cerut, iar acum, asta...

Suit în picioare pe un morman de grinzi îngrămădite de-a valma pe sol, muncitorul flutură niște foi de hârtie, în huiduielile mulțimii.

A dat peste ele azi-dimineață, aproape din întâmplare. Ca și cum descoperirea asta ar fi menită să confirme greva care blochează șantierul de șase zile. Căci nu se mai face nimic la baza turnului. Imediat ce echipa a anunțat oprirea lucrului, în loc să ia taurul de coarne — cum se așteptau cu toții, gata să cedeze mult, datorită respectului față de patronul lor — Gustave Eiffel a dispărut. Pură

întâmplare? Coincidență? Accident? Fugă de responsabilități? Nimeni

nu știe nimic în afara faptului că lucrările sunt oprite și că nu bietul Compagnon e cel care îi va trimite din nou pe oameni la muncă. Vor să fie plătiți pe măsura condițiilor de lucru, care devin tot mai periculoase. Cei patru stâlpi urcă zi de zi, puțin câte puțin, spre cer. Peste câteva săptămâni, se vor uni ca să alcătuiască

primul etaj. Dar cu ce preț? Al unui salariu de mizerie! Și pe deasupra, asta: documentele găsite de Brénichot în baraca lui Eiffel, lângă baza pilonului orientat către nord-vest. A intrat acolo în dimineața asta, hotărât să scotocească și să afle mai multe, fie și doar să înțeleagă de ce a dispărut patronul lui. Dar cele câteva pagini au fost de-ajuns... Ele confirmă că greva asta nu e doar fatală: e necesară.

— Ia uitați-vă unde au ajuns Întreprinderile Eiffel! Somație! Scrie aici că, dacă

în două luni nu se ajunge la primul etaj, pleacă toată lumea acasă!

Un val puternic de furie trece peste toți muncitorii; se privesc unii pe alții fără să

înțeleagă, de parcă s-ar simți cu toții înșelați. De parcă ar fi fost mințiți.

— Înseamnă că s-a terminat cu turnul, cu șantierul, cu totul? Și noi? Ce o să se întâmple cu noi, dacă...

— Are dreptate!

Într-o clipă, șantierul a tăcut. Există voci autoritare prin natura lor, în fața cărora se face liniște. Iar Gustave Eiffel străbate mulțimea într-o liniște ciudată, de surpriză și de ușurare totodată.

Deși s-ar cuveni să fie încă furioși, sunt uimiți de seninătatea feței lui. Nu există

alt cuvânt: Eiffel strălucește.

Când se urcă pe mormanul de grinzi, lângă Brénichot, îl privește cu atâta bunăvoință, încât muncitorul e dezarmat. Și cu toții au acel sentiment profund de familiaritate, de siguranță, înainte ca el să fi rostit vreun cuvânt.

— E adevărat, începe Eiffel, bătându-l amical pe umăr pe Brénichot, care se strâmbă, agasat fiindcă nu mai e vedetă.

— E adevărat, Brénichot are dreptate, suntem în cofă...

Știind că trebuie să-și stăpânească ascultătorii ca pe niște cai nărăvași, Eiffel își cântărește cu atenție cuvintele.

— Nu putem crește nicio leafă — val de proteste imediate — pentru moment...

Zarva se stinge din nou.

Muncitorii sunt pregătiți să-l asculte, însă toate fețele sunt abătute. Gustave își privește germenii turnului ce se înalță spre cerul Parisului. Același cer pe care-l privea azi-dimineață, de la fereastra camerei lor, la Pensiunea Salcâmilor. Le era atât de bine, totul era atât de frumos, atât de clar. Și totul va avea de-acum un rost.

— La primul etaj, reia inginerul, ridicându-și brațul deasupra capului, n-o să

ajungem în două luni, ci în cincisprezece zile!

Toți muncitorii izbucnesc într-un râs răutăcios. Respectul lor își ia zborul. Eiffel își bate cu adevărat joc de ei!

— Chiar așa? îl ia Brénichot în zeflemea, cu o privire ucigașă. Și cum vă gândiți să faceți asta?

Eiffel arată spre pilonul din stânga lui și răspunde cu convingere:

— Câte o macara la fiecare pilon, instalată pe șinele viitoarelor ascensoare. În felul ăsta, veți putea urca o bună parte din materiale fără efort, cel puțin, fără

pericole. Și mai ales, mult mai rapid.

Muncitorii sunt din nou derutați. Niciunul nu s-a gândit la soluția asta.

— În cincisprezece zile, reușim...

Eiffel își regăsește încrederea pe măsură ce muncitorii se freacă la ochi, se încruntă, uitându-se la faimosul pilon. Brénichot nu vrea să se lase îmbrobodit atât de ușor.

— Bine, dar cu noi cum rămâne?

Eiffel îl ia din nou pe după umeri.

— Noi: voi și cu mine! Fiindcă ne-am angajat împreună la proiectul acesta!

Probleme vor mai fi, mâine, poimâine. N-am bani să vă cresc azi salariile. Dar îi voi avea mâine!

O nouă liniște stânjenitoare; muncitorii nu mai știu în cine să se încreadă. Unii dintre ei lucrează de zece ani pentru Eiffel; știu că inginerul e un om de onoare, că n-a înșelat niciodată pe nimeni. Dar acum se apropie cu toții de prăpastie. Nu mai e timp pentru sentimentalism; loialitatea se oprește în pragul nevoilor reale, al pericolelor.

— Dar la siguranță vă gândiți? întreabă unul dintre ei, ieșind din mulțime și avansând până la baza grinzilor metalice.

Gustave schițează un zâmbet. Știe că trebuie s-o facă. E nevoit să recâștige cu

orice preț respectul și încrederea oamenilor. Așa că sare de pe mormanul de grinzi la sol, ca un bărbat tânăr. Apoi ajunge din câteva salturi la baza pilonului.

Muncitorii îl privesc uluiți cum își scoate haina, o aruncă pe jos și începe să se urce cu mâinile goale pe construcție...

Nu le vine să creadă. Cu atât mai mult cu cât grinzile noi sunt foarte alunecoase, iar el poartă pantofi de oraș.

Atunci când, ajuns la zece metri deasupra lor, îi alunecă un picior și riscă să

cadă, unul dintre muncitori strigă:

— Domnu' Eiffel, aveți totuși grijă!

Grija aceasta îl însuflețește! Iată-l cum își escaladează turnul cu agilitatea unei maimuțe, surprins de propria dibăcie. În fundul sufletului, știe că are din nou douăzeci și șase de ani, iar certitudinea asta îl face de neînvins.

Ajuns la jumătatea distanței, se agață cu brațele deasupra capului și își lasă

picioarele să se balanseze în gol. De acolo, de sus, nu mai vede trăsăturile fețelor, ci doar o armată de chipuri brune, roșiatice, care nu

fac niciun zgomot.

— Vom ajunge până la afurisitul de etaj întâi, pe urmă, vă dublez salariile. Vă

convine?

Câteva momente, nu răspunde nimeni. Pe urmă, cineva strigă un „da!“

încrezător, care devine curând un concert entuziast.

— Ăsta e turnul Franței, dar mai ales, al nostru! Al meu, al vostru!

Oamenii își recapătă încrederea. Aveau nevoie de el, trebuia să fie acolo. S-au simțit abandonați, dar dacă el e aici, însuflețindu-i așa cum face în clipele acestea, sunt în stare să urce până la Lună.

— Împreună am început turnul acesta, împreună îl vom termina...

Un val de bucurie ajunge până la el, iar unii dintre muncitori vor chiar să i se alăture, agățându-se de grinzi. Dar Gustave nu se mai uită în jos. Cu privirea pierdută în zare, cu inima bătându-i puternic, îi zâmbește soarelui și se întreabă

dacă în clipa asta, în dulcea lor paranteză, Adrienne e ametită de aceeași fericire.

36

Paris, 1887

A fost vreodată Gustave Eiffel mai fericit? A mai cunoscut o asemenea plenitudine? Ca și cum cursa nebunească în care s-a avântat acum aproape jumătate de secol nu numai că nu și-a găsit sfârșitul, ci și-a aflat o nouă coerență, o identitate frumoasă și sinceră.

Faptul că a regăsit-o pe Adrienne și a recucerito nu înseamnă că-și retrăiește tinerețea, nu înseamnă că a înviat un trecut apus, cu atât mai puțin că s-a cufundat în nostalgie; înseamnă că a continuat ceea ce a fost întrerupt.

Firește că viața lui Gustave, căsnicia lui, copiii lui n-au fost nicidecum niște compromisuri; cu atât mai puțin, niște paliative care să-l ajute să reziste în toți acei ani. Dar dă dovadă brusc de o asemenea forță, de o asemenea energie; când o simte pe Adrienne în brațele lui, totul are sens. Ca și cum ea ar întruchipa acel număr de aur îndrăgit de arhitecți.

Pentru fosta sa logodnică e la fel. Adrienne trăiește din nou, la rândul ei. Toți acei ani petrecuți sub un clopot de sticlă, la adăpost în acel cocon de confort țesut de bietul Antoine — soțul devenit temnicer, iar casa, temniță —, o făcuseră

să uite savoarea extraordinară a autenticului. O noțiune atât de simplă, atât de prostească, dar care-și găsește din plin sensul în ochii lui Gustave: sinceritatea.

Bineînțeles că au trecut anii, bineînțeles că ei au îmbătrânit, dar iubirea are măreția de-a transcende erele, de-a aboli timpul, de-a purta un cuplu într-o dimensiune lipsită de orice cronologie. Nu există decât logica sentimentelor, dulcea muzică a simțurilor, a bucuriilor împărtășite, o complicitate pe care nimeni n-o poate înțelege în afară de ei doi, căci ei sunt artizanii acesteia.

Și mai este uimirea aproape sufocantă de a se trezi unul lângă altul, asemenea unui vis ce stăruie dincolo de somn. Unul dintre acele visuri care dau sens vieții.

În ciuda exaltării amețitoare a regăsirii, cei doi amanți sunt nevoiți să se confrunte cu realitatea. Gustave Eiffel e unul dintre faimoșii constructori din Franța, iar Adrienne Restac, soția unuia dintre renumiții jurnaliști. E cu neputință

să li se distrugă fericirea. Nu vor fi încă o dată despărțiți!

Prin urmare, trebuie să fie discreți, să intre într-un joc al umbrelor, să nu se „lase prinși“.

— Suntem ca niște pensionari care se întâlnesc la ora când se culcă lumea, îi spune Gustave lui Adrienne într-o seară, când vine iar să-l viziteze în strada Batignolles.

— N-am locuit niciodată la pensiune, protestează ea, punând pe masa cea mică

alimente pentru cină: pâine, cotlete de fript în sobă și o sticlă de vin pommard (de la accident, n-a mai băut niciodată vreun pahar de bordeaux!) — Din fericire, răspunde Gustave îmbrățișând-o tandru ca s-o ducă în pat. Altfel, ne-am fi îndrăgostit cu toții de tine.

Adrienne izbucnește în râs.

— Am visat dintotdeauna să am o escortă și...

Eiffel nu-i dă voie să termine fraza și-i pune o mână pe gură.

— Am hotărât să nu te mai împart cu nimeni.

Îi smulge hainele fără să-i pese de nasturii care sar pe podea cu un zornăit sec.

*

Astfel se desfășoară serile lor, nopțile lor, săptămâni în șir. Nu se miră nimeni, căci Gustave își petrece zilele pe șantier. Cât despre Claire, ea nu pune nicio întrebare, nu e scandalizată să găsească încăperea tatălui ei neatinsă, cu patul făcut, când vine dis-de-dimineață cu cei mici ca să-l trezească.

— Unde e tata?

— Își petrece deseori nopțile pe șantierul turnului.

— Tata muncește așa de mult...

— Turnul ăsta e marea lui iubire, știți bine, nu?

— Nu suntem noi?

— Ba da, bineînțeles, dar cu artiștii trebuie să știm să împărțim iubirea...

E, oare, sinceră Claire? Nu are vreo bănuială? Ba are, desigur, însă de câteva săptămâni îl vede pe taică-său atât de luminos, de senin, de fericit, încât preferă

să nu știe mai multe și respectă o fericire atât de vădită. Mai ales că bucuria aceasta e molipsitoare: pe șantier, muncitorii sunt animați de entuziasmul patronului lor.

— Domnu' Eiffel, parc-ați avea douăzeci de ani!

— Turnul ăsta mă întinerește, ce să fac?! De atâția ani visez la el: să-l văd aievea e ca o cură de tinerețe.

Gustave nu știe dacă vorbește despre turn când spune asta...

De altfel, îi e greu să păstreze tăcerea, secretul lui. Ar dori să vorbească despre Adrienne, să-i strige numele, să-i cânte frumusețea, gingășia, cu o ardoare aproape copilărească. E adesea nevoit să se abțină să-i povestească totul lui Compagnon, care nu se ferește să-i

pună unele întrebări: — Ce se întâmplă, Gustave? Nu te-am mai văzut niciodată așa. Aproape că nu mai critici nimic.

— Și te plângi din cauza asta?

— Cu timpul, mă obișnuisem.

Gustave râde, bătându-l sănătos pe spate pe colaboratorul său înainte de-a urca patru câte patru treptele turnului ca să ajungă la forma primară a etajului întâi, pe care speră să-l finalizeze în câteva zile.

Căci totul se îmbină atât de bine, se potrivește cu asemenea claritate, încât Gustave e buimăcit. Desăvârșește capodopera absolută, sinteza visurilor lui; posedă în același timp opera și femeia vieții sale.

Într-un fel, Adrienne e cea care-l ține cu picioarele pe pământ.

— Altfel, universul tău s-ar limita la zile petrecute în Champ-de-Mars și nopți petrecute aici, cu mine, îi spune ea aducându-i ziarele, ultimele apariții literare, comentariile despre spectacolele la modă în Paris.

— Nu mă interesează toate astea, spune el strâmbându-se și ridicând în aer acel Horla[18] oferit de Adrienne. Maupassant ăsta e un trădător: e unul dintre cei care au semnat petiția astăiarnă. Și degeaba se fălește cu demnitatea lui, e un desfrânat, un nebun. L-am întâlnit de multe ori...

Adrienne se încolăcește în jurul amantului ei și-i șoptește cu voce exagerat de elogioasă:

— Fiindcă ție nu-ți place desfrâul?

Gustave se înseninează, dar acea petiție faimoasă încă-l rănește. S-a simțit cu adevărat trădat.

— Cel puțin Hugo și Zola n-au luat parte la mascarada asta, zice el, arătând spre Choses Vues[1] și La Terre[2] , alte apariții recente aduse de Adrienne la Pensiunea Salcâmilor, pe care el le-a așezat în bibliotecă fără să le citească...

— Dar nici nu te-au apărat...

— Îmi acordă prezumția de nevinovăție și așteaptă să-mi vadă turnul „în picioare“, ca să zic așa. Dar urăsc acele pieze-rele care judecă fără să știe, fără să

vadă...

La drept vorbind, dincolo de refugiul celor doi îndrăgostiți, sunt vremuri complicate. Tot Adrienne e cea care-l informează pe Gustave despre neajunsurile din lume. Franța rămâne pe picior de război cu Germania, căci ocuparea Alsaciei și a regiunii Moselle e o rană deschisă. În luna aprilie a fost cât pe ce să

izbucnească un conflict din pricina unei povești de spionaj greșit interpretate.

Popularitatea generalului Boulanger, poreclit generalul Revanșă, e în creștere. În ochii unei părți a populației, el e singurul care îi poate reda Franței mândria, orgoliul. Chiar dacă țara se dezvoltă din plin pe tărâm tehnic și științific — turnul Eiffel fiind cea mai clară dovadă —, Franța rămâne mutilată și umilită. Iar Boulanger stârnește cu atâta eficiență latura revanșardă, încât guvernul e speriat.

De aceea se încearcă acum amuțirea lui, îndepărtarea lui, el fiind asociat cu afaceri obscure legate de traficul decorațiilor, în care nu există, de fapt, dovezi că

ar fi implicat.[21]

— Omul acesta exagerează, remarcă Gustave. Vrea să ne arunce din nou în război.

— Spui asta de teamă că un conflict ți-ar putea opri toate șantierele? întreabă

Adrienne, care-l cunoaște bine pe Gustave al ei.

Gustave recunoaște că e atât de fericit, că totul e atât de perfect, încât cea mai mică piedică ar distruge acest echilibru pe care l-a căutat atâta vreme.

— Dar cu țara cum rămâne? întreabă râzând Adrienne, care iubește egoismul piramidal al amantului ei.

— Țara? I-am dat deja prea mult. Acum vreau să mă dedic ție.

— Mie... și turnului tău, nu?

— Știi bine că e aproape unul și același lucru...

[18] Le Horla, culegere de nuvele scrise în 1887 de Guy de Maupassant (N.t.).

[1] Choses Vues, culegere de note și amintiri ale scriitorului Victor Hugo,

publicată cu titlu postum în 1887 (N.t.).

[2] La Terre, roman publicat de Émile Zola în 1887 [În limba română, Pământul,

traducere din limba franceză de Nicolae Teică, Editura Eminescu, București,

1982] (N.t.).

[21] În septembrie 1887, o anchetă a Poliției a descoperit o rețea infracțională care

practica traficul de decorații. În scandal a fost implicat Jules Grévy, președintele

Republicii, care a fost ulterior nevoit să demisioneze (N.t.).

37

Paris, 1887

Lumina razantă se filtrează prin copacii tot mai dezgoliți. Nuanțele sunt brune, lucitoare, cu acea mireasmă caracteristică de tufăriș în noiembrie: o aromă de scoarță de copac și de iaz.

Când Adrienne a propus plimbarea asta prin pădure, Gustave a protestat pe motiv că are să fie frig, că toamna era deja târzie, că arbuștii erau îmbibați de umezeală la sfârșit de noiembrie, că aveau poate să se întoarcă acasă bolnavi.

— Desigur, bunicule, a răspuns ea râzând, mângâindu-i fața.

El n-a găsit niciun motiv de protest...

Acum, lungiți în iarba uscată, presărată cu frunze moarte cu aromă îmbătătoare, la adăpost de vânt și sub un soare uimitor de călduț, Gustave știe că n-ar vrea pentru nimic în lume să se afle în altă parte.

— Te-am răpit puțin din mijlocul echipei tale, recunoaște Adrienne, jucându-se cu o rămurea pe care o plimbă pe fața lui Gustave.

El râde, apăsându-și mai tare capul pe genunchii amantei sale.

— Ne e așa de bine, șoptește el, totul e așa de plăcut, așa de liniștit.

Adrienne are dreptate: el le-a dat o zi liberă muncitorilor ca să-i felicite pentru reușita din ajun: au ajuns la primul etaj! Și l-au făcut la timp, așa cum anunțase inginerul și cum stipula contractul cu statul. Și nimeni nu și-a cruțat eforturile de când s-a încheiat greva. Eiffel anunțase cincisprezece zile, iar lucrarea a durat o lună și jumătate, dar au evitat falimentul, iar acesta e singurul lucru care contează. Prin urmare, meritau din plin ziua asta de odihnă în mijlocul săptămânii.

— Vă vedem mâine, la sărbătorire, domnu' Eiffel? l-a întrebat Brénichot.

— Cred că am să-mi acord o dimineață de leneveală, a mărturisit inginerul. Și voi ar trebui să faceți la fel. După o zi ca a noastră, somnul nu-i va dăuna nimănui.

— O zi? a râs Brénichot. Vreți să ziceți o săptămână, o lună!

Muncitorul avea dreptate: viața a luat-o la goană în toamna aceasta! Gândindu-se la cele petrecute, lungit printre bălării, lui Gustave i se pare că s-a multiplicat, că

a trăit douăzeci de vieți. Și totuși, rareori a simțit că e atât de mult el însuși.

Numai Dumnezeu știe cât de încercat a fost începând din luna septembrie. Nu s-a mulțumit să oprească o grevă, ci a fost nevoit să-și înfrunte creditorii într-o ședință la banca Crédit Lyonnais, la jumătatea lunii septembrie, unde s-a trezit în fața unui consiliu de bancheri astenici și îngrijorați care-l amenințau cu oprirea creditării. Acești bătrânei nu-și făceau griji pentru trăinicia construcției, ci pentru rentabilitatea ei! Niciunul dintre ei nu-și putea închipui că niște gură-cască vor dori să se urce la trei sute de metri deasupra Parisului. Într-un gest de sfidare — Compagnon pălise —, Eiffel a rupt pur și simplu relația sa cu Crédit Lyonnais, închizându-și chiar și conturile personale, pe ale societății, pe ale filialelor!

Disperare pentru bancă, fiindcă nu se așteptase la un divorț atât de radical.

Însă Gustave s-a schimbat mult: nu mai vrea compromisuri; într-un elan adolescentin, a preferat să se încreadă în mica Bancă Franco-Egipteană, ipotecându-și toate bunurile, cu condiția să-și poată continua construcția turnului său.

— Merg înainte, chiar și dacă va trebui să mă îndatorez pe o mie de ani, înțelegi?

i-o trântise el lui Compagnon, dărâmat.

— Nu, nu înțeleg...

Dar acum, când primul etaj e gata, Gustave știe că a procedat bine. El, care n-a fost niciodată un jucător, care s-a ferit întotdeauna de hazard, s-a încrezut totuși în steaua lui norocoasă.

— Tu ești talismanul meu, Adrienne, spune el, ridicându-se în capul oaselor ca să-i apuce buzele.

Ea zâmbește și-l sărută cu gingășie.

— Dacă am putea fi întotdeauna exact așa cum suntem acum... spune ea, sprijinindu-se de trunchiul fagului care-i adăpostește în această dimineață târzie.

În jurul lor, resturile unui picnic; chiar și câteva haine pe care au uitat să și le pună din nou când s-au îmbrăcat înainte de micul dejun.

— Să fim întotdeauna așa, în iarbă? întreabă Gustave zâmbind.

— În iarbă și fericiți, da...

Gustave se preface că se strică de râs.

— Ne-am plictisi. Ne-ar durea spatele. Sunt furnici.

Adrienne izbucnește în râs și-și mângâie amantul pe frunte, trecându-și degetele prin părul lui sur.

— Tu te-ai plictisi, îl corectează ea.

— Și tu. Și nici nu există vreun fluviu în care să te arunci.

În fața acestei imagini, zâmbetul lui Adrienne pălește o clipă, căci își amintește de vremuri trecute; apoi simte cum îi revine fericirea, o formă de înțelepciune blândă, de încredere.

— Sunt mândră de tine, iubitule...

Și ea a trăit o mie de vieți de când cu noaptea lor la Salcâmi. Gustave o ia cu el pe șantier imediat ce poate, după plecarea muncitorilor. Noaptea le e complice, căci Adrienne n-ar fi îndrăznit să urce pe

treptele acestea atât de înguste, pe scările acestea perforate, în plină zi. Îl urmează totuși pe Eiffel, fiind cât pe ce să-și piardă echilibrul din când în când, dar el o susține de fiecare dată. Și ce bine le este acolo sus, singuri, ca pe vârf de munte, ca la prova unui vapor, cu fața biciuită de vântul toamnei. Uneori, ea surprinde pe chipul lui Eiffel o pasiune atât de mare, atât de absolută, încât nu-și poate ascunde uimirea.

— Îl privești cu niște ochi...

— Pe cine?

— Pe turnul tău.

— Ești geloasă?

Eiffel râde auzind acest fals reproș, dar nu poate nega pasiunea sa mistuitoare pentru opera aceasta nebunească. Este încununarea tuturor credințelor lui, a tot ceea ce a întreprins de la începutul carierei lui. Iar Adrienne a devenit piatra de temelie a acestei încununări, rostul atâtor ani de muncă. Gelozia lui Adrienne e trecătoare. Toate soțiile de creatori sunt nevoite să-și împartă bărbatul cu arta lui.

Iar el se pricepe atât de bine să vorbească despre asta, s-o înflăcăreze și pe ea.

Când nu urcă împreună pe turn, o duce noaptea în birourile sale și-i arată

machetele, proiectele, fotografiile, îi dezvăluie tot ceea ce a realizat în urma fugii lui din Bordeaux, acum douăzeci și șapte de ani. Iar pe Adrienne o pasionează

toate astea. Nu-și reține niciodată întrebările, dar în același timp, aduce mereu vorba despre turn. Încearcă să înțeleagă structura însăși a acestei construcții revoluționare, extraordinară și totodată aberantă, ce stârnește necontenit dezbateri și scandaluri la dineurile pariziene. Când subiectul se ivește în conversațiile lor, Adrienne se abține mereu să-l înfrunte. Chiar dacă e discretă, nu se arată niciodată în lume cu Gustave și are grijă să-și găsească „scuze“

credibile, trăiește totuși la Paris. E chiar o pariziană cunoscută, măritată cu unul dintre cei mai incisivi gazetari. Meseria lui Antoine înseamnă adesea răspândirea zvonurilor, colportarea calomniilor, nu-i așa? Iar atitudinea soțului ei o îngrijorează cel mai tare pe Adrienne...

De săptămâni întregi, Antoine e impasibil, aproape inert. N-o întreabă niciodată pe soția lui unde a fost, n-o descoase niciodată. Se mulțumește să-i surâdă, dar aproape că nu-i mai vorbește.

Într-un fel, indiferența aceasta e mai greu de suportat decât o gelozie sinceră și asumată. Totuși, Restac își permite câte un zâmbet abătut și acid când o surprinde pe Adrienne citind un articol despre turn sau când e pomenit numele Eiffel cu ocazia vreunui dineu parizian. Altceva, nimic. Niciun reproș, niciun atac. Antoine și Adrienne trăiesc sub același acoperiș ca doi străini.

— Știi, câteodată mă sperie!

— Ți-a spus ceva?

— Nu, iar asta e mai rău. Se uită la mine, știe și nu spune nimic...

Gustave se înfioară. Îl cunoaște dintotdeauna pe Antoine. Își amintește că a întrezărit în tinerețe o scânteie de nebunie în ochii lui albaștri. O privire de rechin; ochii aceia care se acoperă cu o membrană subțire când el sare la atac.

— Ar fi în stare să-ți facă rău?

Adrienne face o figură evazivă.

— Mie, nu...

Tăcere. Gustave nu îndrăznește să răspundă. Nu vrea ca Antoine de Restac să

năruie aceste clipe atât de dulci, în care ei sunt atât de fericiți. Dar nu se poate abține.

— Vrei să ne oprim? Asta e?

Un nou zâmbet liniștitor din partea lui Adrienne, care se apleacă spre Eiffel și-l sărută iar pe frunte, pe vârful nasului, pe obraji, pe bărbie, pe gât. Îi ocolește doar buzele înadins, cu o privire lascivă.

— Ești un prost, Gustave.

Dar inginerul nu glumește.

— Vrei să încetăm să ne mai vedem?

Adrienne tace iar și se sprijină din nou de trunchiul fagului. Deasupra

lor, o ciocănitoare a atacat tocmai scoarța copacului, iar ea se miră să vadă o astfel de pasăre în acel anotimp târziu. În copilărie, își petrecea timpul în pădurea părinților săi și nimic n-o făcea mai fericită decât suspinele codrului.

— Am să vorbesc cu el... zice ea cu jumătate de gură.

— Când?

— În seara asta. După ce ne întoarcem la Paris...

Inima lui Eiffel bate tot mai repede, iar el e cuprins de o amețeală mult mai puternică decât atunci când pășește ca un acrobat pe grinzile ce unesc de acum cei patru piloni pentru a forma primul etaj al turnului său.

— Ești sigură?

Adrienne îl privește cu o intensitate arzătoare.

— Dar tu, Gustave? Tu ești sigur?

Fără să răspundă, el o apucă de gât și o sărută, mai s-o sufoce.

38

Paris, 1887

Adrienne s-a întors acasă mai devreme ca să-și aștepte soțul. Știe că, miercurea, Antoine golește halbe cu amicii lui jurnaliști la Marguery, pe Bulevards, și că

revine cu tolba plină de bârfe. Ea a făcut o baie lungă și relaxantă, nu ca să se purifice după ziua aceasta la pădure, ci ca să-și încălzească trupul înainte de înfruntarea a cărei perspectivă o îngheață.

Gustave i-a repetat totuși că au timp, că mai pot aștepta puțin, că această

clandestinitate are o magie adolescentină, farmecul unei taine; însă Adrienne e hotărâtă: se va întâmpla în seara asta.

Acum șade la gura căminului, în salonul cel mare peste care s-a așternut noaptea, luminat doar de flăcări.

Privește încăperea asta mare cu un fel de stupefacție. Totul îi pare greoi, butucănos, apăsător. Cum a putut să trăiască aici atâția ani? Să

găsească plăcere, echilibru? Chiar bucurie? De acum, îi pare ceva artificial. Consideră casa aceasta ca pe un decor de teatru. Nu mai joacă într-o piesă, ci intră în sfârșit în viață. De douăzeci și șase de ani, a fost captivă între două acte. Și când îi vine în minte chipul lui Gustave, când se gândește la mireasma corpului său, la forța gesturilor sale, la voința extraordinară a acestei ființe, viața ei sub un clopot de sticlă îi pare de-a dreptul derizorie.

— Adio, Adrienne, spune ea, ca și cum ar fredona un cântecel pentru copii, aruncând în foc o fotografie cu ea și Antoine pe care a găsit-o într-un sertar.

În adâncul sufletului, o voce subțire îi șoptește că a făcut un gest inutil de cruzime. A trecut multă vreme de când Antoine e mort pentru ea, de când duc vieți paralele, de când el își petrece nopțile la Chabanais[22] sau la una dintre admiratoarele lui de proastă factură care-i îndrăgește verva și-i pândește portmoneul. Totuși, lui Adrienne îi face plăcere să vadă figura soțului ei cum se umflă, se deformează, se preface într-o aureolă, apoi, într-un furuncul, apoi se înnegrește și ia foc. De altfel, și fața ei trece prin aceeași transformare pe jarul din vatră. Dar Adrienne și-a desăvârșit deja metamorfoza. Salamandra a ieșit din foc, pisica și-a găsit o nouă viață. Nu mai rămâne decât să limpezească lucrurile, să le rostească.

Adrienne se uită la pendula din salon: ora nouă și jumătate și Antoine nu s-a întors încă acasă. Cum se face că întârzie chiar în momentul în care ea dorește să-i vorbească? Viața e plină de ironii acide.

Ca să-și ușureze așteptarea, frunzărește ultima carte a lui Gyp[23], foarte căutată

prin saloane zilele acestea, al cărei titlu îi prevestește în mod ironic seara: Joies conjugales. Dar nu izbutește să se concentreze pe mai mult de trei fraze.

Cuvintele încep foarte curând să-i danseze în fața ochilor, mintea ei o ia razna, se strecoară pe fereastră și ajunge pe malul Senei, la baza turnului. Acolo va fi ea mâine-seară. I se va alătura lui Gustave, liberă, fericită și totul va putea începe în sfârșit.

La ora zece și jumătate, ușa de la intrare e trântită violent. Adrienne tresare: adormise. Lemnele din cămin sunt aproape consumate. Ultimele urme de jar aruncă în salon o lumină de cavernă, iar când Antoine intră în încăpere, lumina de la intrare pare de o intensitate arzătoare.

— Ia te uită, ești aici?

Antoine e surprins s-o găsească acolo, dar întoarce repede capul și se îndreaptă

clătinându-se până la bar, pe care-l deschide cu o mână nesigură.

„A băut...“, se gândește Adrienne, tot mai încordată, căci asta nu va ușura situația. Antoine poate deveni arțăgos, ba chiar violent la beție. L-a văzut cum recurge la pumni, cum se ia la bătaie pe trotuar, ca un salahor, cu oameni care dovedesc lipsă de respect față de el. Și nu se va dezmetici din beție, căci își toarnă un pahar mare de absint cu degete tremurătoare, înainte de-a se așeza pe fotoliul din fața ei, de cealaltă parte a căminului. Văzând focul, întinde brațul și apucă un buștean mare pe care-l aruncă în vatră. Jarul e încă atât de fierbinte, iar lemnul, atât de uscat, încât ia foc imediat.

Atunci, la lumina flăcărilor, se văd unul pe celălalt.

Adrienne privește un bărbat cu trăsături scobite adânc pe fața cu contururi crispate, cu o privire sticloasă, acidă și instabilă din pricina alcoolului. Antoine contemplă o femeie pe care n-o mai cunoaște, o ființă care-și împarte viața cu el ca cineva cu care s-ar întâlni la restaurant. Firește, ar fi putut să lupte, dar n-a avut puterea. Cel puțin, nu i-a luat în seamă pe bârfitori. A lăsat faptele și vorbele să curgă. Și pe urmă, el însuși s-a bucurat dintotdeauna de independență, permițându-i lui Adrienne să-și trăiască viața, să-și aleagă prietenele, să se ducă

unde poftea. Însă acum, când e privit chiorâș, când înfloresc vorbele cu subînțelesuri, când e ridiculizat cu porecle, situația e diferită. Din păcate, când se află în fața soției sale, Antoine de Restac se simte ca împietrit în plină mișcare; un fel de respect instinctiv, aproape temător, care l-a cuprins mereu și care este, în ciuda anilor scurși, ultimul avatar al iubirii sincere pe care i-a purtat-o în vremurile de început ale căsniciei lor.

— Ai avut o zi bună? întreabă el în sfârșit, vorbind greu, căci absintul tocmai i-a ars limba.

Adrienne îl privește cu răceală. Nu mai există niciun pic de afecțiune în ochii ei, nici măcar milă, doar o indiferență ușor ostentă și resemnarea de a îndeplini o sarcină care n-a încântat niciodată pe nimeni.

— Știu că știi, Antoine...

Restac nu reacționează. Adrienne a observat totuși bine: nici măcar umbra unei grimase. Nu face decât să ia cleștii pentru a pune la loc bușteanul care a căzut între suporturile pentru lemne și strivește vatra. Flăcările se întețesc, luminându-le din nou chipurile.

Adrienne are senzația că-i sunt strânși plămânii ca într-un corset. Liniștea asta devine sufocantă.

— Spune ceva!

Restac continuă să privească flăcările fără să clipească, asemenea pisicilor care par hipnotizate până în pragul sacrificiului. Apoi, foarte încet, întoarce capul spre soția lui.

Pe Adrienne o îngheață ceea ce vede. Masca a căzut în sfârșit. El își arată

adevăratul chip, negru, aspru, stăpânit de o violență rece.

— De ce nu mi-ai spus totul acum doi ani, când l-am regăsit pe Gustave?

Adrienne nu știe ce să răspundă. E amuțită de o timiditate sinceră, de parcă ar da un examen. De parcă orice răspuns ar urma să fie pedepsit. Izbutește doar să

ridice din umeri, evazivă, furioasă că dă dovadă de atâta lașitate.

— Dar scandalul, reia el cu voce scăzută, la scandal te-ai gândit?

Remarca aceasta îi redă curaj lui Adrienne. Iată, prin urmare, ce contează pentru el: Antoine de Restac nu e un soț înșelat, ci un burghez îngrijorat pentru rangul său. Nu e vorba despre o inimă frântă, ci despre calomnii, despre bârfe.

Gazetarul e aidoma știrilor veninoase pe care le publică uneori printre articolele sale, fără semnătură, care pot distruge un om, o familie, de dragul unui joc de cuvinte.

— Nu-mi pasă de scandal, Antoine.

Soțul ei își stăpânește un râs sec. Se joacă din nou cu cleștele, scormonind focul așa cum își modifică artistul o pânză, nu ca să caute perfecțiunea, ci ca să

găsească altceva, un unghi diferit.

— Poate că ție nu-ți pasă. Și eu, până la urmă...

Se afundă în fotoliu și-și privește soția cu o bucurie răutăcioasă:

— Dar el, Adrienne?

— Gustave mă iubește.

Antoine tresare. Asta nu s-a spus nicicând cu atâta simplitate, cu evidența aceasta sfâșietoare care-i picură pe inimă ca o ploaie acidă. Restac e chiar surprins că e încă afectat de acest lucru. O fi gelozia? Orgoliul? Un vechi instinct al proprietății? Sau pur și simplu o confirmare a faptului că a trecut timpul, iar viața lui a rămas în urmă?

— Nu-ți vorbesc despre iubire, reia el, servindu-se cu un nou pahar de absint. Îți vorbesc despre reputație. Și despre bani.

Aceste două cuvinte o exasperează pe Adrienne, care-și măsoară soțul din priviri cu dispreț. Se vede că el îi ușurează sarcina.

— Reputația și banii: vasăzică, doar atât contează pentru tine?

Își vede soțul regăsindu-și un soi de bucurie malițioasă în fața acestei întrebări, ca și cum ar pregăti o lovitură perfidă.

— Gustave are nevoie de amândouă dacă vrea să-și continue cariera glorioasă.

Restac se îndeasă în fotoliu și-și împreunează degetele peste burta rotunjită, în postura unui mâncăcios sătul. Ochii îi lucesc tot mai tare și zâmbește în cele din urmă. Un zâmbet lipsit de bucurie, la fel de trist ca o ruină.

— Consiliul Parisului se pregătește să voteze ca sumele alocate turnului să nu-i fie vărsate la primul etaj, ci la al doilea.

Adrienne își pierde pe dată siguranța de sine, căci înțelege: dacă fondurile așteptate (și anunțate!) nu sosesc în această săptămână, pe Gustave îl așteaptă cu certitudine falimentul. Simțindu-se din nou în avantaj, Restac adoptă o figură de înțelept, cu pleoapele încrețite, și adaugă că de la Consiliul Parisului i s-a cerut părerea tocmai pe această temă.

— Și după cum știi... domnii aceștia mă ascultă...

Soția lui e doborâtă. Iată, așadar, ce punea el la cale de săptămâni întregi. Iată de ce nu spunea nimic, lăsa totul să se întâmple, observa

fără o vorbă, cu o complicitate falsă, pregătindu-și riposta cu o răbdare de fier.

De parcă ar vrea să dea lovitura de grație, Restac se îndreaptă spre birou, de unde scoate un dosar gros. Îl deschide și se apropie de soția lui, care se ferește fără să vrea. Sunt articole, liste, scrisori, cărți poștale, corespondențe. Toate au unul și același subiect: ura împotriva lui Eiffel și a turnului său blestemat.

— Vrei să citești petițiile? Sunt toate aici...

Adrienne e îngrozită. Nu l-ar fi crezut niciodată pe Antoine în stare de așa ceva.

Nu disprețul îi stinge iubirea, însă astăzi îi dă o armă în plus împotriva oricărui regret, a oricărei remușcări. El o dezgustă.

— De câteva săptămâni adun documentele astea. Toți prietenii mei de la toate gazetele care le primesc prin poștă le păstrează pentru mine. În timp ce voi vă

iubeați, eu am alcătuit un adevărat ierbar!

Bucuria lui Restac e hidoasă. Adrienne vede în el un gargui, o reptilă cleioasă.

— Cu tot ce este aici, chicotește el, am cu ce să-l îngrop pe Gustave sub un maldăr de gunoaie. Vrei să citești?

Soția lui e îndurerată, disperată, dar și îngrozită. Antoine e în stare de orice. E de ajuns să reverse acest șuvoi de mocirlă către consilierii Parisului pentru ca ei să

decidă că gluma a durat destul. Pentru Gustave, asta va însemna faliment, rușine, cădere liberă.

— Mă dezgușți, șuieră ea, ridicându-se din fotoliu. Dar cu el am să trăiesc, știi?

Restac pălește. Mâinile încep să-i tremure, în timp ce Adrienne merge cu spatele spre ușa salonului, cufundându-se tot mai mult în întuneric.

— N-o să fim despărțiți a doua oară!

Antoine de Restac sare din fotoliul său. Străbate grăbit încăperea. Adrienne simte groaza ce-i străpunge plămânii, dar e deja prea târziu. E în fața ei, lipit de ea, iar ea nu mai îndrăznește să se miște. Pe chipul

lui se așternă o mie de sentimente, între care domină furia și un fel de plăcere atroce, de parcă s-ar bucura de puterea sa. Ca și cum ar ținti cu arma, ridică dosarul peste capul soției lui și-i spune simplu, cu voce calmă: — Gândește-te...

[22] Una dintre renumitele și luxoasele case de toleranță din Paris, din secolul al

XIX-lea până în anul 1946, când acestea au devenit ilegale în Franța (N.t.).

[23] Sibylle Riquetti de Mirabeau (1849–1932), dramaturgă și romancieră franceză

(N.t.).

39

Paris, 1887

Doamne, ce priveliște frumoasă! Ori de câte ori urcă acolo, Claire rămâne fără

cuvinte. S-a încrezut dintotdeauna în tatăl ei, fascinată de voința lui tenace, uneori, dureroasă — nu i-a fost mereu simplu să fie fiica cea mare a lui Gustave Eiffel, mai ales după moartea mamei lor. Dar contemplă încă o dată realizările lui uluitoare, aplecată peste balustrada aceasta asemenea unui balcon pe cerul Parisului.

— Ar fi păcat să cazi astăzi. Așteaptă până se termină al treilea etaj, căderea va fi și mai frumoasă...

Claire izbucnește în râs și se întoarce spre taică-său: radiază de bucurie. Nu l-a văzut niciodată atât de fericit, atât de încrezător. S-a schimbat așa de mult în ultimele luni! Gustave Eiffel a fost dintotdeauna un om pudic; la moartea lui Marguerite, a făcut tot posibilul ca să-și protejeze copiii de lumea cea aspră, străduindu-se să le ofere o afecțiune pe care, la drept vorbind, nu i-a fost mereu simplu s-o arate. Însă i-a fost alături Claire, blândă, mămoasă, iubitoare, prezentă. Și iată că i-a venit rândul și ei să devină femeie, în curând, mamă.

Bietul Adolphe a tras din greu de trei ani, de când lucrează la Întreprinderile Eiffel. Dar a fost și supus unei încercări. O Claire Eiffel trebuie meritată, iar Gustave trebuie să se asigure că „novicele“ se ridică la înălțimea scumpei lui fiice. Și totul s-a petrecut cu bine. În

ciuda piedicilor, a temerilor, a grevelor, a îndoielilor, turnul se ridică puțin câte puțin în fiecare zi, iar Claire visează la nunta ei.

— M-am gândit că am putea face totul în tonuri de alb, spune Claire, când tatăl ei se apleacă peste balustradă și umerii li se ating.

Eiffel urmărește la câțiva metri sub ei, acrobațiile unuia dintre muncitorii lui, care asamblează două grinzi cu o grație de dansator. Ce aventură, totuși! Și ce vis frumos!

— Rochia mea, bineînțeles, continuă Claire, cu privirea pierdută în zare, dar și florile și decorurile...

— Albul nu e o idee idioată pentru o nuntă, glumește Gustave. Te-ai gândit bine, draga mea.

Claire îi dă o palmă afectuoasă ca să-l pedepsească pentru ironie, dar el râde și mai tare.

Nunta... La urma urmei, de ce nu? Ieri, cu Adrienne, în pădure, nu erau, oare, ca doi logodnici tineri, în inima naturii complice? Acum, că ea se va despărți de Antoine, că va fi în sfârșit a lui, n-ar fi nicio piedică să devină soț și soție.

Micuții lui ar avea, în sfârșit, o mamă, căci Claire devine independentă, își construiește propriul cămin. Totul pare să se aranjeze atât de bine, să se îmbine aidoma acelor fragmente metalice care se completează, se combină, se echilibrează, formând structura aceasta ca o pânză de păianjen în care sunt prinse niște insecte.

Gustave își privește tandru fiica.

— Mama ta ar fi mândră de tine. De femeia care ai devenit...

Claire întoarce capul privind în zare, cu ochii umeziți dintr-odată. Tatăl ei amintește rareori despre Marguerite.

— Mi-e dor de ea, șoptește Claire, înainte să inspire o porție mare din aerul parizian.

Eiffel își cuprinde fata pe după umeri, iar ea se cuibărește imediat lângă el.

De parcă ar ține piept unei desfășurări prea mari de sentimente — nu degeaba e fiica lui Gustave —, Claire se refugiază din nou în visările ei matrimoniale, închipuindu-și deja sărbătoarea, ținutele, bufetul...

— Mi-ar plăcea să nu-ți inviți toate cunoștințele, tată. N-o să fie o inaugurare, ci doar o nuntă.

Gustave râde iar.

— Îți promit, draga mea.

Își zice că s-ar putea cununa cu toții în aceeași zi. De ce nu? Dar ideea îi pare imediat odioasă. Biata Claire! Nu poate să-i răpească o asemenea zi. Imaginea e de ajuns ca să-l înveselească din nou, iar el întârzie mai ales să le-o prezinte pe Adrienne celor pe care-i îndrăgește cel mai mult pe lume. Să le-o prezinte cu adevărat.

— Claire!

— Da, tată!

Eiffel o privește ciudat. Dintr-odată, el e cel care pare un băiețel. De parcă ar vrea să mărturisească o prostie pe care a comis-o.

— Voiam să-ți spun...

Dar de ce se întrerupe?

— E chiar atât de grav? întreabă Claire, mai degrabă înduioșată de timiditatea tatălui ei decât îngrijorată.

— Există o femeie în viața mea...

Mărturisirea a fost rostită cu glas scăzut, pe un ton vinovat. Dar Claire îl privește cu și mai multă afecțiune. Oare o consideră vreo prostuță? Chiar își imaginează

Eiffel că nimeni n-a observat nimic? Vizitele nocturne pe șantier; venirile târzii acasă; până și firele de păr pe care le găsește pe umerii hainelor lui, când face ordine în dulapurile tatălui.

— Ai să vezi, reia Eiffel, apucându-și fiica de mână, e o femeie deosebită.

Claire încuviințează.

— Da, e adevărat, tată. O femeie uimitoare. Și foarte frumoasă.

Gustave e stupefiat. Nu mai îndrăznește să spună nimic. Vasăzică, știe? Sau a ghicit doar? Nu contează, el se simte ușurat, din nou. Ziua a început atât de plăcut — el știind că Adrienne era pe cale să se

despartă de Antoine și că avea să

vină la el în seara asta și să nu mai plece niciodată — și iată că dragostea lui e

acceptată, consfințită de familia lui. Ce l-ar putea face mai fericit?!

— Ai să mă ajuți să le dau vestea fraților tăi?

Pe Claire o mișcă într-atât întrebarea aceasta, încât lacrimile i se ivesc iar în ochi. Dă din cap întorcându-și privirea. Jos, sub turn, au început cu adevărat construcțiile pentru Expoziția universală din 1889. Însă nimic nu este la înălțimea turnului visat, gândit, dorit și ridicat de tatăl ei.

— Ea va veni aici în seara asta, spune Gustave. Vom trăi împreună, fără îndoială.

Împreună cu voi, dacă vreți...

Degetele lui Claire se cuibăresc într-ale lui, iar ea șoptește:

— Sunt fericită pentru tine.

40

Paris, 1887

S-a lăsat noaptea. Toți muncitorii au plecat, iar Gustave e singur pe șantierul său.

Doar el și turnul lui. Ar dori să mai prelungească puțin fericirea aceasta egoistă.

În sfârșit, toate se pun cap la cap, într-o perfecțiune tulburătoare. Peste o oră i se va alătura adevărata femeie a vieții lui și nu-l va mai părăsi. Însă până atunci se bucură de această senzație aeriană, aproape sufocantă, care-i dă iluzia că pășește pe mătase. În seara asta totul se va schimba. Într-un fel își ia rămas-bun de la trecut. Nu de la tinerețea sa, pe care a regăsit-o. Ci de la anii de muncă, de încăpățânare, de furie, de eficacitate. I se strânge inima gândindu-se la tot ceea ce urmează să se schimbe de acum înainte. E un mic doliu, senin și dulce, dar care presupune o plecare. Oare el e cel care merge înainte, oare se îndepărtează

trecutul sau e viața, care o apucă pe o cale în care n-ar fi crezut niciodată, dacă i-ar fi fost prezisă cu doar doi ani în urmă?

Adrienne e acum aici. Iar viața lui Gustave începe cu un A mare, la fel ca turnul lui care se înalță pe cerul Parisului, gata să-l străpungă.

Liniștea e încântătoare, aproape magică. Ca și cum orașul și-ar lua un răgaz.

Construcția e una cu cerul, curând se va îmbina cu stelele. Gustave își amintește de o noapte aidoma, acum douăzeci și șapte de ani, în care hoinărea astfel pe un șantier. Era și un fluviu, care se numea Garona, și o femeie care avea să vină și să se arunce în apă, dar el nu știa încă. Astăzi, știe; iar certitudinea asta îi face inima să bată mai tare, îi dă palpitații de bucurie, atât de puternice, încât e nevoit să se sprijine de soclul pilonului. Chiar dacă se joacă de-a adolescentul zvăpăiat, e totuși un bărbat matur, încercat de viață și de trecerea timpului. Adrienne are o înfățișare tinerească surprinzătoare, dar Gustave a depășit de mult timp vârsta de cincizeci de ani, iar doctorii săi se roagă de el să nu se obosească prea mult. Lui Eiffel nu-i pasă! A avut dintotdeauna energie. Drogul său e acțiunea și n-ar putea trăi fără proiecte, fără această forță a noului, a îndrăznelii, care l-a împins dintotdeauna să fie cel mai bun, să fie primul.

— Să fiu singurul... șoptește el, amețit de atâta orgoliu.

Dar nu-i pasă că e atât de vanitos. Nu-l pândește nimeni aici, iar el se mai bucură

puțin de ultimele momente ale primei sale vieți.

Dintr-odată, un zgomot în noapte. Pași care se apropie. Gustave devine atent și scrutează întunericul. Sunetul vine dinspre intrare.

Se apropie. Inima îi bate tot mai tare: da, sunt într-adevăr niște cai. Și scârțâitul atât de special al osiilor unei trăsuri.

Înfiorat, Gustave își simte pielea ca de găină și se îndreaptă grăbit spre poarta de intrare.

Trăsura e acolo, pe partea cealaltă, nemișcată.

Gustave îi zâmbește, de parcă ar conține puțin din Adrienne. Apoi rămâne și el nemișcat. Căci astfel a visat scena aceasta, aproape ca pe o pictură. Gustave, de o parte a gardului, Adrienne, de cealaltă, apoi cele două ființe care străbat noaptea îndreptându-se una spre cealaltă și se întâlnesc la granița celor două lumi, a vieților lor, așa cum se trece vadul unei ape. Atunci va începe cu adevărat existența lor.

Dar nu se întâmplă nimic.

Caii bat din copite, iar unul dintre ei nechează încet. Vizitiul fumează o pipă, privind în gol, apoi se uită la turnul acesta ciudat care se înalță peste capul lui.

Nimic mai mult. Perdelele trăsurii sunt trase, iar Gustave zărește o lumină slabă, în ciuda grosimii țesăturii.

După câteva minute, Eiffel începe să se îngrijoreze. De-a ce se joacă Adrienne?

Să fie o mică șaradă ca să-l ademenească, asemenea unui duel, în care unul dintre combatanți e nevoit să pătrundă pe teritoriul celuilalt, deși s-au înțeles că

se vor întâlni la jumătatea drumului?

Apoi un zgomot metalic. Sunetul unui zăvor.

Când se deschide ușa trăsurii, Eiffel e totodată ușurat și îngrijorat. Comedia asta începe să fie lipsită de gust. Mai ales că nu iese nimeni.

Cu o reticență instinctivă, Gustave deschide poarta și iese din șantier. Totul îi pare că se lungește, de parcă trăsura s-ar îndepărta pe măsură ce el se apropie de ea. Apoi, deodată, trăsura e acolo, în fața lui. Mirosul cailor îl izbește în față, amestecat cu un parfum binecunoscut, din fericire: al lui Adrienne.

Portiera deschisă ascunde încă interiorul trăsurii, iar Gustave refuză să meargă

mai departe. Dar se trezește făcând ceva ridicol: se suie pe treapta de urcare.

Atunci, are senzația că i se oprește inima.

— Bună seara, Gustave...

41

Paris, 1887

Rareori a văzut niște ochi atât de violenți. Antoine nu-l privește, îl arde. Lângă

el, pe banchetă, Adrienne se uită drept înainte, de parcă n-ar dori să

înfrunte realitatea acestor clipe; de parcă prezența ei ar fi simbolică, impusă.

Eiffel nu mai înțelege. Ce se întâmplă? De ce au venit amândoi? Ce înseamnă

comportamentul lui Adrienne? Iar Restac îl țintuiește cu o privire ce exprimă o ură jovială, ca și cum a venit aici ca să joace un renghi malefic...

— Adrienne!

Ea nu răspunde. Nu întoarce capul. I-a tremurat doar mănușa așezată pe genunchi; are poziția unui manechin de ceară.

— Urcă, zice Antoine, arătând spre bancheta din fața lor.

Cuprins de greață, Eiffel se saltă în cabină, iar Antoine închide portiera.

— Singuri, în sfârșit, spune el ironic, făcându-i cu ochiul soției lui, care-și reține o grimasă de silă.

Gustave e perplex. Nimic nu se petrece așa cum a prevăzut. Construcția gândită

de inginer se năruie într-o clipă, în râsul batjocoritor al lui Restac.

— Ce vrei, Antoine?

— Eu? Nu vreau nimic. Adică nimic nou. Vreau ca totul să fie cum a fost, asta-i tot...

Eiffel descoperă un om rănit, mai puțin agresiv. După tot ceea ce s-a petrecut în ultimele luni, Restac are toate motivele să fie furios. A venit aici pentru o ultimă

pledoarie, de formă? Dacă-i așa, de ce n-a venit singur, să discute ca între bărbați, în loc s-o supună pe Adrienne acestui spectacol de bâlci?

— Nu poți să furi în felul ăsta viața oamenilor, Gustave. Voi, arhitecții, inginerii, credeți că vedeți mai sus, mai departe. Considerați că sunteți de neînvins, dar e fals... Viața nu ascultă de formule, de ecuații.

Gustave vede fața tremurătoare a lui Antoine. Confesiunile acestea sunt dureroase. Însă Adrienne e cea mai ciudată: rămâne mai departe

neclintită, uitându-se înainte cu încăpățânare, ca și cum nu ar trebui să-și privească

amantul.

— Am cunoscut-o pe Adrienne când ieșea din spital, unde a stat aproape un an, imobilizată la pat, cu trupul tăiat în două.

Cu un gest ciudat de afectuos, Restac își ia soția de mână. Cea mai stranie e reacția lui Adrienne, care nu-l respinge. Degetele-i par inerte, ca o mănușă

moartă.

— Era singură, iar eu eram acolo...

Eiffel vede cum vibrează obrajii lui Adrienne, de parcă ar reveni la viață.

— Eu n-am construit nici poduri, nici turnuri, dar am iubit-o și o iubesc. I-am redat viața.

Ochii lui Adrienne lucesc, buzele îi tremură.

— Nu poți avea totul, Gustave. Lasă-ne în pace...

Acum, o lacrimă prelungă se prelinge pe chipul ei frumos, ca pentru a-i sublinia conturul oval. Eiffel e stupefiat.

— Adrienne, spune el, cu voce stinsă, fără ca ea să binevoiască a-l privi.

Dimpotrivă, întoarce capul în partea opusă, spre perdeluța trăsurii.

— Plecăm în seara asta, conchide Restac.

Gustave tresare. Nu, nu e cu putință, nu e adevărat.

— Nu poți! strigă Eiffel.

— Chiar așa?

Fața lui Restac s-a schimbat. Bărbatul cel sincer care-și mărturisea dragostea față

de soție și-a pus la loc masca cinică și acră. Gazetarul sângeros s-a întors și-și scrutează vechiul camarad cu o ură rece.

— Ce ai fi tu în stare să sacrifici din iubire pentru Adrienne? Nu vorbesc de prietenia noastră, e deja sacrificată...

— Totul! răspunde Gustave dintr-o suflare. Viața mea!

Restac izbucnește în râs văzând exaltarea lui Eiffel. Ochii lui aruncă scântei.

— Ia te uită! S-ar arunca în gol ca să seducă! Zău, la vârsta ta, Gustave...

Fără a se întoarce spre ei, Adrienne își apucă soțul de braț.

— Oprește-te, Antoine...

Lui Eiffel îi vine puțin inima la loc: în sfârșit, îi aude vocea. Însă ea nu mai spune nimic și revine la nemișcarea insuportabilă.

Restac atinge ușor mâna soției sale, așa cum ar face-o un medic, dar nu renunță

la tonul ironic.

— Ești gata să mori pentru nevasta mea? Bravo, e frumos. Prostesc și frumos. Ar fi chiar un fapt divers drăguț. Și te cred destul de nebun încât să fii în stare... Sub alura ta distantă, ai fost dintotdeauna cel mai exaltat dintre noi doi. Feriți-vă de cei timizi...

Restac deschide portiera trăsurii cu o lovitură puternică de picior. Izbitura face vehiculul să vibreze, iar ei aud caii cum nechează surprinși. Dar mai ales simt o boare înghețată cum pătrunde în cabină. Apoi, în ciuda nopții, zăresc turnul.

Luna a ieșit din nori, aruncând asupra metalului o lumină lăptoasă, onirică.

Priveliștea e uluitoare.

— Și el, Gustave?

Eiffel nu înțelege.

— Ești gata să-l sacrifici și pe el? Să fii nevoit să renunți la el fiindcă statul renunță la proiect? Iar Consiliul Parisului îți taie finanțarea? Uneori, o campanie de presă e de ajuns...

Restac tace, pândind cea mai mică reacție a lui Gustave.

Eiffel e stupefiat, dezgustat. Prin urmare, așa se încheie povestea? Un șantaj vulgar. O tocmeală sordidă, nedemnă.

Gustave nu are glas. O tăcere de câteva clipe, în care e singur la răscruce de drumuri și nu știe ce să răspundă.

În cele din urmă, Adrienne își întoarce capul. Știe ce se petrece în mintea lui Eiffel; dilema e înfiorătoare și nimeni n-a dorit așa ceva, mai ales ea.

Gustave citește o iubire profundă, sinceră pe chipul ei. Dar vede și tristețea aceasta abisală, renunțarea. Fiecare trăsătură de pe fața ei e marcată de resemnare. Dacă se sacrifică cineva, ea este aceea, doar ea.

— E hotărârea mea, Gustave. Nu a lui Antoine. Nu a ta...

Eiffel simte lacrimi în ochi. Ar vrea s-o ia în brațe, s-o strângă, ar vrea ca totul să

dispară într-o prăpastie a memoriei lor, ca nimic să nu se fi întâmplat vreodată, ca ei să fie din nou la Bordeaux, pe malul Garonei, în acea baracă mică unde, pentru prima oară...

Dar nu. Toate astea s-au sfârșit. Anii au trecut, trupurile au îmbătrânit, inimile au împietrit. A venit vremea alegerilor, a hotărârilor lipsite de bucurie. A sacrificiilor. Astăzi, toată lumea va pierde câte ceva. Fiecare va pleca umilit, cu inima grea, ca și cum a sfărâmat tocmai inocența rămasă în suflet.

— E hotărârea mea, repetă Adrienne înainte să-l apuce pe Gustave de mână.

Restac se retrage pe locul său, căci cei doi amanți stau în fața lui, foarte aproape de el, de parcă n-ar mai exista. Strânge din dinți, închide ochii, ca un bolnav care știe că tratamentul e pe sfârșite. Dar Adrienne și Gustave nici nu-l mai văd. Sunt cufundați într-o contemplație reciprocă. Cât de fericiți au fost! Au crezut cu adevărat că totul e posibil, că puteau să străbată timpul, să sfideze viața, să

frângă destinul. Simt atâtea amintiri arzătoare trecând dintr-o mână în alta, de parcă ar trăi din același sânge. Și cât de greu le e să se despartă acum! Mâna lui Gustave se retrage puțin, dar degetele lui Adrienne se agață de ale lui. Nu rostesc nicio vorbă, respiră cu aceeași răsuflare, își ține fiecare ochii cufundați în privirea celuilalt.

Apoi brațele lor se lasă în jos, ca ale unor păpuși de cârpă.

Disperarea e atât de cruntă, încât le-a pierit glasul.

Când își pune picioarele pe treaptă, lui Gustave i se pare că pământul se clatină.

Își amintește senzația pasagerului unui vapor când atinge solul după săptămâni de călătorie în larg. O amețeală de fiecare clipă.

Momentul cel mai greu abia acum urmează. Să nu se întoarcă. Să nu încerce o ultimă privire, care ar durea încă și mai mult. Gustave cel din 1860 ar fi făcut-o.

Ar fi așteptat, ar fi atacat, s-ar fi luptat așa cum făcuse când sosise la familia Bourgès. Dar Eiffel cel din 1887 s-a maturizat. E, oare, mai bun? Mai rău? Nu astfel se pune întrebarea. E diferit și n-are nimeni ce face. Gustave și Adrienne au vrut să anuleze timpul, să reînvie trecutul. E o fericire trecătoare. Viața e pur și simplu altfel.

Pe măsură ce se îndepărtează de trăsură și aude cum se închide portiera, ca și cum i s-ar înfige un cuțit în inimă, Eiffel refuză mai ales să gândească. Oare sacrificiul lui Adrienne, care ia această hotărâre ca să-l ferească de o alegere, e cea mai frumoasă dovadă de iubire? Suferința îl gâtuie, de parcă ar vrea să-l sufoce cu sărutările ei, dar s-a terminat. S-a terminat cu totul. Aude acum potcoavele cailor lovind șoseaua și trăsura urnindu-se. Când intră pe poartă, sunetul se îndepărtează, ușor, timid. Pe urmă, nimic. Gustave Eiffel e singur cu turnul său.

Epilog

Paris, 31 martie 1889

L-a văzut vreodată așa de frumos? Gustave are impresia că nu l-a privit cu adevărat niciodată până acum. I-a ocupat prea mult gândurile; a trăit prin și pentru el, adormind cu imaginea lui, zâmbindu-i la trezire, gândindu-se la el clipă de clipă. Acum sunt amândoi aici, față-n față: în sfârșit! Își vede opera nefardată, în splendoarea ei uluitoare.

Mulțimea e entuziasmată. Spectatorii flutură mici steaguri în culorile albastru-alb-roșu. Au venit cu sutele pe Champ-de-Mars, strecurându-se prin șantierele clădirilor învecinate, încă neterminate. Expoziția universală se deschide peste o lună și marea parte a pavilioanelor sunt în întârziere. Minarete, pagode, fortărețe, sere, colibe, e un adevărat tur al lumii pornind de la Școala Militară! Dincolo de public, Gustave zărește muncitori care taie cu fierăstrăul, lustruiesc, măsoară, sar pe

acoperișuri, fac gesturi ample, laborioase. Dacă nu e totul gata în ziua deschiderii, nu ei se vor face de rușine, ci întreaga lor națiune.

Inginerul se simte foarte ușurat la gândul acesta. În ceea ce-l privește, și-a încheiat treaba. Stă în picioare pe podium, încorsetat în costumul lui de ceremonie; se întoarce o clipă și-l mai privește încă o dată. Ce idee frumoasă, bronzul acela roșu! Ca și cum construcția a fost îmbrăcată cu cea mai frumoasă

rochie, ca să meargă la bal! Culoarea aceasta îi dă o strălucire senzuală ce reflectă soarele primăvăratic. Au avut noroc cu cerul. Ultimele săptămâni au fost cam mohorâte, dar primăvara a sosit dintr-odată, de parcă a vrut și ea să

sărbătorească botezul acestui turn ce se înalță cu atâta bucurie spre nori.

Eiffel e destul de mulțumit că inaugurarea s-a făcut în avans. Desigur, s-ar mai fi putut finisa câteva detalii, dar cine le observă?! Publicul e fascinat, entuziast, contrazicându-i pe toți clevetitorii care au tăcut, de altfel, pe măsură ce construcția înainta. La al doilea etaj, mai rămăseseră doar câțiva riverani care boscorodeau. La cel de-al treilea, niciun strigăt, în afara celor de bucurie, de uimire, de admirație.

— Tare mi-ar plăcea să urc acolo, sus, le spuneau copiii părinților, trecând pe sub construcția gigantică.

— Trebuie să așteptăm deschiderea Expoziției, draga mea.

— O să fie curând?

— În luna mai.

— Ai să mă aduci și pe mine?

— Dacă ești cuminte, poate...

De câte ori a auzit Gustave acest dialog, ca un balsam pe inima lui?

De altfel, deși inaugurarea are loc astăzi, vizitatorii nu vor putea urca în turn decât când se va deschide Expoziția. Mai sunt niște detalii de pus la punct la scări și la ascensoare. Așadar, e un botez pe jumătate.

Ar fi putut totuși să refuze inaugurarea asta în avans? Ar fi trebuit? Nu, Eiffel n-a avut de ales. Totul e o afacere politică, așa cum se întâmplă de obicei. Cu declarațiile lui pompoase și popularitatea lui în

ascensiune, generalul Boulanger e la doi pași de a destabiliza Republica, iar presa comentează zilnic pe tema asta, adesea cu indulgență. Era nevoie așadar să fie abătută privirea publicului, să fie împins să admire nu un militar cu galoane incomod, un veritabil copil al Republicii, o operă de fier, o mândrie națională.

Și trucul a funcționat. În câteva zile, gazetele n-au mai vorbit decât despre asta.

N-a fost cotidian care să nu găzduiască pe prima pagină articole despre inginer și nebunia lui din metal, numită de acum turnul Eiffel.

E atâta bucurie pe Champ-de-Mars! Cu publicul la picioare și turnul în spate, Gustave are sentimentul că se află între două lumi, dar oare n-a fost viața lui mereu astfel?

Simte o mână care se strecoară într-a lui.

— E totul bine, tată?

Claire îl privește cu afecțiune profundă. Își ține cealaltă mână pe pântecele destul de rotunjit.

— Ce an frumos! șoptește Eiffel, dând o sărutare fugară pe părul fiicei lui.

Nu e momentul să se dea în spectacol. Dar publicul nu-i dă mare atenție inginerului. Vizitatorii încearcă mai degrabă să identifice toate aceste personaje care urcă unul după altul pe un podium tot mai neîncăpător.

— Tipul de acolo nu e cumva Sadi Carnot? întreabă o voce din mulțime.

— Nicidecum. Președintele nu-i aici. O să vină la deschiderea Expoziției.

— Și cel din stânga?

— E Tirard, președintele Consiliului.

— Și ăla cu mustăți mari?

— Lockroy, un fost ministru.

— Văd că știi tot ce mișcă.

— Ei, nu chiar, mă informez și eu...

Gustave zâmbește auzind dialogurile astea, purtate ici, colo.

— Și domnul cu păr argintiu care o ține de mână pe tânăra însărcinată?

— A, nu știu. Un portărel, probabil. Un tip oarecare...

Auzind această replică, Eiffel și fiica lui izbucnesc într-un râs nebun. Dar trebuie să-și regăsească repede seriozitatea, căci răsună primele măsuri ale muzicii unei fanfare. Dincolo de mulțime, pe un podium identic, orchestra interpretează un Sambre et Meuse[24] solemn, care sporește entuziasmul mulțimii. Toată lumea aplaudă, strigă „Trăiască Franța!“, „Trăiască Alsacia!“, „Trăiască președintele Carnot!“ Alături de Eiffel, politicienii își aruncă priviri complice și satisfăcute: ceremonia își îndeplinește țelul.

Încep discursurile nesfârșite. Eiffel își aude numele pomenit, schițează zâmbete, se înclină, dar acționează automat. Elogiile acestea se schimbă, iar el e departe, la mii de leghe de mulțime. Trupul îi e aici, sclav al gravitației, dar spiritul îi plutește acolo, sus, la trei sute de metri deasupra Parisului, lângă acea capsulă

mică ce-i încununează turnul. Ce drum lung au străbătut amândoi! Ce departe sunt față de pilonul lui Koechlin și Nouguier, acel proiect în care el n-a crezut!

S-au petrecut atâtea în doar trei ani! Eiffel își amintește instinctiv acești trei ani de nebunie, de exaltare, de pasiune. Și de suferință. Ori de câte ori îi apare o fantomă în minte, o evită, așa cum întorci spatele unor amintiri. E încă prea devreme, prea dureros. Și totuși, pentru ea a făcut toate acestea. Datorită ei a reușit. Chiar și absentă fiind, s-a aplecat peste umărul lui, pândindu-i și cea mai măruntă hotărâre, ca și cum îi șoptea mereu la ureche ce pași să urmeze, ce cale să aleagă, fără a greși niciodată. Se simțea ocrotit într-un fel, asemenea marinarilor care pornesc pe mare cu binecuvântarea unui sfânt, a unei zâne. Iar turnul acesta este ea, nu poate fi decât ea, fiindcă l-a dorit la fel de mult ca el, cu aceeași pasiune.

— Dragă Eiffel, asta e cu siguranță cea mai frumoasă zi din viața dumneavoastră! Felicitările mele!

Eiffel zâmbește din nou. Se aude chiar mulțumind, în uralele mulțimii. Dar nu mai e el cel care vorbește. Sau abia o face. Gustave e departe, ținând o mână

invizibilă.

N-a revăzut-o niciodată. După cum îl anunțase Antoine, au plecat amândoi. Au părăsit Parisul fără o vorbă. Și n-a fost nimeni impresionat. Jurnaliștii nu sunt re-gretați nicicând. Iar femei frumoase vor mai fi. Și mai tinere, și mai fermecătoare.

În timp ce-i trece gândul acesta prin minte, privirea îi e atrasă. Nu e o siluetă, ci mai degrabă o pată de culoare, o umbră purpurie. E acolo, în mijlocul mulțimii.

Gustave o observă, căci e singura care nu se mișcă. Spectatorii se agită, își ridică

privirile spre turn, își șoptesc la ureche, ronțăie biscuiți sau dansează în sunetele fanfarei care cântă încă în surdină, în ciuda discursurilor oficiale. Însă ea rămâne neclintită. Ca o statuie plasată în public. O statuie în rochie purpurie, cu fața acoperită de o voaletă. Totuși, Gustave n-o mai vede decât pe ea. Când ia cuvântul Lockroy și amintește că nu mai e ministru, dar că el este cel care a lansat acest proiect minunat, lui Eiffel îi pare că toată lumea tace. O liniște asurzitoare se așterne peste Champ-de-Mars. Gurile se cască în gol, oamenii se deplasează fără zgomot, muncitorii bat cuie mute. Își aude doar propria respirație și foșnetul degetelor necunoscutei care-și ridică voaleta.

Ochii ei nu s-au schimbat. Felini, imenși, arzători, ocupă întregul spațiu, iar Gustave crede că mulțimea a dispărut. Privirea aceea care-l învăluie cu admirație, afecțiune, dragoste șterge totul. Șterge publicul așa cum șterge ranchiuna, suferința, absența, dorul. Ea e acolo, în ciuda a toate, în ciuda celorlalți, în ciuda lor înșiși. Iar acum, când ochii ei de pisică se umplu de lacrimi — lacrimi de bucurie, de ușurare —, Gustave își simte fața vibrând de emoție. Totul e atât de viu dintr-odată. Senzația îl năucește și abia se mai ține pe picioare.

— Ți-e bine, tată?

Claire l-a luat iar de mână și-l privește îngrijorată. Ultima oară l-a văzut plângând la înmormântarea lui Marguerite. Dar azi tatăl ei lăcrimează. Nu cu suspine adânci, stânjenitoare, doar două picături mici ce-i străbat fața și se pierd în drăguța lui barbă sură, pe care l-a ajutat s-o tundă azi-dimineață.

— Totul e bine, draga mea.

Când ridică iar capul, umbra purpurie a dispărut. Mulțimea și-a

regăsit vacarmul, bucuria zgomotoasă. Elogiile oficialităților se înșiră mai departe ca perlele. Și ea nu mai e acolo.

Junghiul din stomac e teribil, aproape de nesuportat. Dar atunci zărește, dincolo de fanfară, în mijlocul șantierelor învecinate, o siluetă purpurie care se îndepărtează. În clipa când trece de o pagodă anamită, se întoarce pentru ultima oară. În ciuda distanței, Gustave vede ochii de pisică. Și acel surâs, pentru totdeauna imens.

Apoi Adrienne dispare.

— Iar acum îi voi da cuvântul eroului zilei, uneia dintre cele mai mari glorii naționale ale noastre, unui om care onorează Republica și Franța: domnului Gustave Eiffel.

Gustave reacționează cu greu. I se pare că percepe totul ca și cum ar fi învelit în vată.

Și-a părăsit din nou corpul și zboară deasupra Parisului, mângâind vârful turnului. Și totuși e acolo, pe acel podium. Și tot el e cel care, după ce și-a sărutat fiica, scoate niște foi de hârtie din buzunarul interior.

Mulțimea a tăcut. Dacă până acum oamenii au fost distrați în timpul pălăvrăgelilor politice, acum sunt atenți. Au venit pentru el și pentru nimeni altcineva. Pentru el și turnul său.

Gustave se aude vorbind, dar nu-i pasă. Ceea ce tocmai a văzut, în ciuda distanței, în ciuda mulțimii, a redat un sens pentru tot ceea ce a făcut de doi ani încoace. Și e fericit. Dragostea lui are de acum o semnătură, înfiptă pentru totdeauna în pământul Parisului, așa cum își scrijelesc îndrăgostiții inițialele pe trunchiul unui copac.

A convenit să le explice oamenilor cum s-a născut acest turn, prin ce aventuri a trecut, ce alegeri a făcut, ce îndoieli a avut. Când enumeră cifrele, pe care le distilează cu o precizie de expert — Claire l-a pus să-și repete discursul chiar azi-dimineață —, publicul exclamă câte un „O!“ admirativ.

— Turnul Eiffel măsoară exact 300 de metri. Cu un steag, ajunge la 312.

Dimensiunile bazei sunt 125 de metri pe 125 de metri. A avut nevoie de 18 038

de piese metalice și 2 500 000 de nituri. Are 1 665 de trepte, de la sol

la vârf...

Fiecare cifră e întâmpinată cu urale. Și Gustave continuă, în ovațiile unei mulțimi copleșite de admirație.

Și totuși, e ceva ce nu spune. Un amănunt pe care-l păstrează pentru el, ca pe cea mai dulce dintre taine. Nici fiica lui nu va afla vreodată, căci sunt lucruri care nu-i privesc decât pe cei care se iubesc. Încheindu-și discursul în aclamațiile mulțimii, Gustave Eiffel șoptește pentru sine, ca și cum ar trimite o sărutare unei amintiri dragi: — Are forma literei A.

[24] Cântec patriotic francez compus în 1870 de Robert Planquette, transformat

ulterior în marș militar (N.t.).

Anexă

Protestul artiștilor împotriva turnului Eiffel, 14 februarie 1887

Domnului Alphand,

Domnule și dragă compatriot,

Noi, scriitori, pictori, sculptori, arhitecți, amatori pasionați ai frumuseții până

acum intacte a Parisului, protestăm din toate puterile, cu toată indignarea, în numele bunului-gust francez disprețuit, în numele artei și al istoriei franceze amenințate, împotriva ridicării în inima capitalei noastre a inutilului și monstruosului turn Eiffel, pe care ironia publică, marcată adesea de bun-simț și spirit justițiar, l-a botezat deja cu numele de „turn Babel“.

Fără a cădea în exaltarea șovinismului, avem dreptul să proclamăm sus și tare că

Parisul este orașul fără rival în lume. Deasupra străzilor sale, a bulevardelor sale largi, de-a lungul cheiurilor sale admirabile, din mijlocul minunatelor sale promenade se ivesc cele mai nobile monumente zămislite de geniul uman.

Sufletul Franței, creator de opere de artă, strălucește prin această abundență

maiestuoasă din piatră. Italia, Germania, Flandra, atât de mândre pe

bună

dreptate de moștenirea lor artistică, nu posedă nimic comparabil cu a noastră, iar Parisul atrage curiozitate și admirație din toate colțurile Universului. Vom permite, prin urmare, profanarea tuturor acestora? Va continua să se asocieze Parisul cu excentricitățile, cu imaginația mercantilă a unui constructor de mașini, pentru a se urâți ireparabil și a se dezonora? Căci turnul Eiffel, pe care nu l-ar dori nici America cea comercială, înseamnă, fără nicio îndoială, dezonorarea Parisului. Fiecare o simte, fiecare o spune, fiecare este profund îndurerat, iar noi nu suntem decât un ecou firav al opiniei universale, atât de îndreptățit îngrijorată. În cele din urmă, când străinii vor veni să ne viziteze Expoziția, vor striga uimiți: „Ce? Asemenea oroare au găsit francezii ca să ne ofere o idee despre bunul lor gust atât de lăudat?“ Și vor avea dreptate să ne disprețuiască, fiindcă Parisul sublimului stil gotic, Parisul lui Jean Goujon, al lui Germain Pilon, al lui Puget al lui Rude, al lui Barye *etc.* va deveni Parisul domnului Eiffel.

De altfel, pentru a se înțelege mesajul nostru, este de ajuns să se imagineze preț

de o clipă un turn excesiv de ridicol ce domină Parisul, asemenea unui horn gigantic și negru de uzină, strivind cu masivitatea lui barbară catedrala Notre-Dame, Sainte-Chapelle, turnul Saint-Jaques, Luvrul, Domul Invalizilor, Arcul de Triumf, toate monumentele noastre, umilite, toate arhitecturile noastre, micșorate, ce vor dispărea în acest vis stupefiant. Și timp de douăzeci de ani, vom vedea cum se lungește asupra întregului oraș, fremătând încă de geniul atâtor secole, vom vedea cum se lungește ca o pată de cerneală umbra odioasă a odioasei coloane din tablă cu bolțuri.

Dumneavoastră, domnule și dragă compatriot, dumneavoastră, care iubiți atât de mult Parisul, care l-ați înfrumusețat, care l-ați ocrotit de atâtea ori împotriva distrugerilor administrative și a vandalismului întreprinderilor industriale, vă

revine onoarea de a-l apăra încă o dată. Vă încredințăm îndatorirea de a pleda cauza Parisului, știind că veți face uz de întreaga energie, de întreaga elocvență

pe care o inspiră unui artist ca dumneavoastră dragostea pentru frumos, pentru măreție, pentru dreptate. Iar dacă strigătul nostru de îngrijorare nu este auzit, dacă argumentele dumneavoastră nu sunt ascultate, dacă Parisul persistă în ideea de a dezonora Parisul, dumneavoastră și noi vom fi făcut măcar astfel încât să fie auzit un

protest care onorează.

Au semnat deja:

Meissonier, Ch. Gounod, Charles Garnier, Robert Fleury, Victorien Sardou, Édouard Pailleron, H. Gérôme, L. Bonnat, W. Bouguereau, Jean Gigoux, G.

Boulanger, J.-E. Lenepveu, Eug. Guillaume, A. Wolff, Ch. Questel, A. Dumas, François Coppée, Leconte de Lisle, Daumet, François, Prudhomme, Élie Delaunay, E. Vaudremer, E. Bertrand, G.-J. Thomas, L.P. Henriquel-Dupont, A.

Lenoir, G. Jacquet, Goubie, E. Duez, de Saint-Marceaux, G. Courtois, P.-A.-J.

Dagnan-Bouveret, J. Wencker, L. Doucet, Guy de Maupassant, Henri Amic, Ch.

Grandmougin, François Bournaud, Ch. Baude, Jules Lefebvre, A. Mercié, Cheviron, Albert Jullien, André Legrand, Limbo etc., *etc.*

Cuprins

Prolog

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

Epilog

Anexă

Document Outline

- Cover Page
- Eiffel
- Prolog
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30
- 31
- 32
- 33
- 34
- 35
- 36
- 37

- 38
- 39
- 40
- 41
- Epilog
- Anexă